

กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาต้น
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

พระทองศิริ จิระกุลคุ้ม (ผู้ศึกษา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของผลงานการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ภาควิชาบริหารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
กรุงเทพฯ
พฤษภาคม 2558

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

พระพงษ์ศิริ สิริสมปโนน (สุตํานาจ)

2501

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มกราคม 2558

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

**THE PROCESS FOR STRENGTHENING OF DEMOCRACY IN OMNOI
SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL, KRATHUM BAEN DISTRICT,
SAMUT SAKHON PROVINCE.**

PHRA PHONGSIRI SIRISAMPANNO (SULAMNAD)

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY**

B.E. 2558 (2015)

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ ของ พระพงษ์ศิริ สิริสมปโน (สุถำนำจ) ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ของ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ ทองใบ ชีรานันท์ทางกูร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีชัย ท้าวมิตร)

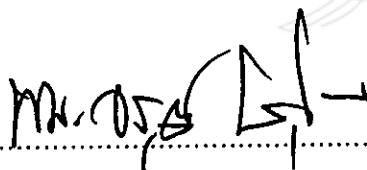
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พิเศษ ดร. ตุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(พันตำรวจเอก ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ ศรีวัฒนา)

..... กรรมการ
(ดร. ปัญญา คล้ายเดช)

คณะสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

..... คณบดีคณะสังคมศาสตร์
(พระมหาอรุณ ปญฺญารุโณ)

วันที่ 8 เดือน มกราคม พ.ศ. 2558

5520150311043 : สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง ; ร.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)

คำสำคัญ : กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอ
กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

พระพงษ์ศิริ สิริสมปโน (สุถำนาจ) : กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยใน
โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร (THE PROCESS FOR
STRENGTHENING OF DEMOCRACY IN OMNOI SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL,
KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE).

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ : พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ ทองใบ ชีรานันท์ทางกูร อาจารย์ที่
ปรึกษา, รองศาสตราจารย์ ดร. ศรชัย ท้าวมิตร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม. 168 หน้า. ปี พ.ศ. 2557

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อ
เปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีเพศ ระดับชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อ
เดือนของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข
ปัญหากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์อำเภอกระทุ่ม
แบน จังหวัดสมุทรสาคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนใน
โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จำนวน 320 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้
สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) แล้วนำมาหา
อัตราส่วนของประชากร (Proportional Size) วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) คือพบ
ใครก็แจกคนนั้น โดยไม่ได้เจาะจง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ คือ สถิติบรรยาย ได้แก่
ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test)
ทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็น
รายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffé) แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ได้แก่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา

ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่มี เพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) นักเรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขที่สำคัญ คือ 1) ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย ได้แก่ คณะกรรมการนักเรียนมีการดำเนินงานตามลักษณะประชาธิปไตยที่น้อยเกินไป คณะกรรมการนักเรียนจึงควรมีการดำเนินงานตามลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยให้มากกว่านี้ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ได้แก่ การเรียนการสอนมีการสอดแทรกกระบวนการประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ น้อยเกินไป ควรจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกกระบวนการประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ ให้มากกว่านี้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ได้แก่ นักเรียนมีโอกาสเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจน้อยเกินไป นักเรียนควรมีโอกาสที่จะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจมากกว่านี้ 4) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ได้แก่ นักเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่บริเวณ โรงเรียน นักเรียนควรให้ความร่วมมือ ในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่บริเวณ โรงเรียน ให้มีระเบียบ เรียบร้อย สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม

4) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ คือ การเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหาร หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย คณะครู และนักเรียน ได้มีการประชุมปรึกษาหารือ และวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรร่วมกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูทุกกลุ่มสาระมีการสอดแทรกประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่มของนักเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ฝึกการยอมรับและปฏิบัติตามมติของคนส่วนใหญ่ ด้วยความสามัคคี รู้สิทธิ รู้หน้าที่ของตนเอง โรงเรียนมีการจัดภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย เช่น ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู และนักเรียน รับฟังให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตย เช่น การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต และห้องสมุด เป็นต้น

5520150311043 : MAJOR : GOVERNMENT: M.A. (GOVERNMENT)

KEY WORD : THE PROCESS FOR STRENGTHENING OF DEMOCRACY IN OMNOI SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL, KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE

PHRA PHONGSIRI SIRISAMPANNO (SULAMNAD) : THE PROCESS FOR STRENGTHENING OF DEMOCRACY IN OMNOI SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL, KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE.

REAR ADMIRAL ASSOC. PROF. THONGBAI DHIRANANDANKURA, ADVISOR, ASSOC. PROF. Dr. SORNCHAI TAOMITR, CO-ADVISOR. 168 PP., B.E. 2557 (2014).

The objectives of this thesis paper were as follows: 1) to study the process for strengthening of democracy in Omnoi Sophon Chanupatham school, Krathum Baen district, Samut Sakhon province 2) to compare the process for strengthening of democracy in Omnoi Sophon Chanupatham school, Krathum Baen district, Samut Sakhon province, with different genders, ages, and levels of classes, parents' occupations, and parents' monthly income, and 3) to study suggestions and solutions concerning with the process for strengthening of democracy in Omnoi Sophon Chanupatham school, Krathum Baen district, Samut Sakhon province. The tools of the research were questionnaires. The sample group was the 320 school-students sized by Taro Yamane's formula and then found out the Proportional Size by Accidental Sampling – dealt anyone who was met without fixing on collecting data. The tools for the research were questionnaire. The statistics used were descriptive, frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics: T-test or (One-Way ANOVA) test. If differentiation was found, it was tested in a pair by mean of Scheffé and analyzed by computing

The results of research were found as follows:

1) The school-students had the process for strengthening of democracy in Omnoi Sophon Chanupatham School, Krathum Baen district, Samut Sakhon province at a high level in the whole view of 4 aspects. Having been considered each aspect sorted from the highest level to the lowest one, it was found that the aspect of the highest average was Democrat Activiies being at the highest level; it was followed by Democrat teaching being at a high level, and the aspect of the lowest average was Democrat Organization Management being at a high level respectively.

2) The results of hypothesis testing was found that the school-students with different genders, ages, levels of classes, parents' occupations, and parents' monthly income had the process for strengthening of democracy in Omnoi Sophon Chanupatham school in the whole view of 4 aspects indifferently.

3) The school-students had suggestions and solutions: 1) Democrat Organization Management – the member of school-students performed very few democrat activities. Therefore, they should perform more democrat activities 2) Democrat teaching – too little democrat teaching was interposed in several subjects. Therefore, democrat teaching should be taught in several subjects more than this 3) Democrat Activity – the school-students had too few chances to choose to participate activities according to their aptitudes and attentions. So, they should have chances more than this to participate on activities according to their aptitudes and attentions 4) Democrat Atmosphere and Environment – the school-students did not co-operate to keep clean at the school area. Therefore, the school-students should co-operate to keep clean, tidy, breezy sylvan, and beautiful at the school area.

4) The results of interview of the process for strengthening of democracy in Omnoi Sophon Chanupatham school was: to give chances to executives, chief, head of section, teachers, and school-students to have meeting to consult and to plan several operations of organization. Teaching: The teachers in all groups of subjects interposed the democracy to the groups of school-students, gave cultivation to them to accept and listen to one another, practiced to accept and follow conclusion of the majority of people with unity, knew one-self's right and duty. The school arranged landscapes to accommodate to build democracy, e.g. the teachers were friendly with the teachers and school-students, and also listen to and advise different issues to the school-students, including arranging atmospheres to accommodate to study about the democracy, e.g. study from internet and the library.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

กราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร พระราชบัณฑิต อธิการบดี พระมหานุกฤษดิ์ ญาณวฑฺฒโน
(ผศ.ดร.) รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่เมตตาคอยให้กำลังใจ

ขอขอบคุณ คณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ โดยเฉพาะ
พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ ทองใบ ชีรานันท์ทางกูร อาจารย์ที่ปรึกษา และ รองศาสตราจารย์ ดร.
สรชัย ท้าวมิตร ที่ปรึกษาร่วม ที่ช่วยแก้ไขตรวจสอบปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยแนะนำสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ที่ช่วยเหลือในการให้คำแนะนำวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติให้เป็น
อย่างดี ตลอดจนเพื่อน ๆ รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 8 ทุกคนที่ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนและการ
ทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณ ผู้มีอุปการะทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจและเป็นแรงกระตุ้นให้แก่
ผู้วิจัยมาโดยตลอด อนึ่งคุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้
แด่บุพการีและผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน และหากความผิดพลาด บกพร่องถ้าจะมี ผู้วิจัยขอน้อมรับ
เพื่อแก้ไขต่อไป

พระพงษ์ศิริ สิริสมปบุ โน (สุล่านาจ)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศศุณูปการ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ด
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	9
2.2.1 ความหมายของประชาธิปไตย	9
2.2.2 หลักการของประชาธิปไตย	11
2.2.3 รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย	14
2.2.4 ประเภทของระบอบประชาธิปไตย	16
2.2.5 คุณลักษณะพฤติกรรมของบุคคลแบบประชาธิปไตย	16
2.3 แนวคิดและทฤษฎีการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน	18
2.3.1 การจัดการองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	18
2.3.2 การจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย	26
2.3.3 การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย	31
2.3.4 การจัดบรรยายและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	35

	ช
2.4 แนวคิดประชาธิปไตยในโรงเรียน	41
2.5 แนวคิดของการศึกษากับประชาธิปไตย	43
2.6 ความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน	46
2.6.1 ความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน	46
2.6.2 การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนของประเทศต้นแบบ ประชาธิปไตย	47
2.6.3 การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนของประเทศไทย	48
2.7 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์	50
2.7.1 กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์	50
2.7.2 บทบาทของบุคลากรเกี่ยวกับประชาธิปไตย	51
2.8 สภาพพื้นที่ทำการวิจัย	51
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
2.10 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย	65
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	65
3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง	66
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	68
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	70
3.6 การวัดค่าตัวแปร	70
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	70
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	71
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
4.2 ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล	75
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	76
ตอนที่ 2 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร	79
ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	84

ตอนที่ 4	ข้อเสนอแนะแนวทางกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย ให้นักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่ม แบน จังหวัดสมุทรสาคร	105
ตอนที่ 5	สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัด สมุทรสาคร	109
5	สรุปผลอภิปรายและข้อเสนอแนะ	113
5.1	สรุปผลการวิจัย	114
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	118
5.3	ข้อเสนอแนะ	132
5.3.1	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	132
5.3.2	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	133
บรรณานุกรม		134
ภาคผนวก		138
ภาคผนวก ก	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	139
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์	141
ภาคผนวก ค	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	147
ภาคผนวก ง	ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC	154
ภาคผนวก จ	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (Cronbaach)	157
ภาคผนวก ฉ	แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	159
ภาคผนวก ช	รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์	161
ภาคผนวก ซ	ภาพถ่ายประกอบการสัมภาษณ์	164
ประวัติผู้วิจัย		168

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงจำนวนประชากรนักเรียนและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้น โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร	66
4.1	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) บ้างจ้ยส่วนบุคคล ของนักเรียนใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ	76
4.2	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) บ้างจ้ยส่วนบุคคล ของนักเรียนใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามระดับช่วงชั้น	77
4.3	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) บ้างจ้ยส่วนบุคคล ของนักเรียนใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง	77
4.4	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) บ้างจ้ยส่วนบุคคล ของนักเรียนใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง	78
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน	79
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะ ประชาธิปไตย	80
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูป ถัมภ์ อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นประชาธิปไตย	81

4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็น ประชาธิปไตย	82
4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่เป็นประชาธิปไตย	83
4.10	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ	84
4.11	แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อม น้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ	84
4.12	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนก ตามเพศ	85
4.13	แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ จัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ	85
4.14	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ	86
4.15	แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ จัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ	86

4.16	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ	87
4.17	แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ	87
4.18	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ	88
4.19	แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ	88
4.20	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับช่วงชั้น	89
4.21	แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับช่วงชั้น	89
4.22	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง	90
4.23	แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น	90
4.24	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น	91

4.25	<p>แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ จัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น</p>	91
4.26	<p>แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตาม ระดับช่วงชั้น</p>	92
4.27	<p>แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ จัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น</p>	92
4.28	<p>แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็น ประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น</p>	93
4.29	<p>แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับ ช่วงชั้น</p>	93
4.30	<p>แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง</p>	94
4.31	<p>แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวม ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง</p>	94
4.32	<p>แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนก ตามอาชีพของผู้ปกครอง</p>	95

- 4.33 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง 95
- 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน
จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย
จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง 96
- 4.35 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง 96
- 4.36 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน
จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตาม
อาชีพของผู้ปกครอง 97
- 4.37 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง 97
- 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการ
เสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอ
กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็น
ประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง 98
- 4.39 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้าน
บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของ
ผู้ปกครอง 98
- 4.40 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ กระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน
จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย
ที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) 99

- 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 100
- 4.42 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 100
- 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 101
- 4.44 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 101
- 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 102
- 4.46 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 102
- 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 103

- 4.48 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 103
- 4.49 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน
จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็น
ประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 104
- 4.50 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้
ต่อเดือนของผู้ปกครอง 104
- 4.51 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะแนวทางการ
เสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะ
ประชาธิปไตย 105
- 4.52 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะแนวทางการ
เสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่
เป็นประชาธิปไตย 106
- 4.53 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะแนวทางการ
เสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็น
ประชาธิปไตย 107
- 4.54 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะแนวทางการ
เสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพ
แวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย 108

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แผนที่โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์	54
2.2 สรุปรอบแนวคิดในการวิจัย	64

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จะต้องประกอบด้วย 3 สิ่งด้วยกัน คือ มีหลักการ มีวิธีการ และวัตถุประสงค์ในการปกครองที่ผูกพันอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่ (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2543, หน้า 121) นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ชาวไทยก็ได้รู้จักคำว่า “ประชาธิปไตย” นับเป็นเวลา 80 กว่าปีแล้ว ปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้ว 18 ฉบับ และปัจจุบันฉบับที่ 18 คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2550 ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดหลักการสำคัญ 5 ประการคือหลักสิทธิเสรีภาพหลักความเสมอภาคหลักนิติธรรมหลักการใช้เหตุผลและหลักการยอมรับเสียงข้างมากที่ต้องเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อยวิถีการดำเนินชีวิตประชาธิปไตยของประชาชนในสังคมถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยซึ่งรูปแบบของวิถีประชาธิปไตยนั้นขึ้นอยู่กับการบ่มเพาะวิธีคิดและวิถีชีวิตของคนในสังคมที่ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมได้แก่ครอบครัวครูกลุ่มเพื่อนและสื่อมวลชนจนกลายเป็นวิถีประชาธิปไตยการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกันรู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นเคารพในกติกาที่ร่วมกันสร้างมีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมพลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญคือเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิตปฏิบัติตนตามกฎหมายและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป็นสังคมและประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตามหลักการประชาธิปไตย

การสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้สังคมและชุมชน เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เป็นการสร้างลักษณะนิสัยให้ผู้เรียนได้รู้จักระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และกติกาของสังคม ตลอดจนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน ทีมงานรับผิดชอบชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยโรงเรียนต้องนำรูปแบบประชาธิปไตยมาใช้ใน

โรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามภาระหน้าที่ และมีวิถีชีวิตตามหลักประชาธิปไตย สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนนับเป็นสถาบันแห่งแรกและแห่งสุดท้ายที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีโอกาสได้รับการฝึกฝน และการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่มีความสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียนในทุกระดับชั้น ได้เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด โดยเฉพาะในสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมนั้นจะทำให้ นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนเห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพบทบาท สิทธิเสรีภาพหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เมื่อโรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้เข้าใจ เข้าถึง และรักในความเป็นประชาธิปไตย เป็นอย่างดียิ่งแล้ว ในอนาคต ภาพแห่งความขัดแย้งที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย ก็จะค่อยคลบเลือนไป กระทั่งไม่ปรากฏขึ้นอีก จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร การศึกษาทุกท่าน ที่จะสร้างแนวทางในการแก้ปัญหาของสังคม เพื่อให้สังคมไทยปราศจากความขัดแย้งที่รุนแรงตลอดไป

การที่โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ไม่สามารถที่จะปลูกฝังประชาธิปไตยได้ตามความคาดหวังได้นั้นประการหนึ่ง คณะกรรมการนักเรียน หรือนักเรียนไม่สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นหรือบทบาทหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่น้อยเกินไป รวมถึงไม่ได้แทรกวิถีการประชาธิปไตยในกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม โรงเรียนจะเน้นการปฏิบัติเรื่องการหาเสียงเลือกตั้งผู้นำหรือประธานนักเรียน รวมไปถึงหัวหน้าชั้นเรียน โดยคิดว่าการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวคือประชาธิปไตย ด้านบรรยากาศการเรียนการสอนก็ยังไม่เน้นการปฏิบัติตามคำสั่งของครู ทำให้เด็กไม่รู้จักคิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยในการบริหารงานแต่ละด้าน ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนว

ทางแก้ไขในการบริหารงานเพื่อเป็นแนวทางสำหรับปรับปรุงแก้ไขและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ที่มี เพศ ระดับชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ แตกต่างกัน

1.3.2 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ แตกต่างกัน

1.3.3 นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ แตกต่างกัน

1.3.4 นักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,600 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชูปถัมภ์ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย และ 4) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ โรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชูปถัมภ์ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้นักเรียนในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชูปถัมภ์

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบกระบวนการการเสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียนที่มี เพศ และระดับช่วงชั้น ต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชูปถัมภ์

1.5.3 นำผลการวิจัยไปเสนอเพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชูปถัมภ์

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ ไว้ดังนี้

กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย หมายถึง การจัดการเรียนการสอนทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชูปถัมภ์ เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีจิตใจที่สนับสนุนและยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 4 ด้าน คือ

1) ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย หมายถึง การดำเนินงานหลายอย่างที่ต้องทำควบคู่กันไปพร้อมกัน กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของประชาธิปไตยให้แก่บุคลากรในองค์กร การจัดองค์กรที่เป็นประชาธิปไตยควรมีการร่วมมือและการประสานงานให้บุคลากรและคณะกรรมการนักเรียนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โรงเรียนและชุมชน

มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตพร้อมทั้งวิถีคิดและกระบวนการแบบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความสำนึกแก่เยาวชนให้เป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตยต่อไป

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมีส่วนประกอบหลัก 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการบริหารหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตยทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของรายวิชา ในบางวิชาตามหลักสูตรได้บรรจุองค์ความรู้และแนวทางการสร้างลักษณะพฤติกรรมนักเรียนที่เป็นประชาธิปไตยคือกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และส่วนที่สองบรรยายภาสการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและใช้กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้การเสริมสร้างประชาธิปไตยในส่วนนี้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3) ด้านการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตย หมายถึง การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามที่ตนถนัดและความสนใจทั้งในและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้รอบรู้กว้างขวางในเรื่องประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

4) ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และการจัดการที่เป็นประชาธิปไตยโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการช่วยคิดช่วยทำ เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมทางกายภาพจึงเป็นอิทธิพลสำคัญในการสร้าง บรรยากาศการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารที่ปรารถนาจะนำองค์กรไปสู่ผลสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ต้องพยายามปรับปรุงแก้ไขจัดหาและเสริมสร้างปัจจัยในด้านนี้ที่สำคัญด้วยเหตุนี้การสร้างบรรยากาศที่ดีจึงเป็นแนวทางในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ในสถานศึกษาทั้งหมด ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมเพื่อส่งผลไปสู่การมีบรรยากาศที่ดีของความเป็นประชาธิปไตยนั่นเอง

โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่เรียนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 3 คือ เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และผู้เรียนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 4 คือ เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 เพศ คือ 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

ระดับช่วงชั้น หมายถึง ระดับช่วงชั้นของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระดับช่วงชั้น คือ 1) ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพของผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) รับจ้าง/ค้าขาย, 2) เกษตรกรรม, 3) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ, 4) บริษัทเอกชน และ 5) อื่น ๆ

รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง หมายถึง ระดับรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) 9,500 บาท ลงมา, 2) 9,501 – 10,000 บาท, 3) 10,001 – 15,000 บาท และ 4) 15,001 บาท ขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารรายงาน และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 2.4 แนวคิดประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 2.5 แนวคิดของการศึกษากับประชาธิปไตย
- 2.6 ความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 2.7 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
- 2.8 สภาพพื้นที่ทำการวิจัย
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.10 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น (Opinion) ไว้ว่า

1) ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

2) ทักษะ ประเมินการที่เกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นหนึ่ง เช่น ทักษะเกี่ยวกับความเหมาะสมของนโยบายวางแผนครอบครัว (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 130)

สุชา จันทน์อม (2542, หน้า 23) ได้กล่าวว่า “ความคิดเห็น คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนกับทัศนคติ คนเรามักจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

สุรางค์ จันทน์อม (2520, หน้า 43) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ (Perceive) ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะมีหลักฐานอ้างอิงหรือไม่ หรืออาจเห็นด้วยตาทัศนคติ คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกทั่ว ๆ ไปต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนความคิดเห็นคือการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ”

โยธิน ศันสนยุทธ และ จุมพล พูลภัทรชีวัน (2539, หน้า 56) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “เป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ (Verbal Expression) เกี่ยวกับทัศนคติค่านิยมและความเชื่อถือ ความคิดเห็นดังกล่าวอาจประกอบด้วย องค์ประกอบทางอารมณ์ หรือทางพฤติกรรมด้วยก็ได้”

วิรัช ฤกษ์ ฉงกะจันทร์ (2524, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “การแสดงออกของทัศนคติโดยคำพูด”

เสนาะ ดิยาวี (2527, หน้า 35) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะมีหลักฐานอ้างอิงหรือไม่”

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522, หน้า 31) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “เป็นการแสดงออกซึ่งวิจาร์ณญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง ทัศนคติของบุคคล ในขณะที่ทัศนคติแสดงความรู้สึกทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ”

ประภาพรเพ็ญ สุวรรณ (2540, หน้า 44) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “เป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง การแสดงความคิดเห็นมักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบและเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก”

สุโท เจริญสุข (2525, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “ความคิดเห็นเป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบไม่ชอบ หรือเฉย ๆ”

William Reeder (1975) อ้างใน ทศนีย์ ทองสว่าง (2549) ระบุว่าความคิดเห็นเป็นความเชื่อหรือความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความคิดเห็นของบุคคลจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ที่เขาได้รับ

เฟลดแมน (Feldman, 1971: 53) กล่าวว่า การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อ และความรู้สึกใดๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็น จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่าง ๆ การ

เปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดการทำงานด้วยเพราะ จะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามความพอใจของผู้ร่วมงาน

เบสท์ (Best. 1977: 17) กล่าวว่า ในการศึกษาถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ส่วนมากจะใช้วิธีแบบ วิจัยตลาด ได้แก่ การสอบถาม ซักถาม บันทึกลง และรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ซึ่ง เบสท์ ได้เสนอแนะว่า “วิธีที่ดีที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะได้สามารถทำตาม ข้อคิดเห็นนั้นได้ หรือในการวางนโยบายใดๆ ก็ตาม ความคิดเห็นที่วัดออกมาได้จะทำให้ผู้บริหาร เห็นควรหรือในอันที่จะดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป”

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความคิด การพูด การ เขียน ปฏิกริยา โต้ตอบ ใด ๆ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใน เวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งการแสดงออกนั้นเป็นผลมาจากความรู้ ประสบการณ์ คุณธรรม จริยธรรมที่มี อยู่ในตนเอง ที่ได้รับมา ซึ่งสามารถสื่อสารออกมาเป็นคำพูด ลักษณะท่าทาง หรือไม่แสดงออกก็ได้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

2.2.1 ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่หรือการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่คำว่า “ประชาธิปไตย” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “Demoa” แปลว่า “พลเมืองหรือประชาชน” กับ “Krators” ซึ่งแปลว่า “การปกครอง” เมื่อนำมารวมความแล้ว จึงหมายถึงการปกครองที่อำนาจสูงสุด อยู่ที่ประชาชนส่วนในภาษาไทยคำว่า “ประชาธิปไตย” เป็นคำที่ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรง บัญญัติขึ้น ประชาธิปไตย สามารถแยกออกได้เป็น 2 คำ คือ ประชา หมายถึง “ประชาชน” กับ “อธิปไตย” หมายถึง อำนาจอสูงสุดของแผ่นดิน เมื่อนำเอาคำ 2 คำมารวมกันจะหมายถึง “การปกครอง ที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 656)

อมร รัชกาลัตย์ (2543, หน้า 13) กล่าวว่า “ประชาธิปไตย คือ สภาวะของคนที่เป็นไท และคนยากจนซึ่งมีจำนวนมากในสังคม ได้รับมอบหมายให้ถืออำนาจจากรัฐไว้ในมือ ประชาธิปไตย ที่บริสุทธิ์ที่สุดได้รับการเรียกเช่นนั้น ได้ก็เพราะมีสภาพแห่งความเสมอภาคปรากฏอยู่ในที่นั้นและ กฎหมายของรัฐมุ่งรองรับความเสมอภาคนั้น

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2520, หน้า 1) ได้ให้ความหมาย “ประชาธิปไตยในแง่การเมือง ว่า หมายถึงระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่งซึ่งเป็นการปกครองของประชาชนโดย ประชาชนเพื่อประชาชน

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2518, หน้า 95) กล่าวว่า “ประชาธิปไตย หมายถึง สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคแต่ในสิทธิในระบอบประชาธิปไตยคือการรู้จักหน้าที่เสรีภาพที่ไม่กระทบกระเทือนผู้อื่นและความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย คือ ความเสมอภาคในโอกาสที่จะก้าวออกไป ทำกิจกรรมการงานนั้น ๆ

ชวงค์ ฉายะบุตร (2535, หน้า 3) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยในความหมายที่กว้าง หมายถึง ประชาชนของสังคมมนุษย์ หรือวิถีชีวิตที่ยึดถือ คุณคคติ และหลักการบางประการที่กำหนดแบบแผนแห่งพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในสังคม

เอ็นไซโคลปีเดียบริแตนนิกา (Encyclopaedia Britannica) (อ้างใน อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2539, หน้า 27) ได้ให้ความหมายไว้ว่าประชาธิปไตยคือรูปแบบการปกครองประเทศรูปแบบหนึ่ง ตั้งอยู่บนหลักการว่าประชาชนเป็นผู้ปกครองตนเองและในสมัยใหม่ตั้งอยู่บนฐานที่จะมีสถาบันต่างๆที่มีผู้แทนที่ได้รับเลือกมาอย่างเสรีและมีฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบต่อประชาชนและยังหมายถึงวิถีชีวิตซึ่งตั้งอยู่บนฐานคคติพื้นฐานแห่งความเสมอภาคของปัจเจกชนทุกคน และแห่งสิทธิเสมอภาคของประชาชนในด้านชีวิตเสรีภาพ (รวมทั้งเสรีภาพแห่งความคิดและการแสดงออก) และวิถีที่จะแสวงหาความสุข

สาโรช บัวศรี (2528, หน้า 32) ได้ให้ความหมาย ประชาธิปไตยในแง่ทางการศึกษาว่า เป็นการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ

1) ด้านการระชาธรรม คือ ความเคารพซึ่งกันและกันเป็นอย่างยิ่ง ทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งในด้านกาย วาจา และความคิด พร้อมทั้งเคารพในความคิดของผู้อื่นด้วย รวมทั้งการเคารพในสถาบันของประเทศ คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์

2) ด้านสามัคคีธรรม คือ การทำงานร่วมกัน โดยแบ่งตามความถนัดของแต่ละคนมีการแบ่งปันร่วมงานและประสานงานกัน โดยไม่บ่ายเบี่ยงหรือหลีกเลี่ยง เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

3) ด้านปัญญาธรรม คือ ความมีระเบียบมีวินัยในตนเองพร้อมทั้งการมีความรู้สามารถแก้ไขปัญหาค่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดอยู่ที่ประชาชน และประชาธิปไตยนั้นสามารถแปลออกได้เป็น 2 นัย กล่าวคือ ประชาธิปไตยในนัยแรก คือรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวางในการร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และประชาธิปไตยในนัยที่สอง คือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ให้ความเสมอภาคในการดำเนินชีวิต อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีสันติภาพ

2.2.2 หลักการของประชาธิปไตย

หลักการของประชาธิปไตยมีความสำคัญมากในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน และเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนได้ศึกษาในหลักการเพื่อการปฏิบัติที่ง่ายต่อการเข้าใจและหลักการเป็นสิ่งที่จำเป็นในการบริหารประเทศด้วย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านมีดังต่อไปนี้

จรูญ สุภาพ (2518, หน้า 10) กล่าวว่า หลักการของประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 5 ประการ คือ

1) กระบวนการของประชาธิปไตย ที่ต้องการให้เกิดความเห็น ร่วมกัน(Consensus) ในการแก้ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการ ได้เถียง การอภิปราย การพูดแสดงความคิดเห็น การเลือกตั้งหรือการให้ประชาชนออกเสียงลงมติถอดถอนผู้แทนราษฎร ออกจากตำแหน่งได้ (Recall) เป็นต้น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ถือว่าเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง (Participation)

2) การใช้เหตุผล โดยควรเปิดโอกาสให้มนุษย์แสดงความคิดเห็นมากที่สุด โดยใช้เสียงข้างมากเป็นเครื่องตัดสิน

3) เสรีภาพ เสรีภาพเป็นสิ่งสำคัญ เป็นสิ่งเกื้อกูลทำให้มนุษย์สามารถใช้ปัญญาและเหตุผลอย่างเต็มที่มีความหมายว่า บุคคลสามารถปฏิบัติกรต่างๆ ได้ โดยปราศจากการขัดขวาง

4) ความเสมอภาค คือ ความเสมอภาคในฐานะที่มีศักดิ์ศรี มีเกียรติยศและมีความสำคัญในฐานะที่เป็นมนุษย์ ความเสมอภาคในทางกฎหมาย ความเสมอภาคในทาง โอกาส และความเสมอภาคในสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน

5) การใช้เสียงข้างมาก เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงาน การตัดสินปัญหาการแก้ไขข้อขัดแย้ง

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2548, หน้า 145-150) กล่าวว่า ประชาธิปไตยได้พัฒนามาหลายร้อยปี มีทฤษฎีและการปฏิบัติมากมายพอสรุปดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของพลเมือง คือ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง 2 ทาง ทางแรกคือประชาธิปไตยทางตรง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและการออกเสียงเป็นต้น ส่วนทางที่สองคือ ประชาธิปไตยแบบตัวแทน คือ พลเมืองเลือกตัวแทนของตนไปในสภาเพื่อออกกฎหมายเป็นต้น

2) ความเสมอภาค ความคิดเรื่องความเสมอภาคมีความสลับซับซ้อนแต่พอสรุปได้ 5 ประเภท ดังนี้

(1) ความเสมอภาคทางการเมือง

(2) ความเสมอภาคทางกฎหมายหรือความเสมอภาคที่มีอยู่ก่อนกฎหมายทุกคน จะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยวิธีเดียวกันจะไม่มีการกีดกันตามคำนิยามทางกฎหมาย

(3) ความเสมอภาคในโอกาสเป็นเรื่องสถานภาพและการเคลื่อนย้ายทางสังคม

(4) ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ทุกคนจะต้องได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับขั้นพื้นฐาน

(5) ความเสมอภาคทางสังคมคือด้านการนับถือศาสนาต้องไม่มีการกีดกันทางเชื้อชาติศาสนา เช่นการเป็นสมาชิกสโมสรและการใช้ที่จอดรถ เป็นต้น

3) อิศรภาพและเสรีภาพ ในระบอบประชาธิปไตยและเป็นหัวใจของทฤษฎีประชาธิปไตยนั้น สิทธิพลเมืองที่จะได้รับการคุ้มครองนั้น ได้แก่

(1) สิทธิในการเลือกตั้ง

(2) อิศรภาพในการพูด

(3) อิศรภาพในการพิมพ์

(4) อิศรภาพในการนับถือศาสนา

(5) อิศรภาพในการเคลื่อนไหว

(6) อิศรภาพในการประชุม

(7) อิศรภาพจากการกระทำตามอำเภอใจของระบบการเมืองและกฎหมาย

4) ระบบการเป็นตัวแทนคือ ผู้แทนเขตหรือราษฎรเลือกตัวแทนของตัวเองเข้ามาบริหารประเทศ

5) ระบบเลือกตั้ง เป้าหมายหลักของประชาธิปไตยตัวแทน คือ การมีวิธีการควบคุมและการตัดสินใจในกรณีที่ประชาชนไม่สามารถตัดสินใจเองได้ วิธีนี้คือ การเลือกตั้งหรือการเปลี่ยนตัวแทนจึงต้องมีการเลือกตั้งเป็นระยะๆ ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นระบบการเมืองอย่างหนึ่ง

เชาวรัตน์ ศันสยะวิชัย (2535, หน้า 29-32) กล่าวว่า ประชาธิปไตยจะต้องมีหลักการอยู่ 3 อย่าง ดังนี้

1) หลักเสรีภาพ คือ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีสิทธิในการทำอะไรรู้ก็ได้อย่างตามใจชอบ มีความเสรีหรือ จะงดทำอะไรรู้ก็ได้ ไม่มีใครมาบังคับ แต่ในการใช้เสรีภาพจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพและสิทธิของผู้อื่นด้วย ต้องอยู่ภายใต้การปกครองด้วยกฎหมายและขอบเขตของกฎหมายทุกคนจะต้องให้ความเคารพ กฎหมายและเสรีภาพที่สำคัญ

2) หลักความเสมอภาค คือ ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่เท่าเทียมกัน ไม่มีความแตกต่างกันในการใช้สิทธิเสรีภาพ แม้กระทั่งผู้ที่มีฐานะ เป็นเชื้อพระวงศ์ หรือ บรรดาศักดิ์ เช่น ขุนนาง ต่างๆย่อมมีสิทธิที่และเสรีภาพที่เท่าเทียมกันกับประชาชนทุกคนทั่วไปด้วย ทุกคนจะต้องให้ความเคารพและมี

สิทธิเท่าเทียมกัน เช่น สิทธิในการศึกษาและเล่าเรียนขั้นพื้นฐาน ในการเข้ารับราชการ เช่น การที่ประชาชนจะสมัครเข้ารับราชการทหาร โดยมีการสอบแข่งขันเปิดสอบและจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ เป็นต้น

3) หลักการครุภาพ คือ ประชาชนต้องอยู่ด้วยความมีแบบแผนแห่งความเป็นพี่น้อง และการอยู่ร่วมกัน มีความรักใคร่กลมเกลียวกันอยู่ด้วยความสามัคคี มีกฎหมายเป็นหลักในการอยู่ร่วมกัน บุคคลแต่ละคนจะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกัน จะต้องไม่กระทำการใดๆ ที่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

กรมวิชาการ ได้กล่าวถึงหลักการประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันประกอบด้วยหลักการที่สำคัญได้แก่ หลักเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์หลักเกี่ยวกับความสามารถในการมีส่วนร่วม การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การใช้เสียงข้างมากในการแก้ไขปัญหาและหาข้อยุติ หลักประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนร่วม หลักเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของประชาชน หลักความยินยอมพร้อมใจของประชาชน หลักเหตุผล หลักความเสมอภาค และเสรีภาพ (กรมวิชาการ, 2524, หน้า 26-30)

ทินพันธ์ นาคะตะ (2517, หน้า 14) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการปกครองระบบประชาธิปไตยมี 4 ประการ ดังนี้

1) อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการออกกฎหมาย บริหารและตุลาการ ทั้งนี้ในการใช้อำนาจนั้นอาจกระทำโดยตรง เช่น การชุมนุมของชาวเอเธนส์โบราณ เพื่อร่วมกันตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือโดยวิธีทางอ้อมโดยประชาชนใช้อำนาจในการออกกฎหมายผ่านทางสภาพผู้แทนราษฎร ใช้อำนาจบริหารผ่านทางฝ่ายบริหาร และใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาล การใช้อำนาจของประชาชนโดยวิธีอ้อม ซึ่งประเทศต่าง ๆ เกือบทั้งหมดในปัจจุบันซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการที่ฝ่ายปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้การปกครองคือประชาชน

2) หลักความเสมอภาคของบุคคล กล่าวคือ ถือว่าบุคคลมีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกัน ทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลื่อมล้ำหรือต่ำสูง ในเรื่องฐานะของบุคคลหรือว่าวุฒิหรือ คุณวุฒิของบุคคลนั้น ๆ จะเป็นอย่างไร โดยเฉพาะความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองซึ่งหมายความว่า ประชาชนพลเมืองมีโอกาสเท่าเทียมกัน ในกระบวนการตัดสินใจในนโยบายการปกครอง โดยยึดหลักการสำคัญว่า “คนเดีวมีสิทธิ์ลงคะแนนครั้งเดียว” และโอกาสเท่าเทียมเช่นนี้ว่า จะต้องประกอบด้วยเสรีภาพ ไม่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เลือก การมีสิทธิตามกฎหมายของประชาชนพลเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งของประเทศสหภาพโซเวียต ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้กำหนดตัวเลือกมาให้ ก็ไม่ถือว่าความมีเสรีภาพทางการเมือง

3) การยึดเจตนารมณ์ของประชาชน หลักการนี้ยืนยันอำนาจของประชาชนในข้อแรก กล่าวคือ ถือว่าในการที่จะพิสูจน์ให้เห็น โดยชัดเจนว่าผู้ปกครองเป็นเพียงตัวแทนของประชาชน เท่านั้น ไม่ใช่อำนาจของตัวเอง รัฐบาลจะดำเนินการหรือจัดกิจกรรมอย่างไรก็ตาม เจตนารมณ์ของประชาชน โดยวิธีการปฏิบัติเพื่อย้ำหลักการนี้ ได้แก่ การบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้ประชาชนเลือกตั้งรัฐบาลเป็นครั้งคราว หรือกำหนดให้มีกลไกทางสถาบันบางอย่าง เช่น การเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ เป็นต้น

4) การยึดหลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก และเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย เนื่องจากในสังคมหนึ่งๆ นั้นมีสมาชิกจำนวนมาก ย่อมเป็นธรรมดาที่ทุกคนจะมีความเห็นพ้องหรือมีเจตนารมณ์เดียวกันไม่ได้ทั้งหมด การใช้อำนาจในการปกครองประชาชนจะเป็นไปได้ จะต้องใช้หลักการเสียงข้างมาก และเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ เป็นกรรมวิธีทางปฏิบัติของหลักเกณฑ์

สรุปได้ว่า หลักการประชาธิปไตยโดยหมายถึง หลักสิทธิเสรีภาพหลักความเสมอภาคหลักนิติธรรมหลักการให้เหตุผลและหลักการยอมรับเสียงข้างมากที่ต้องเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย

2.2.3 รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ปิยะวูฒิ กลิ่นชื่น กล่าวว่า ในประเทศประชาธิปไตยนั้น ไม่ได้มีรูปแบบการปกครองเหมือนกันทั้งหมดนักวิชาการได้เสนอหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่อาจใช้เป็นรูปแบบการปกครองของประเทศประชาธิปไตยมากมายด้วยกัน สรุปได้เป็น 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

1) หลักประมุขของประเทศแบ่งรูปแบบประชาธิปไตยได้ 2 ลักษณะคือ

(1) มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระมหากษัตริย์จะทรงใช้อำนาจธิปไตย ซึ่งเป็นของปวงชน โดยใช้แยกกันเป็น 3 ทาง คือ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารโดยผ่านทางคณะทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการ โดยผ่านทางศาล ส่วนพระมหากษัตริย์จะทรงเป็นกลางในทางการเมือง เช่น ไทย อังกฤษ เป็นต้น

(2) มีประธานาธิบดีเป็นประมุข ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐเพียงหน้าเดียว เช่น สิงคโปร์ อินเดีย ฯลฯ และบางประเทศประธานาธิบดีทำหน้าที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย เป็นต้น

2) หลักการรวมและหลักการแยกอำนาจ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) แบบรัฐสภา ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ได้แก่ การมีเฉพาะผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียวหรือมี 2 สภาก็ได้ มีทั้งผู้แทนราษฎร ซึ่งตัวแทนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภาซึ่งเป็นสภาของผู้ทรงวุฒิส่วนมากสมาชิกได้รับมาจากการเลือกตั้ง แต่สมาชิกวุฒิสภาในบางประเทศก็มาจากการ

เลือกตั้ง ชื่อสภาอาจเรียกต่างกันได้ เช่น ในอังกฤษเรียกสภาผู้แทนราษฎรว่า สภาล่างและวุฒิสภาว่า สภาสูง หรือสภาขุนนางแต่โดยหลักการสภาทั้งสองต้องประชุมร่วมกันเป็นรัฐสภา ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร คือ อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อใช้ในการปกครองประเทศและอำนาจบริหารใน การให้ความเห็นชอบหรือจัดตั้งรัฐบาล และควบคุมการบริหารของรัฐบาลด้วย คือ รัฐบาลบริหารด้วยความไว้วางใจของรัฐสภา ในทางปฏิบัติถือเป็นหลักเกณฑ์ว่า สมาชิกกลุ่มหรือหรือพรรคการเมืองเองมีเสียงข้างมากสนับสนุนจะได้สิทธิในการจัดตั้งรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง แต่รัฐบาลจะต้องอยู่ในการควบคุมของรัฐสภา ลักษณะดังกล่าวนี้ รัฐบาลและรัฐบาลต่างทำหน้าที่ของตน แต่รัฐสภาควบคุมรัฐบาลด้วยกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ และอาจลงมติไม่ไว้วางใจเพื่อให้รัฐบาลลาออกได้ ส่วนรัฐบาลก็อาจยุบสภาได้ทำให้เกิดความสมดุลแห่งอำนาจ

(2) แบบประธานาธิบดี ระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดีมีลักษณะคล้ายคลึงกับแบบรัฐสภา การมีรัฐสภาเหมือนกัน แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันคือการมีประธานาธิบดีเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหาร โดยประธานาธิบดีมีสิทธิและหน้าที่ในการจะแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อบริหารประเทศร่วมกัน ส่วนอำนาจนิติบัญญัตินั้นก็ยังคงอยู่ที่รัฐสภา การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดีนี้ ประธานาธิบดีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่างก็ได้รับเลือกจากประชาชนทั้งสองฝ่าย ต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อประชาชน ส่วนอำนาจตุลาการยังเป็นอิสระฉะนั้นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ต่างก็เป็นอิสระและแยกจากกัน สถาบันผู้ใช้อำนาจทั้งสามจะเป็นตัวที่คอยยับยั้งและถ่วงดุลกันและกัน ไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดใช้อำนาจเกินขอบเขต เช่น การปกครองของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

(3) แบบกึ่งรัฐสภาและกึ่งประธานาธิบดี ระบอบประชาธิปไตยแบบนี้ประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐและบริหารราชการแผ่นดินร่วมกับนายกรัฐมนตรี ในด้านการบริหารนั้นนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนามประกาศใช้กฎหมาย และคณะรัฐมนตรีก็ยังคงเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหารแต่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา ส่วนรัฐสภาก็ยังคงทำหน้าที่สำคัญ คือ ออกกฎหมายควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ประธานาธิบดีในระบอบประชาธิปไตย แบบนี้เป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศและการเมืองทั่วไป ยังทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ ระหว่างรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการยุบสภาได้ด้วย จึงมีอำนาจมาก เช่น อินเดีย ฝรั่งเศส เป็นต้น

2.2.4 ประเภทของระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1) ประชาธิปไตยโดยตรง เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ด้วยการประชุมร่วมกัน พิจารณาตัดสินปัญหาาร่วมกัน โดยตรงและจะเป็นผู้เลือกตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของรัฐโดยตรง เราจะเห็นว่าประชาธิปไตย

ประเภทนี้จะใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติจริงๆ ก็แค่เฉพาะชุมชนเล็กๆหรือประเทศเล็กๆที่มีสมาชิกจำนวนน้อย ซึ่งแต่ละคนมีโอกาสอภิปราย วิพากษ์ วิจารณ์ และพิจารณาปัญหาต่างๆ อย่างละเอียดและมีเหตุผล แต่ถ้านำเอาประชาธิปไตยประเภทนี้มาใช้กับสังคมขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกจำนวนมาก จะเป็นอุปสรรคเนื่องจากความไม่พร้อมเพียงกัน และการที่หาสถานที่ประชุมขนาดใหญ่ เพื่อให้ประชาชนทั้งประเทศมาประชุมในที่เดียวกันย่อมเป็นไปได้อย่างยิ่ง

2) ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม เป็นประชาธิปไตยอีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประเทศต่าง ๆ ของโลกได้ขยาย ตัวออกไปมาก ประชาชนพลเมืองเพิ่มขึ้นปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมามาก ฉะนั้น โอกาสที่ประชาชนทั้งประเทศจะมานั่งปรึกษาหารือกัน เพื่อแก้ปัญหาแบบประชาธิปไตยโดยตรงย่อมเป็นไปได้ เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคนี้แทนที่ประชาชนทุกคนจะต้องมานั่งประชุมเพื่อพิจารณาคัดสินปัญหาใด ก็จะทำให้ประชาชนมีโอกาสเลือกตัวแทนที่รักจกในนามสมาชิกรัฐสภา เข้าไปสู่ที่ประชุมแทน ส่วนลักษณะและวิธีการเลือกสมาชิกรัฐสภาของประชาชนในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไป

2.2.5 คุณลักษณะพฤติกรรมของบุคคลแบบประชาธิปไตย

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาเผยแพร่ให้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ยึดเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียกมีคุณลักษณะประชาธิปไตยร่วมกัน ได้กำหนดคุณลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยที่โรงเรียนมัธยมควรส่งเสริมให้แก่นักเรียนมีอยู่ 2 คุณลักษณะแต่ละลักษณะจะมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ชัดดังนี้

1) การรู้จักบทบาทและหน้าที่ มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ รู้จักสถานภาพของตนเองที่เป็นอยู่รู้จักสัมพันธ์ภาพระหว่างตนเองกับผู้อื่น รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสัมพันธ์ภาพ โดยยึดหลักกาลเทศะบุคคล รู้จักปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจจริงจรงรับผิดชอบและเกิดผลต่อส่วนร่วมยึดถือระเบียบเป็นแนวปฏิบัติในการทำงาน เป็นต้น

2) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ ให้โอกาสผู้แสดงความคิดเห็นไม่แสดงปฏิกิริยาต่อต้านดูถูกเหยียดหยามความคิดเห็นของผู้อื่น สนใจฟังผู้อื่นด้วยความตั้งใจซักถามโดยใช้เหตุผล เมื่อไม่เข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

3) การมีความรับผิดชอบ พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ เป็นที่พึงของตนเองได้ ไม่เป็นภาระของผู้อื่น ทำหน้าการทำงานสำเร็จอย่างดีตามที่ได้รับมอบหมาย เอาใจใส่การปฏิบัติงาน โดยไม่ทอดทิ้งยอมรับเมื่อมีความผิดพลาดที่เกิดขึ้นและพยายามแก้ไข เป็นต้น

4) ความเป็นผู้มีวินัยในตนเอง พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบเรียบร้อยจนเป็นนิสัย มีความเที่ยงตรงและซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นและสังคม เคารพและ

ปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนของสังคม ปฏิบัติต่อผู้อื่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ปฏิบัติตรงต่อเวลาและการนัดหมาย เป็นต้น

5) การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ รู้จักเสียสละทรัพย์ กำลังกาย กำลังความคิด เวลา โอกาส โดยพิจารณาตามเหตุผลและความเหมาะสมกระทำการใด ๆ โดยมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เลือกรัดคตินใจและแสดงพฤติกรรมอันจะมีผลดีต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นต้น

6) การมีส่วนร่วมทั้งความคิด การกระทำ และน้ำใจ ด้วยมารยาทที่ดีตามวัฒนธรรมไทย พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มด้วยความสุจริตใจ โดยไม่ละเลย ยินดีปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของกลุ่มที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ แสดงความคิดเห็นเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย เป็นต้น

7) การให้เกียรติซึ่งกันและกันตามฐานานุกรม พฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้ รู้จักยกย่องสรรเสริญกระทำความดีโดยปราศจากอคติ รู้จักแสดงออกต่อผู้อื่น โดยไม่แสดงความรังเกียจและดูถูกเหยียดหยาม แต่งกายให้เหมาะสม เพื่อให้เกียรติแก่งาน บุคคล สถานที่ และกิจกรรมอื่น ๆ ให้เกียรติต่อความคิดเห็นและทัศนะของผู้อื่นและตอบสนองอย่างเหมาะสม เป็นต้น

8) การยอมรับและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของเอกบุคคล พฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้ ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด โดยไม่ก้าวก่าย หรือรบกวน หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อื่น รู้จักให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น ไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญแต่เฉพาะตนเองเท่านั้น ไม่โอ้อวด ให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น ไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญแต่เฉพาะตนเองเท่านั้น เป็นต้น

9) การใช้ปัญญาหรือเหตุผลในการตัดสินใจ ปัญหา พฤติกรรมบ่งชี้ชัดดังนี้ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาเมื่อเกิดข้อขัดแย้ง ไม่ใช้อารมณ์ของตนมีอิทธิพลเหนือเหตุผลในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ ตัดสินใจปัญหา โคนอาศัยข้อมูลประกอบไม่นำความเชื่อ โชคลางมาเป็นเครื่องตัดสินใจ เป็นต้น

10) การรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี พฤติกรรมบ่งชี้ชัดนี้ยอมรับบทบาทของหัวหน้าที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้ง ยอมรับข้อกำหนดหรือนโยบายซึ่งได้กำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำหรือผู้บริหาร เป็นผู้นำในการสร้างขวัญแก่ผู้ร่วมงานในฐานะผู้นำในการปฏิบัติงาน ให้เกียรติรับฟังความคิดเห็นตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของผู้ร่วมงาน ไม่ใช้อำนาจในฐานะผู้นำเพียงอย่างเดียว เป็นต้น

11) การยึดมั่นในความกตัญญู เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พฤติกรรมบ่งชี้ชัดนี้ รู้จักตอบแทนบุญคุณแก่ตนและสังคม ให้เกียรติ ยกย่องเคารพนับถือบุคคลที่ทำประโยชน์

ให้แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติ แสดงความเคารพ ปกป้อง เสียดสละ และเทิดทูนพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นประมุขของประเทศ เป็นต้น

12) การยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต พฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้ ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้ประสบความเดือดร้อนตามเหตุผลอันสมควรปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ไม่เบียดเบียนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2536, หน้า 26)

2.3 แนวคิดและทฤษฎีการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน

การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามของโรงเรียนที่จะเสริมสร้างและดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่นักเรียนนั้น ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้เข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยแก่นักเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุดและการเสริมสร้างประชาธิปไตยควร ที่จะสร้างไปพร้อมกันที่ 4 อย่าง คือ

- 1) การจัดองค์การบริหารที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย
- 2) การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย
- 3) การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย
- 4) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

2.3.1 การจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย

บรรจง ชูสกุลชาติ (2543, หน้า 157) กล่าวว่า “การบริหารเป็นการจัดการทรัพยากร การบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ในการบริหารงานทุกอย่าง สิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและจะต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลา คือ คน ซึ่งเป็น บุคลากรหรือผู้ร่วมงานในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึก มีความต้องการ พื้นฐานที่แตกต่างกัน

เสถียร เหลืองอร่าม (2545, หน้า 86) กล่าวว่า “ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องสร้างบรรยากาศการบริหารงานให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ เพื่อสนับสนุนและการจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารที่เื้อต่อบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย จำแนกได้ 3 บทบาทคือบทบาทในฐานะเป็น

ผู้บังคับบัญชาบทบาทในฐานะเป็นผู้จัดการและบทบาทในฐานะเป็นผู้ร่วมงาน ผู้บริหารสามารถจัดให้มีการทำงานเป็นกลุ่ม ให้มีการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบ ในส่วนของงานที่ต้องการพัฒนาคนหรือพัฒนาการเรียนการสอน เป็นต้น ซึ่งองค์การการบริหารที่เป็นประชาธิปไตยควรมีลักษณะดังนี้

- 1) บทบาทผู้บริหารในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา
  - (1) เป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการตามกฎหมาย
  - (2) เป็นผู้รักษาและปฏิบัติตามระเบียบและข้อตกลงที่ร่วมกันกำหนดขึ้น
  - (3) เป็นผู้ควบคุมกำกับ ดูแลสั่งงานต่างๆของโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยเป็นผู้ให้ความเสมอภาพ และความเป็นธรรมแก่บุคลากรในโรงเรียน
- 2) บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดการ
  - (1) เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงาน
  - (2) เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบุคคลให้เหมาะสมกับงานจัดหาสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ
  - (3) เป็นผู้จัดและกระตุ้นให้มีการดำเนินงานประชุมปรึกษาหารือ ระดมความคิด
  - (4) เป็นผู้ใช้ข้อมูลจากการที่กลุ่มเสนอแนะมาประกอบการพิจารณา และตัดสินใจในการบริหารงาน
  - (5) ติดตามผลการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 3) บทบาทในฐานะเป็นผู้ร่วมงาน
  - (1) เป็นผู้นำของกลุ่มกระตุ้นและผลักดันให้สมาชิกได้ร่วมงาน ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบ
  - (2) ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย แนวปฏิบัติและการดำเนินการตามข้อตกลง
  - (3) สร้างความเป็นกันเองกับบุคลากรในโรงเรียน ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ร่วมแก้ไขปัญหา
  - (4) ประสานงาน ประสานประโยชน์ เป็นที่พึ่งและที่ปรึกษา
  - (5) ให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน
  - (6) ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ โดยไม่จำเป็นไม่แสดงตนเป็นผู้มีอำนาจเพียงฝ่ายเดียว

(หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2536, หน้า 43-45)

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การจัดองค์กรที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยแต่ละ โรงเรียนสามารถจัดได้ตามระเบียบแบบแผนที่กรมสามัญศึกษาไม่ได้กำหนดไว้ตายตัวสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของแต่ละ โรงเรียนและควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมกันกำหนดรายละเอียด ลักษณะงานและขอบเขต หน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

2) มีการแบ่งกระจายงานตามสายงานต่างๆ ได้แก่ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายงานหมวดงาน วิชาการโดยให้ แต่ละงานมีคณะกรรมการหรือคณะทำงาน หรือกลุ่มผู้รับผิดชอบร่วมกัน

3) การพิจารณาอบงาน โดยเปิด โอกาสให้บุคลากร ได้ทำงานตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล

4) คณะกรรมการหรือคณะทำงาน หรือกลุ่มรับผิดชอบแต่ละหน่วยงานมีส่วนร่วมในการประชุมเสนอความคิดเห็น การวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูล หรือข้อยุติเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และเป็นประโยชน์สำหรับส่วนรวม

5) มีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงการจัดองค์กร รายละเอียด ลักษณะงานและขอบเขต หน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรเข้าใจ

6) จัดระบบให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตามประเมิน โรงเรียนทั้งในด้าน โครงสร้าง สภาพแวดล้อม การปฏิบัติงาน และผลการดำเนินงาน

7) มีกรรมการที่ปรึกษาหรือกรรมการบริหารโรงเรียน

8) มีองค์กรภายนอกที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียน เช่น ศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง-ครู คณะกรรมการการศึกษาส่วนท้องถิ่น เป็นต้น (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2538, หน้า 43-51)

ลักษณะการจัดองค์กรที่เป็นประชาธิปไตยควรมีลักษณะดังนี้

1) พิจารณาจัดแบ่งกระจายงานไปตามสายงานผู้ช่วยผู้บริหาร หมวดวิชา ระดับชั้น หน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยมีกรรมการหรือกลุ่มที่ทำงานร่วมกันรับผิดชอบร่วมกัน

2) จัดทำรายละเอียดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

3) คณะกรรมการแต่ละหน่วยงานมีส่วนร่วมประชุมเสนอแนะ วิเคราะห์ปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อยุติเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และเป็นประโยชน์สำหรับส่วนรวม

4) การเลือกหัวหน้าหน่วยงาน ผู้บริหารควรเลือกคนที่มีความสามารถเหมาะสมกับงานแล้วให้ทำหน้าที่ไปสรรหาคนมาร่วมเป็นคณะกรรมการไม่ควรสั่งการอย่างเดียว

5) จัดให้มีระบบการควบคุม นิเทศติดตาม ประเมินผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขใน โอกาสต่อไป

การจัดการศึกษาไม่สามารถที่จะแยกชุมชนออกจากโรงเรียนได้เพราะชุมชนมีส่วน ในการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาและการสร้างเสริมการปกครองตามระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) โรงเรียนมีแผน และ โครงการพัฒนาและให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
  - 2) โรงเรียนและชุมชนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองต่อระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ชาติบ้านเมืองมุ่งเน้น เช่น การไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง การต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง เป็นต้น
  - 3) บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้และเจตคติที่ดีด้านประชาธิปไตยแก่นักเรียน เช่น การเชิญบุคลากรเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น
  - 4) บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ และเจตคติด้านประชาธิปไตยแก่ชุมชน เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องประชาธิปไตยแล้วนำไปเผยแพร่ ส่งครูและอาจารย์ที่มีความรู้และความสามารถ เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชน หรือ การจัดนิทรรศการทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น
  - 5) หน่วยงานส่งเสริมด้วยการประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบให้ชุมชนใช้สิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2538, หน้า 43-51)
- ศาสตราจารย์ บัณฑิต (2535, หน้า 4-5) กล่าวว่า ประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ ในเมื่อมีสิ่งต่อไปนี้
- 1) เมื่อสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอำนวยให้ หมายความว่า องค์ประกอบของโรงเรียนหรือระบบบริหารโรงเรียนต้องอยู่ในรูปที่เปิดกว้างในบรรดาครูและนักเรียนทั้งปวง ตามลักษณะความสามารถของแต่ละคน มีการวางสายงานที่เหมาะสม การมีคณะกรรมการให้มีการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น
  - 2) ในเมื่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะโรงเรียนอำนวยในข้อนี้ หมายถึงสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการที่ครูใช้ หมายถึงการสอนของครูนั่นเอง การสอนต้องใช้วิธีแห่งปัญญา มีการใช้ความคิด อภิปรายรับฟังข้อคิดเห็นของนักเรียน เป็นต้น
  - 3) ในเมื่อครูและนักเรียนและผู้บังคับบัญชาทั้งหลายมีเจตคติที่นับถือและให้เกียรติแก่กันตามวัยของบุคคล
  - 4) ในเมื่อมีการเล่าเรียน ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การบริหารคณะกรรมการนักเรียน

การบริหารคณะกรรมการนักเรียนมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนเนื่องจากเป็นหน่วยงานการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญอย่างยิ่งหน่วยหนึ่ง ซึ่งมีนักวิชาการท่านผู้รู้ได้กล่าวเกี่ยวกับการบริหารคณะกรรมการนักเรียนไว้ดังนี้

กาญจนา ศรีกาพสินธุ์ (2533, หน้า 78) กล่าวว่า iva การบริหารคณะกรรมการนักเรียน มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมดำเนินการกิจกรรมของโรงเรียนตามหลักประชาธิปไตย คณะกรรมการนักเรียนอาจมาจากผู้แทนหรือประธานจากชุมนุมต่างๆ หรือหัวหน้าห้องเรียนทุกห้องเรียนองค์ประกอบของคณะกรรมการนักเรียน อาจประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ เหนรัญญิก ปฏิคม ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียน เป็นผู้แทนของนักเรียนในการร่วมกิจกรรมของโรงเรียนประสานงานระหว่างนักเรียนกับผู้บริหารครู-อาจารย์ โรงเรียนริเริ่มและจัดทำโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชนตามที่โรงเรียนเห็นชอบ หรือดำเนินการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย

การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนอาจแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นดำเนินการ และจัดการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น เลือกตั้งประธาน และกรรมการจำนวนหนึ่งตามที่กำหนดไว้ ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดจะได้เป็นประธาน ส่วนรองประธาน ได้แก่ ผู้ที่ได้รับคะแนนอันดับรองลงมาคนอื่นๆ ก็จะได้เป็นกรรมการในตำแหน่งต่างๆ โดยคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาหรือเลือกตั้งประธานเพียงคนเดียว ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดและรองลงมาจะได้เป็นประธานตามลำดับ ส่วนกรรมการอื่นๆ ได้มาจากผู้แทนที่แต่ละห้องเลือกเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย

วิธีการเลือกตั้ง อาจใช้วิธีเลือกเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม โรงเรียนควรจัดเวลาให้ผู้สมัคร ได้มีการหาเสียงก่อนที่จะมีการเลือกตั้งตามเหมาะสม โดยกำหนดมาตรการในการดูแล ควบคุมการหาเสียงและเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต ยุติธรรม นอกจากนี้โรงเรียน ควรประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ นักเรียนทุกคนไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วย

เมื่อได้ คณะกรรมการครบตามตำแหน่งแล้ว โรงเรียนควรมีคำสั่งแต่งตั้งต่อไป ส่วนการดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียน จะใช้การประชุมปรึกษาหารือ หรือข้อตกลง ซึ่งอาจมีสองลักษณะ คือ การประชุมใหญ่ในกรณีที่จะจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น งานวันครู งานกีฬา งานประจำของโรงเรียน เป็นต้น และการประชุมย่อยเพื่อทำโครงการต่างๆ กรรมการชุดนี้ อาจประกอบด้วย ประธาน กรรมการ หัวหน้าคณะ หัวหน้าระดับชั้น เป็นต้น เมื่อที่ประชุมได้มีการประชุมหารือวางแผนไว้แล้ว ก็จัดการประเมินผลในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม สรุปรายงานต่อไป

ประโยชน์ของการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533, หน้า 518) กล่าวว่า คณะกรรมการนักเรียนในโรงเรียนมีประโยชน์ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2) ช่วยให้นักเรียน ได้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิของบุคคลอื่น
- 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และวิจารณ์ญาณ
- 4) นักเรียนมีส่วนร่วมในภารกิจของโรงเรียน
- 5) ฝึกให้นักเรียนรู้จักการบริหารงาน การวางโครงการ การดำเนินงานและประสานงานกับผู้อื่นได้ดี
- 6) ส่งเสริมความสามัคคีของนักเรียนและความมีน้ำใจต่อหมู่คณะและสังคม
- 7) ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียน
- 8) ช่วยให้นักเรียนรู้จักฐานะของตนเองในสังคม เช่น เมื่อเป็นผู้นำก็สามารถจะนำหมู่คณะไปด้วยดี เมื่อเป็นผู้ตามก็สามารถเป็นผู้ตามที่ดีได้ เช่นกัน

ขั้นตอนการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2520, หน้า 27) ได้สรุปขั้นตอนการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนดังนี้

1) ขั้นศึกษาฐาน ก่อนตั้งคณะกรรมการนักเรียนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรได้ทำการศึกษา วิจัยให้กระจ่างชัดเสียก่อน วิธีที่จะศึกษาอาจทำได้หลายวิธี อาทิ เช่น ศึกษาข้อมูลการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนไปแล้ว หรือเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ทางด้านนี้มาบรรยายที่โรงเรียน พิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อที่ว่า การจัดตั้งโรงเรียนในโอกาสต่อไปจะสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

2) การจัดรูปแบบคณะกรรมการได้เสนอรูปแบบของการจัดคณะกรรมการนักเรียนดังนี้

(1) แบบเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน คือ การให้นักเรียนทำหน้าที่ต่างๆของโรงเรียน เช่น หัวหน้าชั้น รองหัวหน้าชั้นเข้าไปนั่งเป็นคณะกรรมการนักเรียน วิธีนี้ดีสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างคณะกรรมการนักเรียนกับตัวแทนนักเรียน เนื่องจากหัวหน้าชั้น รองหัวหน้าชั้นมีภาระต่อเพื่อนร่วมชั้นมากขึ้นนั่นเอง

(2) แบบชุมนุม เป็นแบบที่ประธานชุมนุมหรือผู้แทนชุมนุมต่างๆเป็นสมาชิกคณะกรรมการนักเรียน แต่ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกได้หลายชุมนุมในเวลาเดียวกันก็จะทำให้ตัวแทนของนักเรียนไม่ได้สัดส่วนที่ถูกต้องกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

(3) แบบรัฐสภา เป็นแบบที่แบ่งหน้าที่กรรมการนักเรียนออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆด้วยกัน คือ หน้าที่บริหาร หน้าที่นิติบัญญัติ และหน้าที่ตุลาการ ซึ่งเป็นสมาชิกของกรรมการนักเรียนที่ได้รับเลือกมาจากนักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียน

(4) แบบสภาวิถุณ เป็นอีกแบบหนึ่งของคณะกรรมการนักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากนักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียน เป็นแบบที่มีการจัดให้เป็น 2 คณะสำหรับนักเรียนในระดับสูงคณะหนึ่งและสำหรับนักเรียนในระดับต่ำคณะหนึ่ง

(5) แบบผสม เป็นแบบที่เอาวิธีการจากแบบที่กล่าวมาข้างต้นมาผสมผสานกันเพื่อที่จะทำให้กิจการของคณะกรรมการดำเนินไปได้ด้วยดีและสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนนั้นๆ

3) **ขั้นเตรียมงานในงานทุกประเภท** ถ้าผู้ทำงานได้เตรียมงานไว้ล่วงหน้า ย่อมจะทำให้งานนั้นดำเนินไปอย่างรวดเร็วและราบรื่น การเตรียมงานจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนมีดังต่อไปนี้

(1) การเตรียมสถานที่ทางโรงเรียนควรจะได้ตระเตรียมสถานที่ไว้สำหรับเป็นที่ทำงานของคณะกรรมการนักเรียนก่อนที่จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน

(2) การเตรียมบุคลากร เมื่อได้มีการอนุมัติให้มีคณะกรรมการนักเรียนแล้ว บุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องทราบและเข้าใจในหน้าที่และบทบาทของตนเองว่าจะต้องทำอะไรบ้าง

(3) การเตรียมอุปกรณ์ ทางโรงเรียนควรที่จะได้ตระเตรียมอุปกรณ์ต่างๆที่สำคัญ เช่น ป้ายนิเทศ ตู้เครื่องเขียน กระดาษ โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ เพื่อใช้ในกิจการคณะกรรมการนักเรียน

(4) การเตรียมงบประมาณ ทางโรงเรียนจะต้องจัดงบประมาณไว้ส่วนหนึ่งสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียน ควรได้มาจากการสมัครเป็นสมาชิก เงินที่มีผู้บริจาค เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินรายได้อื่นๆ เป็นต้น

4) **ขั้นดำเนินการวิธีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียนซึ่งอาจแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ว่าหลักการใหญ่ๆแล้วย่อมจะคล้ายคลึงกันดังนี้**

(1) เลือกและตั้งคณะกรรมการร่างธรรมนูญของคณะกรรมการนักเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารครู อาจารย์และนักเรียน

(2) คัดเลือกผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการนักเรียน

(3) พิจารณาร่างธรรมนูญการปกครองของนักเรียน

(4) พิจารณาธรรมนูญที่คณะกรรมการร่างธรรมนูญเสนอขึ้นมา โดยมีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งประกอบด้วยตัวแทนนักเรียนทั้งหมดเลือกมา รวมทั้งครูด้วย ถ้าคณะกรรมการพิจารณาเห็นชอบร่างธรรมนูญ ก็เสนอให้ผู้บริหารเป็นผู้อนุมัติ แต่ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าควรมีการแก้ไขอีก ก็ส่งคืนให้คณะกรรมการเป็นผู้แก้ไขอีกครั้ง

(5) ประกาศใช้ธรรมนูญที่ได้รับการอนุมัติจากผู้บริหารแล้วให้นักเรียนได้ทราบ โดยทั่วกันกำหนดการเลือกตั้ง โดยระบุตำแหน่งและคุณสมบัติของผู้สมัครตามตำแหน่งไว้ด้วย ในเวลาเดียวกัน

(6) ดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน ซึ่งอาจประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้แทนห้องเรียน ประธานชุมนุมต่างๆ กรรมการปรึกษา

ข้อสรุปเกี่ยวกับการบริหารคณะกรรมการนักเรียน

เขาวนั มณีนงษ์ (2535, หน้า 140-157) ได้สรุปเกี่ยวกับการบริหารคณะกรรมการนักเรียนเอาไว้ว่า

1) คณะกรรมการนักเรียนเป็นองค์กรที่สำคัญและจำเป็นในการฝึกหัดนักเรียนได้รู้จักและเข้าใจในสังคมระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มและให้มีความสนใจในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นรอบๆตัว

2) นักเรียนครู อาจารย์ ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมองเห็นความสำคัญและคุณค่าของการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน พร้อมทั้งต้องสนับสนุนและแสดงพฤติกรรมสนับสนุนอย่างจริงจังเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน

3) คณะกรรมการนักเรียนจะต้องเป็นตัวแทนที่แท้จริงของนักเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดรู้จัก

4) นักเรียนทุกคนต้องมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเรียนอยู่ชั้นใด ระดับคะแนนการเรียนเท่าใด มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพียงใดก็ตาม นักเรียนเหล่านั้นต้องมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

5) นักเรียนทุกคนต้องมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเรียนอยู่ชั้นใด ระดับคะแนนการเรียนเท่าใด มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพียงใดก็ตาม นักเรียนเหล่านั้นต้องมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

6) นักเรียนทุกคนสามารถเข้ารับการเลือกตั้งในตำแหน่งใดๆก็ได้ โดยไม่จำกัดเชื้อชาติศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ สติปัญญา หรือความสามารถเหล่านี้ควรที่จะมีโอกาสทำหน้าที่เพื่อโรงเรียนอาจจะยกเว้นเฉพาะตำแหน่งประธานนักเรียน ซึ่งจะเป็นนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน

7) บทบาทของผู้บริหารหรือครู อาจารย์ปรึกษาและคณะกรรมการนักเรียนนั้นมิใช่มีหน้าที่แต่เพียงยับยั้ง กลั่นกรองอย่างเฉยๆ แต่ต้องช่วยให้คำปรึกษาแนะนำคณะกรรมการนักเรียนในการแก้ปัญหาต่างๆแต่จะไม่เป็นผู้ชี้ขาดหรือตัดสินใจในการแก้ปัญหา นอกจากกรณีที่ย้ำแรงจริงๆ เท่านั้น

8) คณะกรรมการนักเรียน ควรมีความสำคัญต่อนักเรียนทุกคน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ชมรมหรือชุมนุมต่างๆควรจะมีหรือไม่มีจะแปรเปลี่ยนไปอย่างไรหรือคงไว้ก็ด้วยความเห็นของนักเรียนและคณะกรรมการนักเรียนเป็นผู้ชี้ขาดหรือตัดสินใจนั่นเอง

สรุปได้ว่า การจัดองค์กรให้มีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตย มีองค์ประกอบที่สำคัญ และการดำเนินงานหลายอย่างที่ต้องทำควบคู่กันไปพร้อมกัน กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของประชาธิปไตยให้แก่บุคลากรในองค์กร การจัดองค์กรที่เป็นประชาธิปไตย ควรมีการร่วมมือและการประสานงานให้บุคลากรและคณะกรรมการนักเรียนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อให้อสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตพร้อมทั้งวิถีคิดและกระบวนการแบบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความสำนึกแก่เยาวชนให้เป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตยต่อไป

2.3.2 การจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย

การเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการศึกษาของหน่วยงานในระดับโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่น ที่ต้องการศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตในอนาคต ดังนั้น การจัดกิจกรรมต่างๆที่สอดคล้องกับการปลูกฝังแนวทางการดำเนินชีวิต จึงต้องอาศัยหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนและจิตวิทยาวัยรุ่นประกอบกับหลักประชาธิปไตยให้เกิดหลักความเหมาะสมและกลมกลืน มีผู้ให้แนวคิดและวิธีปฏิบัติการจัดกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาดังนี้

1) การบริหารหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความ

เข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่าง สันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 114)

กรมสามัญศึกษา ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนดังนี้

1) การบริหารหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย

(1) การจัดวิชาเลือกที่หลากหลาย เพื่อสนองความสามารถและความถนัด และความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมให้โรงเรียนสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ได้อย่างกว้างขวางเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

(2) การมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาประชาธิปไตยซึ่งหลักสูตรกำหนดไว้ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาทั้งในรายวิชาบังคับและวิชาเลือก (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2534, หน้า 20-24)

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย กำหนดแนวทางการปลูกฝังไว้เป็น 2 แนวทางคือ

1) สอนเนื้อหาประชาธิปไตยที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระและเกิดลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยที่มุ่งหวัง

2) สอนสอดแทรกกระบวนการประชาธิปไตยในรายวิชาต่างๆ ในกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์มีการตัดสินใจโดยยึดหลักเหตุผล มีการตัดสินใจโดยยึดเสียงข้างมาก นักเรียนได้อยู่ร่วมกันทำงานร่วมกัน และปฏิบัติต่อกันฉันท์มิตร มีความรัก ความเมตตา เอาใจใส่ และเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน มีการยึดกฎเกณฑ์กติกาที่กำหนดด้วยความเสมอภาคและยึดหยุ่นตามเหตุผลและสถานการณ์ที่จำเป็น และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมซักถามในการสอนของครู ฯลฯ

2) การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า ครูควรตระหนักถึงบทบาทในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย แม้ว่าจะไม่ได้สอนในรายวิชาที่มีเนื้อหาประชาธิปไตยก็ตาม โดยควรคำนึงการสร้างเสริมพฤติกรรมของนักเรียนตามหลักประชาธิปไตยในเรื่อง หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค ยึดหลักเสียงข้างมาก หลักเหตุผล และหลักภารดรภาพดังนี้

1) ดูแลให้คำปรึกษานักเรียนในการทำงานเป็นกลุ่ม ให้สามารถปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ เช่น เมื่อนักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นประธานเลขานุการหรือสมาชิกกลุ่ม ครูคอยดูแลควบคุมให้นักเรียนได้ทำหน้าที่ ได้อย่างสมบูรณ์และได้จัดให้มีการเปลี่ยนแปลงให้นักเรียนได้ทำหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง

2) มีการตัดสินใจโดย ยึดหลักเหตุและผล เช่น เมื่อเกิดกรณีความเห็นไม่ตรงกันระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน หรือนักเรียนกับบุคคลอื่น ก่อนการตัดสินใจดำเนินการใดๆ ครูควรรับฟังเหตุผล หรือความคิดเห็นของกลุ่มก่อนเสมอ

3) มีการตัดสินใจโดยยึดหลักเสียงข้างมาก เช่น เมื่อกลุ่มอภิปรายในประเด็นที่เป็นข้อคิดเห็นซึ่งยังไม่มีข้อยุติและได้รับการอภิปรายแสดงเหตุผลอย่างรอบคอบแล้ว ก็สามารถใช้มติเสียงข้างมากที่สุด แต่พึงหลีกเลี่ยงการใช้เสียงข้างมากในประเด็นที่เป็นข้อเท็จจริง

4) ดูแลให้นักเรียนได้อยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน และปฏิบัติต่อกันอย่างฉันท์มิตร โดยไม่คำนึงถึงฐานะ อาชีพของผู้ปกครอง หรือจุดเด่นจุดด้อยแต่ละคน

5) ให้ความรักความเมตตา ความเอาใจใส่และเป็นกันเองอย่างทั่วถึง

6) มีการยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดด้วยความเสมอภาพ และยืดหยุ่น ได้ตามหลักเหตุผลและสถานการณ์ที่จำเป็น

7) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและของกลุ่ม เช่น ในวิชาวาดเขียน การตรวจให้คะแนนนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มอาจนำผลงานนักเรียนมาติดแสดงบนป้ายนิเทศ แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนให้คะแนนผลงานเหล่านั้น เป็นต้น

8) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลป้อนกลับในการสอนของครู ซึ่งนอกจากจะเป็นกระจกเงาสะท้อนตนเองแล้ว ยังเป็นการแสดงความใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วย เช่น ครูอาจมีแบบสอบถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีต่อพฤติกรรมการสอนของตนเองหรือถามความรู้สึกของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการด้วยกิริยาท่าทางและความรู้สึกที่เป็นกันเอง ฯลฯ (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2536, หน้า 20)

การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสำคัญดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้องปลูกฝังพฤติกรรมสำคัญพื้นฐานที่ประชาชนในสังคมประชาธิปไตยใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งหลักสูตรมัธยมศึกษาได้กำหนดเนื้อหาและการจัดการจัดการเรียนการสอนเรื่องประชาธิปไตยไว้ 2 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 หลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหา เรื่องประชาธิปไตยไว้อย่างชัดเจน ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังเช่น

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544 กลุ่มวิชาสังคมศึกษากำหนดจุดประสงค์เกี่ยวกับประชาธิปไตยไว้ ดังนี้

1) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย

2) ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีความภูมิใจในความเป็นไทย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

3) สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

แนวทางที่ 2 สอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาอื่น ๆ เช่น กลุ่มภาษา กลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ กลุ่มพัฒนานุคลิกภาพ และกลุ่มงานอาชีพ กลุ่มวิชาเหล่านี้หลักสูตรมิได้กำหนดเนื้อหาไว้ แต่ครูสามารถสนองวัตถุประสงค์ได้โดยจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ที่มีส่วนพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้วยกัน เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การทดลอง การศึกษานอกสถานที่ การสร้างสถานการณ์จำลอง นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนไว้ดังนี้

บัญญัติ สมชอบ (2546, หน้า 24-25) กล่าวถึงการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนออกเป็นด้านต่างๆคือ

1) ด้านหลักสูตร หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นได้กล่าวถึงการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยไว้หลายประการ ได้แก่ การมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าใจปัญหาต่างๆทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพสังคมอย่างแท้จริง ตลอดจนมองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาไปด้วย

2) ด้านผู้สอน ครูจะต้องเป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง เป็นผู้มีความตั้งใจเป็นนักประชาธิปไตยเรื่องบทบาทของผู้สอนนั้น ครูจะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้เข้าใจและเห็นจริงด้วยตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนสนใจและติดตามการทำงานของตัวตนเองแทนประชาชนในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ นอกจากนั้นยังจะต้องคอยเป็นผู้ชี้แนะหลักเกณฑ์ในการเลือกบุคคลที่จะเป็นตัวแทนของนักเรียนแนะวิธีการเลือกตั้งกระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเลือกตั้ง

3) ด้านผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัยเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นผู้รับผิดชอบต่อตนเอง เป็นผู้ฟังที่ดีมีเหตุผล มีน้ำใจเป็นนักประชาธิปไตย มีเหตุผลใน

การตัดสินใจปัญหา เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นด้วยความเต็มใจยอมรับในบทบาทซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีอีกด้วย

4) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องกำหนดพฤติกรรมคุณลักษณะ ประชาธิปไตยไว้ล่วงหน้าในการสอนแต่ละครั้งว่าต้องการให้เด็กมีคุณลักษณะอย่างไร การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมประชาธิปไตยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรได้ลงมือปฏิบัติและทดลอง โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลัก เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่มีความเป็นกันเอง ใช้วิธีการสอนหลายๆแบบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีเหตุผลรู้จักแก้ปัญหา เช่น การแบ่งกลุ่มศึกษา ค้นคว้า อภิปรายการโต้แย้งยกย่องชมเชยผู้มีจิตใจประชาธิปไตย

5) ด้านกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตร ควรปลูกฝังในทุกเรื่อง เช่น ให้นักเรียนมีส่วนเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตย การประชาสัมพันธ์ชักชวนผู้ปกครอง ไปใช้สิทธิเลือกตั้งฝึกให้นักเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ฝึกให้รู้จักความเสมอภาคในโอกาสต่างๆเช่น การเข้าแถวก่อนหลังในการส่งงาน การซื้อหาอาหาร การเลือกตั้งกรรมการนักเรียน สถาปนนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมสหกรณ์ การจัดทัศนศึกษาของโรงเรียนการมีส่วนร่วมกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประชาธิปไตยจนการจัดให้มีผู้แสดงความคิดเห็นสำหรับนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

6) ด้านการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนจะต้องใช้เครื่องมือหลายๆแบบในการประเมินผลการปฏิบัติ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ สังคมมิติ และควรมีเครื่องมือในการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อประเมินผลการปฏิบัติด้วย

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมีส่วนประกอบหลัก 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการบริหารหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตยทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของรายวิชา ในบางวิชาตามหลักสูตรได้บรรจุองค์ความรู้และแนวทางการสร้างลักษณะพฤติกรรมนักเรียนที่เป็นประชาธิปไตยคือกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม บรรยายการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและใช้กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้การเสริมสร้างประชาธิปไตยในส่วนนี้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.3.3 การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย

กิจกรรมหลายอย่างที่โรงเรียน ได้จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างหรือฝึกฝนให้นักเรียนมีความรู้ เข้าและประพฤติปฏิบัติในรูปแบบของประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับกรรมการนักเรียน กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมประชาสัมพันธ์ และอื่นๆ

กิจกรรมเหล่านี้โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ฝึก และได้สร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้นั้นจะต้องอาศัย กิจกรรมนักเรียน เพราะกิจกรรมเป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมความรู้ความสามารถทางวิชาการ ช่วยแก้ปัญหาการปกครอง ช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ทำให้เด็กได้มีโอกาสทำงานและประสบความสำเร็จในงานที่ตนเองสนใจทำให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยรู้จักเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี รู้จักทำงานร่วมกันและช่วยให้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนนักเรียน โรงเรียน ตลอดจนโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย โดยมีผู้รู้ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียน ในทำนองเดียวกันว่า เป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนได้กระทำในสิ่งที่ตนสนใจทำให้รู้จักติดต่อสัมพันธ์บุคคลอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการสำรวจความสามารถของนักเรียน โดยการทดลองปฏิบัติจริง ๆ หลังจากได้ศึกษาทฤษฎีมาจากห้องเรียน กิจกรรมอาจก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียน ทำให้ครูได้รู้จักนักเรียนดีขึ้น การจัดกิจกรรมนักเรียนที่ดีขึ้นนั้นจะต้องสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน มุ่งเสริมการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นจะเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพอุปนิสัยค่านิยม อีกทั้งยังปลูกฝังเจตคติที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนอีกด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2535, หน้า 103-104)

กรมวิชาการ ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษาว่า กิจกรรมที่กำหนดในโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย หมายถึง การปฏิบัติร่วมกันของผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสนใจและความถนัดมิใช่การจัดกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อผู้เรียนในการเรียนวิชาต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนและสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ทว่าเป็นการประกอบกิจกรรมร่วมกันโดยผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำและช่วยกันแก้ไขปัญหาอันเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย (กรมวิชาการ, 2532, หน้า 1-2)

กิจกรรมนอกเหนือปกติที่ช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนนั้นมีกิจกรรมมากมายหลายประเภทสามารถจำแนกได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1) กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรตามโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2535) กำหนดไว้ 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีหรือยุวกาชาด หรือผู้นำเพื่อประโยชน์และกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนอาจเสนอแนะต่อนักเรียน จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร กิจกรรมส่งเสริมสหกรณ์ กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะและ

วัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมการใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่างๆ ในหลักสูตร กิจกรรมกีฬา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม และ กิจกรรมทัศนศึกษา นอกจากนี้ผู้เรียนอาจเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามความต้องการด้วย

ส่วนกิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้จัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532 โดยกำหนดกิจกรรมที่โรงเรียนอาจเสนอแนะต่อนักเรียน จำนวน 12 กิจกรรม ดังกล่าวข้างต้นและเพิ่มกิจกรรมที่ 13 คือ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี-ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดนกิจกรรมต่าง ๆ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ดังกล่าว ได้ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยในตัว ดังนั้น ถ้าหากโรงเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมตามระเบียบดังกล่าว ได้อย่างครบถ้วน น่าจะถือได้ว่าเป็นการปลูกฝังประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่ด้วยเหตุผลดังนี้

(1) มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง

(2) มีการเตรียมความพร้อมในด้านการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่และงบประมาณที่ให้การสนับสนุน

(3) มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง และเชิญชวนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

(4) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินจัดกิจกรรมในกลุ่มของตนเอง

(5) ส่งเสริมให้คณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมของนักเรียนมีส่วนร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม ในการวางแผนการจัดกิจกรรม โดยจัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการที่ชัดเจน

(6) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มและการปฏิบัติจริง

(7) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรวบรวมประเมินผลกิจกรรม สรุปและรายงานกิจกรรมตามหลักสูตร นอกจากกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการแล้วยังมีกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหาหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ และกิจกรรมอิสระของผู้เรียนซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ยึดหลักการประชาธิปไตยในการดำเนินการด้วย

2) กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมตามโครงสร้างของหลักสูตรที่โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินการ ซึ่งพอจำแนกได้ดังนี้

(1) กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ฝึกความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามหลักประชาธิปไตย คณะ กรรมการนักเรียนอาจมาจากผู้แทนหรือประธานชุมชนต่าง ๆ หรือหัวหน้าห้องเรียนทุกห้องเรียน องค์ประกอบของคณะกรรมการนักเรียนอาจประกอบด้วยประธาน รองประธาน กรรมการ เภรัญญิก ปฎิคม ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ ส่วนบทบาทของคณะกรรมการนักเรียน คือ มีหน้าที่เป็นผู้แทนของนักเรียนในการร่วมทำกิจกรรมของโรงเรียนประสานงานระหว่างนักเรียนกับผู้บริหาร ครู อาจารย์ของโรงเรียน มีการริเริ่มและจัดทำโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชนตามที่โรงเรียนเห็นชอบ หรือดำเนินการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

(2) กิจกรรมวันสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมปกติที่โรงเรียนปฏิบัติเป็นประจำ ต่อเนื่องทุกปีในโอกาสและวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพืชมงคล วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันแม่ วันปิยมหาราช วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น

การจัดกิจกรรมวันสำคัญที่ส่งเสริมเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนควรกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานหรือปฏิทินของโรงเรียนให้ชัดเจน การดำเนินงานควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ เช่น

1) ตั้งกรรมการหรือกลุ่มทำงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญนั้น ๆ เป็นการถาวรหรือเฉพาะกิจเฉพาะปี โดยผู้บริหารอาจเป็นผู้เลือกประธานกลุ่มแล้วให้ประธานกลุ่มเลือกกรรมการหรือคณะทำงานเองหรืออีกวิธีหนึ่งคือจัดให้มีการเลือกตั้งจากคณะครูอาจารย์ก็ได้

2) มอบให้คณะกรรมการนักเรียน หรือเจ้าของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ ทั้งนี้คณะผู้รับผิดชอบควรมีการประสานงานให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ด้วย

3) กิจกรรมตามนโยบาย ได้แก่ กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายในเชิงนโยบายจากโรงเรียน กรม กระทรวงหรือรัฐบาลอาจเป็นกิจกรรมต่อเนื่องหรือเฉพาะกิจก็ได้ เช่น กิจกรรมอาชีพ อีสาระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมการปลูกต้นไม้กิจกรรมปลูกผักโรงเรียน กิจกรรมรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ กิจกรรมการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมงานวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

โดยปกติกิจกรรมเหล่านี้ต่างมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเฉพาะของกิจกรรมที่ดำเนินการโดยยึดหลักประชาธิปไตยอยู่แล้ว เพียงแต่โรงเรียนให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่กำหนด หรือพยายามปลูกฝังให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของบุคลากรอย่างกว้างขวางก็ถือว่าได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย

4) กิจกรรมส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อาจเป็นการคิด ประดิษฐ์ หรือคิดค้นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกันอื่นๆ เช่น ส่งเสริมนักเรียนนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประดิษฐ์คิดค้นทำผลงานทางวิทยาศาสตร์ในรูปแบบโครงงานโดยใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรจากท้องถิ่นหรือกิจกรรมรุ่นพี่ช่วยเหลือน้อง เป็นต้น

กิจกรรมเหล่านี้ โรงเรียนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมในลักษณะต่าง ๆ เช่น ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนจัดประกวดผลงานดีเด่น จัดนิทรรศการเสนอผลงานมอบประกาศนียบัตรยกย่อง ชมเชย เป็นต้น

5) กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เช่น ส่งนักเรียนไปแข่งขันด้านทักษะต่าง ๆ หรือตอบปัญหา สอบชิงทุน การแข่งขันกีฬาท้องถิ่น การส่งนักเรียนไปแสดงกิจกรรมหรือเล่นดนตรีตามที่หน่วยงานขอมา การจัดนิทรรศการ การออกร้านในเทศกาลต่าง ๆ ฯลฯ กิจกรรมพิเศษเหล่านี้ โรงเรียนควรเปิดโอกาสและให้การสนับสนุนในบางกิจกรรม เช่น การส่งนักเรียนแข่งขันในเรื่องต่าง ๆ โรงเรียนควรสำรวจ ติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางถ้าเรื่องใดที่เป็นกิจกรรมที่กระทำต่อเนื่องทุกปีจะได้วางแผนกำหนดไว้ในปฏิทินและฝึกซ้อมนักเรียนไว้ล่วงหน้า หรือบางกิจกรรมที่โรงเรียนมีความดีเด่นและหน่วยงานต่าง ๆ ขอมาให้ไปแสดงก็ควรให้การสนับสนุนเพราะนอกจากส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปในตัวด้วย (กรมสามัญศึกษา, 2536, หน้า24-29)

อดุลย์ ต้นประยูร (2538, หน้า 26-27) กล่าวว่ากิจกรรมนักเรียน คือ กิจกรรมนอกหลักสูตรที่นักเรียนได้รับนอกห้องเรียน กิจกรรมของนักเรียนที่นิยมกันตามโรงเรียนต่าง ๆ มีที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) สถานักเรียน คือ สภาพของผู้แทนนักเรียนที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาช่วยเหลือนักเรียนในการปกครอง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครองนักเรียนคือให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครองนักเรียนนั่นเอง

2) ชมรม คือ ชมรมควรมีครูเป็นที่ปรึกษา โดยทำหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักเรียนเท่านั้น ครูควรปล่อยให้เด็กเริ่มและดำเนินงานเองตลอดตัวอย่างเช่น ชมรมสังคมศึกษาชมรมวิทยาศาสตร์ ชมรมวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

3) การจัดทำวารสาร โรงเรียนอาจสนับสนุนให้นักเรียนจัดทำวารสารของโรงเรียน เช่น วารสารประจำปีหรือวารสารภายในโรงเรียน โดยครูมีส่วนร่วมในการตรวจสอบดูแลข้อเขียนตลอดจนข้อความในบทความต่าง ๆ ก่อนการตีพิมพ์เพื่อไม่ให้ขัดกับหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

4) การจัดนิทรรศการต่างๆ เช่น การแสดงวัสดุทางศิลปะ เพื่อเปิด โอกาสให้นักเรียน
ชั้นอื่น และประชาชน ผู้ปกครองมีโอกาสชื่นชมฝีมือและผลงานของนักเรียน

5) การแสดงดนตรี โรงเรียนมีส่วนส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวงดนตรีของโรงเรียน เช่น
วงดนตรีไทย วงดนตรีสากล เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการแสดงออกของนักเรียนและ
เปิด โอกาสให้ประชาชน ได้ชมเป็นครั้งคราวเพื่อเป็นการบริการชุมชน

6) ลูกเสือและยุวกาชาด โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาดของโรงเรียน
โดยจัดทำกิจกรรมนี้ โดยฝึกให้นักเรียนมีส่วนช่วยเหลือสังคม รู้จักเสียสละและต่อส่วนรวมในอันที่
จะเต็มโตเป็นพลเมืองดีในสังคมต่อไป

7) ทักษะศึกษา โรงเรียนควรจัดพานักเรียนไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราวเพื่อให้นักเรียน
ได้สัมผัสกับภายนอกและได้ประสบการณ์ในสิ่งแปลกใหม่

8) พิธีรับประกาศนียบัตร โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการซึ่งอาจ
เป็นการเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาร่วมงาน มีปาฐกถาพิเศษจากศิษย์เก่าซึ่งประสบความสำเร็จในการ
ทำงานและตอนคำอาจมีงานรื่นเริงประกอบก็ได้

2.3.4 การจัดบรรยายและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

บรรยากาศใน โรงเรียนมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความสนใจใคร่รู้ให้แก่ นักเรียน
โรงเรียนที่บรรยากาศเต็มไปด้วย ความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน
และกัน ย่อมเป็นแรงจูงใจภายนอกที่กระตุ้นให้นักเรียนรักการเรียนรักการอยู่ร่วมกันและช่วย
ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ความประพฤติอันดีงามให้แก่ นักเรียนภายใน โรงเรียนมีบรรยากาศที่
แจ่มใส สะอาด สว่างร่มรื่น มีความเป็นระเบียบบุคลากรมีความยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเองกับ
นักเรียนในการที่จะเสริมสร้างเรื่องประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนบรรยากาศและสภาพแวดล้อมมี
ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะศึกษาให้เข้าใจในความหาย ความสำคัญประเภทของ
บรรยากาศและหลักการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตย

1) ความหมายของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

การจัดบรรยากาศใน โรงเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อ
ต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความสนใจ
และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยเสริมสร้าง
ความมีระเบียบวินัยและพฤติกรรมและพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน

สนธิ คชสิทธิ์ (2527, หน้า 120-121) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
เป็นการพัฒนาค่านิยมและบุคลิกภาพระบอบประชาธิปไตยใน โรงเรียน ซึ่งได้แก่ 1) สภาพแวดล้อม

ทางการเรียนการสอน 2) สภาพแวดล้อมทางด้านบริหาร 3) สภาพด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและ 4) สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่

2) ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กล่าวว่า บรรยากาศในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ที่ให้ครูและบุคลากรให้ความเอื้ออาทรต่อนักเรียน ที่นักเรียนกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กันที่มีมิตรต่อกันและมีระเบียบ มีความสะอาดเหล่านี้เป็นบรรยากาศที่นักเรียนต้องการ ทำให้นักเรียนเกิดความสุขในการมาเรียนในการเรียนร่วมกับเพื่อนๆและถ้าครูผู้สอนสามารถสร้างความรู้สึกลึกซึ้งให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ก็นับว่าครูได้ทำหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชนของประเทศให้เติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม โดยแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ, 2531, หน้า 1) ในการสร้างบรรยากาศมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนได้ดำเนินไปอย่างราบรื่น

(2) ช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามและความมีระเบียบวินัยให้แก่ นักเรียน เช่น สภาพโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น สภาพโรงเรียนเป็นสัดส่วน บุคลากรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียนจะซึมซับสิ่งเหล่านี้โดยไม่รู้ตัว

(3) ช่วยเสริมสร้างสุขภาพที่ดีให้แก่ นักเรียน เช่น ภายใน โรงเรียนมีสถานที่นั่งเล่น ร่มรื่นอากาศปลอดโปร่ง

(4) ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างความสนใจให้แก่ นักเรียนมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดมุม วิชาการ ป้ายนิเทศ ป้ายแสดงผลงานของนักเรียน

(5) ช่วยส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เช่น การฝึกให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันการฝึกให้มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีในการอยู่ร่วมกัน ฯลฯ

(6) ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการมาโรงเรียน เพราะในโรงเรียนมีครูและบุคลากรที่เข้าใจนักเรียนให้ความเมตตาเอื้ออาทรต่อนักเรียน และนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

3) บรรยากาศที่พึงปรารถนาในโรงเรียน

พรณี ชูทัย (2522, หน้า 261-263) กล่าวว่า บรรยากาศนอกห้องเรียนและในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนการสอนและความพึงพอใจของนักเรียน บรรยากาศที่กล่าวสามารถจัดแบ่งได้ 6 ลักษณะ ดังนี้

(1) บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) เป็นบรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน นักเรียนจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จ

(2) บรรยากาศที่อิสระ (Freedom) เป็นบรรยากาศที่นักเรียนได้คิด ได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า รวมถึงโอกาสที่จะทำผิดพลาดด้วย โดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวลบรรยากาศเช่นนี้จะส่งเสริมการเรียนรู้ นักเรียนจะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจโดยไม่รู้สึกตึงเครียด

(3) บรรยากาศที่ยอมรับนับถือ (Respect) เป็นบรรยากาศที่ครูรู้สึกว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่า และสามารถเรียนได้อันส่งผลให้นักเรียนเชื่อมั่นในตนเองและเกิดการยอมรับนับถือตนเอง

(4) บรรยากาศที่อบอุ่น (Warmth) เป็นบรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จต่อการเรียน การที่ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือ จะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นสบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการมาเรียน

(5) บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) การควบคุมในที่นี้หมายถึง การฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มีไ้การควบคุม ไม่ให้อิสระ ครูต้องมีเทคนิคในการปกครองนักเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขต

(6) บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) เป็นบรรยากาศที่นักเรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ผู้สอนควรพูดถึงสิ่งทีผู้เรียนประสบความสำเร็จมากกว่าพูดถึงความล้มเหลว เพราะการที่คนคำนึงถึงแต่ความล้มเหลวจะมีผลทำให้ความคาดหวังต่ำ ซึ่งไม่ส่งเสริมให้การเรียนรู้ดีขึ้น

4) ประเภทของบรรยากาศในโรงเรียน

สุมน อมรวิวัฒน์ (2528, หน้า 120) กล่าวว่า บรรยากาศในโรงเรียนต้องมีลักษณะทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างความสนใจใฝ่รู้ นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูกับนักเรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ความรักและความศรัทธาที่ครูแสดงต่อนักเรียน บรรยากาศในโรงเรียนสามารถแบ่ง ได้ 2 ประเภท ดังนี้

(1) บรรยากาศทางกายภาพ หรือ บรรยากาศทางด้านวัตถุ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด น่าดู มีเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ส่งเสริมเรียนรู้ เช่น ป้ายนิเทศ มุมวิชาการต่าง ๆ แผ่นพับเพื่อเสริมสร้างความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ

(2) บรรยากาศทางจิตวิทยา หมายถึง บรรยากาศทางด้านจิตใจที่นักเรียนรู้สึกสบายใจที่ได้มา โรงเรียน มีความอบอุ่นเป็นกันเอง มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น โรงเรียนมีความเป็นระเบียบวินัย

ผุสดี รอบรู้ (2534, หน้า 132) กล่าวว่าประเภทของบรรยากาศในโรงเรียน ทั้งที่มองเห็นได้ชัดเจนและที่มองไม่เห็นซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เช่น อากาศ น้ำ แร่ธาตุ ป่าไม้ ดิน พลังงานจากดวงอาทิตย์พลังงานในโลก สิ่งที่มีชีวิตทั้งหมด ตั้งแต่พืช สัตว์ และตัวมนุษย์เอง

(2) สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยใช้ความรู้ความสามารถนำทรัพยากรธรรมชาติสร้างเป็นประดิษฐ์ใหม่ ได้แก่ อาคาร ถนน เครื่องจักรกลต่างๆ เป็นต้น

(3) สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ระบบการปกครองประเทศ ลักษณะครอบครัว ศาสนาการศึกษา อาชีพ ความเชื่อเจตคติ และระเบียบประเพณี สิ่งแวดล้อมทางสังคมนี้เป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้กำหนดแบบแผนการปฏิบัติงานของคนในสังคม

5) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เป็นประชาธิปไตย จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี เปรียบเสมือนครูที่พูดไม่ได้แต่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างความคิดจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดีหากมองในภาพรวมแล้ว อาจจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดบรรยากาศสภาพแวดล้อมไว้ 3 ชนิดคือ

(1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดบริเวณ โรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่คำนึงถึงความสะอาดสดชื่น ร่มรื่นสวยงามมีชีวิตชีวา มีความสร้างสรรค์ สะดวกสบายต่อการใช้สอย มีความปลอดภัยคุ้มค่าและเกิดประโยชน์การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพควรอยู่ภายใต้หลักการร่วมคิดร่วมทำนอกจากจะได้มาซึ่งทางเลือกหลาย ๆ วิธีจากบุคคลหลาย ๆ คนแล้วยังเสริมสร้างความรู้สึที่ดี ความรู้สึกของการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าที่ผู้บริหารโรงเรียนและครู-อาจารย์ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจวางแผน ดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่ภายใต้คำแนะนำของครู-อาจารย์

(2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่างๆที่จะทำให้นักเรียน ได้รับความรู้ประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวาอย่างเป็นประชาธิปไตย เช่น การจัดกิจกรรมอภิปราย ตอบปัญหา นิทรรศการ การเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนที่ชี้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ครูให้ความรักและเมตตาและปฏิบัติต่อนักเรียนเสมอต้นและเสมอปลาย

(3) สภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนการสนับสนุนส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรในลักษณะต่างๆเช่น

-บุคลากรมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายปราศรัยด้วยความเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน

-บุคลากรมีโอกาสดพบประสังสรรค์หรือรวมกลุ่มทำกิจกรรมหลายๆรูปแบบทั้งในและนอกสถานที่

-บุคลากรให้ความเคารพ ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของกันและกัน

-มีความจริงใจ ให้เกียรติ และประสานประโยชน์ซึ่งกันและกันด้วยความ

ยุติธรรม

-บุคลากรยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นที่ปรึกษาของกันและกัน

-บุคลากรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ

-มีการยกย่องชมเชย เผยแพร่ผลงานของบุคลากรที่มีความสามารถ (หน่วย

ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2542, หน้า 7)

กรมสามัญศึกษาได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

(1) กำหนดพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ต้องการ โรงเรียนวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยผู้บริหารครูและนักเรียนร่วมกันแล้วแต่กรณี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนว่าพฤติกรรมอะไรที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างหรือปรับปรุง โดยพิจารณาจากพฤติกรรมประชาธิปไตย 12 ลักษณะที่กรมสามัญศึกษากำหนด

(2) เลือกกิจกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตยที่ต้องการผู้บริหาร ครูหรือนักเรียนร่วมกันเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพความจำเป็นในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ สำเร็จได้ บางกรณีที่เป็นนโยบายและจะต้องปฏิบัติ โรงเรียนสามารถเลือกกิจกรรมก่อน แล้วสอดแทรกวัตถุประสงค์พฤติกรรมประชาธิปไตยเข้าไปในวัตถุประสงค์ในกิจกรรมนั้น ๆ

(3) ดำเนินตามหลักกิจกรรมที่เลือกแล้วผู้เกี่ยวข้องตามปฏิบัติ หรือ จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยโดยการใช้กิจกรรมต่างๆเป็นสื่อ เช่นการทำงานเป็นกลุ่ม การสาธิต การอภิปราย หรือ การทดลอง ฯลฯ โดยการให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบ ร่วมจิตร่วมใจ เพื่อให้เกิดการตระหนักมีจิตสำนึกและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย

(4) ประเมินพฤติกรรมที่กำหนดเมื่อพิจารณาว่าพฤติกรรมที่เสริมสร้างนั้นเกิดขึ้นหรือไม่ เพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนใด เช่น สังเกตพฤติกรรมว่าเกิดตามจุดประสงค์หรือไม่ ถ้ายังไม่เกิดตามจุดประสงค์ก็ต้องกลับไปจัดกิจกรรมนั้นใหม่

(5) สร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดพฤติกรรมถาวรเมื่อพบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามเป้าหมายแล้ว ต้องกำหนดมาตรการต่างๆ เช่น ครูทำเป็นตัวอย่างออกเป็นระเบียบของโรงเรียน จัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อม เป็นต้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กล่าวถึง บรรยากาศในโรงเรียนที่ช่วยปลูกฝังวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยเอาไว้ว่าบรรยากาศในโรงเรียนที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือ พฤติกรรมของครูและความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งจะให้นักเรียนเข้าใจบทบาทของครูและของตนเอง ดังนั้นครูจึงควรเป็นคนมีเหตุผล เคารพความคิดเห็นของนักเรียน รู้จักฟังเคารพสิทธิของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มนอกจากนั้นในแง่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะครูก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพราะเมื่อนักเรียนย่างก้าวเข้ามาในโรงเรียนนั้น ภาพทุกภาพที่เห็นเป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกันก็ดี ระหว่างครูและผู้บริหารก็ดี นับเป็นตัวอย่างสำคัญของเด็กในการเรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตย ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน ในรูปแบบของความเป็นมิตรต่อกัน มีความเอื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารที่ดีต่อกันมีความรู้สึกที่นักเรียนทุกห้องเป็นลูกศิษย์ของคนที่เหมือนกันความร่วมมือใจระหว่างครูในลักษณะเช่นนี้จะช่วยปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยมองจากสิ่งที่ครูปฏิบัติ ส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูสอนที่จะมุ่งสร้างสังคมวิถีชีวิตประชาธิปไตยนั้น พฤติกรรมผู้นำ ของผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ แบบประชาธิปไตยก่อน กล่าวคือ ผู้บริหารควรจะมีการปรึกษาหารือกับคณะครูเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ ปรับปรุงบุคลิกภาพที่จะก่อให้เกิดความเป็นกันเอง การบริหารควรจะเน้นหนักไปในด้านการทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการบริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับนักเรียน

อรุณ รัชธรรม (2546, หน้า 62) กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศการบริหารมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของโรงเรียนและให้ถือว่าเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญของผู้บริหาร และวิธีที่สร้างบรรยากาศที่ดีที่สุดของผู้บริหารก็คือการกำหนด วัตถุประสงค์ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้อยู่ใน

สถานศึกษานั้น ๆ ทั้งหมด ผู้บริหารที่มีความสามารถจนเกิดประสิทธิผล มีปัจจัยสำคัญอยู่ประการหนึ่ง คือ การสร้างบรรยากาศในการบริหาร ที่ดีโดยเริ่ม จากการวางนโยบายที่มีบุคลากรใน โรงเรียนเป็นส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย มีการมอบหมายงานและการบังคับ

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพจึงเป็นอิทธิพลสำคัญในการสร้าง บรรยากาศการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารที่ปรารถนาจะนำองค์กร ไปสู่ผลสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ต้องพยายามปรับปรุงแก้ไขจัดหาและเสริมสร้างปัจจัยในด้านนี้เป็นสำคัญด้วยเหตุนี้ การสร้างบรรยากาศที่ดีจึงเป็นแนวทางในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ในสถานศึกษาทั้งหมด ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมเพื่อส่งผล ไปสู่การมีบรรยากาศที่ดีของความเป็นประชาธิปไตยนั่นเอง

2.4 แนวคิดประชาธิปไตยในโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 1-16) ได้กำหนดนโยบายสถานศึกษา 3 D เพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงงาม 3 ด้านหรือ 3D คือ Democracy (ยึดมั่นประชาธิปไตย) มีความตระหนักเห็นความสำคัญศรัทธาและเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รั้งเกียรติกิจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง Decency (มีคุณธรรมความเป็นไทย) เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมความดีงามรู้ผิดชอบชั่วดีมีจิตสำนึกความภาคภูมิใจและยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิตแห่งความเป็นไทยและ Drug-Free (ห่างไกลยาเสพติด) รู้จักหลีกเลี่ยงป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากยาเสพติด โดยกำหนดมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D และตัวบ่งชี้ ไว้ดังนี้

ตัวบ่งชี้การบริหารจัดการสถานศึกษา 3D ในการจัดการเรียนรู้จัดกิจกรรมด้านประชาธิปไตยด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นไทยและด้านยาเสพติดดังนี้

- 1) สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3D
- 2) มีโครงสร้างสาระการเรียนรู้และแผนกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3D
- 3) มีการจัด โครงการ/ กิจกรรมด้านประชาธิปไตยด้านคุณธรรมความเป็นไทยและด้านยาเสพติดตามนโยบายของต้นสังกัด
- 4) มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

5) มีการสรรสร้างนวัตกรรมโครงการกิจกรรมด้านประชาธิปไตยด้านคุณธรรมความเป็นไทยและด้านยาเสพติดที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาตัวบ่งชี้ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน Democracy (ยึดมั่นประชาธิปไตย)

(1) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ผู้เรียนรู้จักหน้าที่รักษาสีทิวภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

(3) ผู้เรียนมีจิตสำนึกตระหนักรู้มีความรู้และปฏิบัติตนตามกฎหมายต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียงและรังเกียจการทุจริต

(4) ผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมกลุ่ม/ ชุมนุม/ ชมรม/ องค์กรนักเรียนนักศึกษาตลอดจนผู้เรียนร่วมดำเนินกิจกรรมกับสถานศึกษาและชุมชนและมีผลการดำเนินงานกิจกรรมอาสาสมัครด้านประชาธิปไตย Decency (มีคุณธรรมความเป็นไทย)

(1) ผู้เรียนมีวินัยมีความประหยัดมีความกตัญญูทศวรรษที่มีความซื่อสัตย์สุจริตปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

(2) มีความรู้ความเข้าใจชื่นชมและสืบสานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

(5) ผู้เรียนรู้จักตนเองรักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นมีพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข Drug-Free (ห่างไกลยาเสพติด)

(1) ผู้เรียนมีความรู้และตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติดและสิ่งมอมเมาไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมาอันหมายถึงบุหรี่และสุราด้วย

(2) ผู้เรียนร่วมดำเนินกิจกรรมกับสถานศึกษาและชุมชนเพื่อป้องกันภัยจากยาเสพติด

(3) ผู้เรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงกับยาเสพติดน้อยลง

(4) ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีและกีฬา
ความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะดนตรีและกีฬา

สรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง รูปแบบกระบวนการปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้ระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิหน้าที่

เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก เพื่อให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมได้

2.5 แนวคิดของการศึกษากับประชาธิปไตย

การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่นที่ต้องการแนวทางการศึกษาในการดำเนินชีวิตในอนาคต การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการปลูกฝังแนวทางในการดำเนินชีวิตจึงต้องอาศัยหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนและจิตวิทยาวัยรุ่นประกอบกับหลักการ เมื่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้เหมาะสม กลมกลืน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสถาบันการศึกษากับเสริมสร้างประชาธิปไตยเยาวชน ว่า “โรงเรียนเป็นสถาบันหรือตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชน มักจะมีการเกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยผ่านสื่อการเรียนการสอนต่างๆซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรู้ทางการเมืองเยาวชน โดยเฉพาะหลักสูตรสังคมศึกษาและหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมือง” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531, หน้า 724-725)

วิลเลียม การ์ดเนอร์ (William Robert Gardner) กล่าวว่าในการปลูกฝังวัฒนธรรมการเมืองให้แก่ นักเรียน แต่โดยพื้นฐาน 2 ประการที่โรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยคือ

1) บทบาทโดยตรง โรงเรียนควรปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน โดยอบรมด้านความรู้และข่าวสารด้านการเมืองให้แก่ นักเรียน เปิด โอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองอย่างกว้างขวาง

2) บทบาททางอ้อม โดยการสร้างบรรยากาศและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยรวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกตามความถนัดและความสนใจ

สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1) หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการปกครองนักเรียน สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศภายในโรงเรียน จะต้องใช้กระบวนการกลุ่ม และมีการกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและแก้ไขปัญหาในทุกกิจกรรมที่ทำการเรียนการสอน โดยที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้

2) การเสริมสร้างประชาธิปไตยในนักเรียนควรส่งเสริมสร้างในทุกระดับชั้น

3) การเสริมสร้างประชาธิปไตยในนักเรียนควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต

4) วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยมีอยู่ในสังคมไทยตามหลักสูตรพุทธธรรม ผู้ปฏิบัติควรที่จะนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการปฏิบัติอย่างจริงจัง

5) ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยควรที่จะกระทำทุกระบบ โดยการพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนคือ ผู้บริหาร ครู ที่สามารถส่งผลไปยังนักเรียนซึ่งมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

6) ขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง โดยการจัดการประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองได้ทราบในหลักการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนในบ้าน

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2526, หน้า 197) กล่าวว่า การมีวัฒนธรรมทางการเมือง หรือการมีจิตแบบใดแบบหนึ่งย่อมเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ จากการศึกษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นและจากประสบการณ์กับกระบวนการทางการเมืองในทุกชั้นตอนของชีวิตสถาบันสำคัญ ๆ มีส่วนช่วยอบรมกล่อมเกล่าวัดวัฒนธรรม หรือจิตใจของคนเรา ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สถานที่ทำงาน สื่อมวลชน และระบอบการปกครองของสังคมนั่นเอง

จรรยา สุภาพ (2519, หน้า 37) กล่าวว่า การศึกษาที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยว่าการศึกษาแบบใดจะเป็นประโยชน์ต่อประชาธิปไตย ในเรื่องนี้ก็ดูเหมือนว่าเป็นปัญหาสำคัญ มีผู้ให้ข้อสังเกตว่าถ้าการศึกษานั้นมุ่งให้แต่ข้อเท็จจริงแต่เพียงบางประการหรือการศึกษาแบบวิชาชีพไม่ได้กระตุ้นให้บุคคลมีความคิดที่เป็นอิสระเกี่ยวกับกิจการและนโยบายสาธารณะ ก็จะทำให้ประชาชนไม่สนใจกิจกรรมส่วนรวม ทำให้ประชาชนขาดความสำนึกหรือความรับผิดชอบในผลประโยชน์ร่วมกัน สำนึกและความตื่นตัวเรื่องนี้เป็นหลักฐานและเงื่อนไขความสำเร็จของประชาธิปไตย ฉะนั้นการศึกษาไม่ได้เสริมความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งเหล่านี้ ก็เท่ากับว่าไม่ช่วยให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า ประชาชนมีความรู้ข่าวสารความเป็นไปต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมนั้น แต่ถ้าเป็นผู้วางเฉย ไม่สนใจต่อกิจกรรมของส่วนรวม ก็จะเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตยเท่า ๆ กับคนที่ไม่มีความรู้หรือผู้ที่มีการศึกษา

ลิขิต ชีรวินิน กล่าวว่า การสร้างค่านิยมแบบประชาธิปไตย ควรกระทำให้ครบ 3 ส่วน คือ

1) การให้ความรู้เรื่องระบอบประชาธิปไตย ซึ่งได้แก่ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย โครงสร้างและกระบวนการการเมืองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญการเลือกตั้ง ฯลฯ ความรู้ระบอบประชาธิปไตยขั้นมูลฐานนี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการศึกษา ที่จะให้แก่ประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หากระบบการศึกษา หลักสูตร และวิธีสอนไม่สามารถให้ความรู้ดังกล่าวได้ก็สรุปว่า การศึกษาได้มองข้ามมิติทางการเมือง ในแง่การสร้างความรู้และค่านิยมประชาธิปไตยในหมู่นักเรียน

2) สร้างความผูกพันและความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย โดยชี้ให้เห็นผลดีและประโยชน์ของระบอบว่าเป็นกระบวนการที่มีข้อเสียน้อยกว่าระบอบอื่น เป็นระบอบที่เคารพสิทธิ

และเสรีภาพ และปัจเจกภาพของสมาชิกในสังคม เป็นระบอบที่สร้างความเสมอภาคและเปิดทางให้มีการต่อรองและเรียกร้องทางการเมือง ความผูกพันและความศรัทธาดังกล่าวจะต้องกลายเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมของนักเรียน เพื่อจะได้เป็นปัจเจกที่มีวิญญูณประชาธิปไตย

3) การปฏิบัติการประชาธิปไตย ต้องดำเนิน โดยครูและนักเรียน เช่น การประชุมอภิปราย ผลดีผลเสียของกิจกรรม และตกลงคะแนนเสียงเพื่อหาข้อยุติควรเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร ซึ่งทั้งครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติร่วมกันทั้งนี้เพื่อให้วิถีประชาธิปไตยเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานและแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง

วรรณิ โสภประยูร กล่าวว่า เรื่องการศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตยนี้ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) นักการศึกษาชาวอเมริกันผู้ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของการศึกษาแผนใหม่ ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า “การศึกษาคือเปลแห่งประชาธิปไตย” (Education is the cradle of democracy) นั่นคือ Dewey มีความหวังและมีความเชื่อมั่นอย่างสูงว่า แท้ที่จริงแล้วการศึกษานี้เองที่สามารถจะช่วยเลี้ยงดูทะนุถนอม หรือ ประดับประดาอ้อมชูประชาธิปไตยให้เจริญงอกงามขึ้นมาได้ ถ้าหากการศึกษาเปรียบเสมือนเปลประชาธิปไตยก็คงเปรียบเทียบบเสมอเด็กที่นอนอยู่ในเปล แน่นนอนที่สุดพี่เลี้ยงผู้เฝ้าเปลนั้นก็คงได้แก่ครูนั่นเอง และทำให้น่าติดตามต่อไปอีกว่าทำอย่างไรบรรดาครูทั้งหลายเราจึงจะสามารถจัดการเรียนการสอนให้ประชาธิปไตยเจริญเติบโตด้วยกันเสียที่นักเรียนจะได้งอกงามและสามารถดำรงเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์ดังเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษา

พิระพงษ์ ศรีเหนียง (2524, หน้า 90-92) กล่าวว่า เป็นการส่งเสริมให้การทำงานเป็นไปตามความมุ่งหมายและอุดมคติร่วมกันตลอดทั้งการส่งเสริมให้มีความสามัคคี มีเหตุผล มีความคิดริเริ่ม มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นการสอนให้เยาวชนให้รู้ถึงการใช้ชีวิตในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

กองวิชาการ กรมประชาสัมพันธ์ กล่าวว่า เป็นการสอนให้แก่เยาวชนแสวงหาความรู้เป็นผู้รู้จักสิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจะต้องรักษาระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อสร้างความเจริญและความเป็นปึกแผ่นดินและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนภายในประเทศในด้านปฏิบัติ ระบบการศึกษาทั้งระบบใน โรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมในการเตรียมประชากรให้มีชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี (กองวิชาการ กรมประชาสัมพันธ์, 2530, หน้า 65-66)

ศิริกาญจน์ ทองอินทร์ กล่าวว่า จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทางการเมืองว่ามีจุดประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อให้มีความมั่นคงทางการเมืองและพัฒนาระบบการเมืองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สมาคมผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย กล่าวว่า รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้เน้นและเห็นความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตยมาโดยตลอด ดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติกฎหมายการศึกษาหลักสูตรทุกฉบับ ตัวอย่างเช่น ความมุ่งหมายการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 ได้กล่าวถึงการเน้นพัฒนาบุคคลในด้านสังคมไว้ว่า ให้ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อมวลมนุษยชาติมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้อื่น ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (อึ้งใน, ศิริกาญจน์ ทองอินทร์, 2549, หน้า12)

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการบริหารการศึกษากับประชาธิปไตยมีความสำคัญและจุมุ่งหมายของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในสถานศึกษาคือการวางรากฐานประชาธิปไตยให้มั่นคงในระดับชาติซึ่งเป็นภาระหน้าที่ประการหนึ่งของโรงเรียนในการที่จะฝึกฝนอบรมประชาธิปไตยในแง่การปฏิบัติเพื่อวางรากฐานที่มั่นคง เพราะไม่มีทีใดจะปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อประชาธิปไตยได้ดีเท่ากับโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้สั่งสอนเด็กตั้งแต่เยาว์วัยและมีผลต่อพัฒนาการและความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในอนาคตต่อไป

2.6 ความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน

2.6.1 ความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 7 - 8) กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนไว้ว่า

1) ประเทศไทยได้ใช้รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ประชาธิปไตยได้พัฒนาก้าวหน้าไประดับหนึ่งแต่ยังไม่เป็นที่พอใจเพราะสภาพที่แท้จริงพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังเข้าใจหลักการของประชาธิปไตยไม่ชัดเจนขาดความสำนึกในเรื่อง สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองที่ดี ขาดหลักการพื้นฐานที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยหรือพฤติกรรมประชาธิปไตย เช่น การมีส่วนร่วมในการแสดงออกการเคารพสิทธิผู้อื่นการเคารพต่อกฎระเบียบ การดูแลควบคุมตนเองการใช้เหตุผลการยอมรับผู้อื่น เป็นต้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการสร้างเสริมบุคคลในชาติให้มีพฤติกรรมประชาธิปไตยดังกล่าว

2) การปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเพื่อที่จะใช้เป็นวิถีชีวิตในโรงเรียนแล้วยังสามารถเผยแพร่ไปยังผู้ปกครองนักเรียนหรือชุมชนนั้น ๆ อีกด้วยโดยได้เห็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ถูกต้องจากบุตรหลานและในอนาคตเมื่อนักเรียนจบการศึกษาและออกไปอยู่ในสังคมภายนอกโรงเรียนก็จะนำพฤติกรรมที่ได้ฝึกฝนอย่างดีแล้วไปใช้ในชีวิตรประจำวันผล

โดยรวมก็คือ จะทำให้บุคคลในสังคมทุกหมู่เหล่า ทุกอาชีพ เคารพเทิดทูนในสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์รับบทบาทหน้าที่รัฐสิทธิเสรีภาพ มีวินัยและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ พฤติกรรม ดังกล่าวนี้อาจช่วยส่งเสริมการปกครองประเทศ ซึ่งเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3) การเสริมสร้างหรือเผยแพร่ความรู้และปฏิบัติตามระบบประชาธิปไตยและวิถีชีวิต ประชาธิปไตยให้กว้างขวางและได้ผลดีนั้น วิธีการหนึ่งที่สำคัญที่จะประสบความสำเร็จคือการให้ นักเรียนเป็นสื่อกลางในการพัฒนาประชาธิปไตยเพราะปัจจุบัน โรงเรียนในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนักเรียนอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศไทยกว่าสามหมื่น โรงเรียน ซึ่งถ้าสามารถสร้างเสริมให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจวิถีชีวิตประชาธิปไตยและระบบ ประชาธิปไตยตั้งแต่อยู่ในระดับประถมศึกษาและมีมัธยมศึกษาแล้วการสร้างเสริมประชาธิปไตยก็คง เป็นไปได้ด้วยดีและถูกต้องตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุขและนักเรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้การที่โรงเรียน จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยนั้น ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนจากโรงเรียนจนมีพฤติกรรมเด่นชัด

2.6.2 การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนของประเทศต้นแบบประชาธิปไตย

ในประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนี ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเมืองการ ปกครองและวิถีประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาด้านการเมืองใน ระดับประเทศและระดับมลรัฐ กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาต่อเนื่องของรัฐ เข้าถึง ทุกกลุ่มชนได้อย่างเท่าเทียมกัน แหล่งความรู้มีความหลากหลาย วิธีการให้ความรู้เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย ต้องมีการสนับสนุนและความร่วมมือกันของหลายฝ่ายทั้งองค์การภาครัฐและ ภาคเอกชน มูลนิธิหรือสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากฝ่าย การเมืองต้องมีความเป็นกลาง มีการตั้งศูนย์การศึกษาการเมืองเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการเมืองการ ปกครอง กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เยาวชน มุ่งเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนต่อการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยยั่งยืนได้ประชาชนต้องเห็นพ้องและให้การ สนับสนุน และการเอาใจใส่ยืนยันสิทธิประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมที่มีความแตกต่าง หลากหลาย (Pluralism)

เนื้อหาการศึกษา ประกอบด้วย สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญและกฎหมายเศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ คุณค่าประชาธิปไตย จริยธรรม แนวคิดทางการเมือง สันติสมานฉันท์และการ ป้องกันการใช้ความรุนแรง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มิติชายหญิง สื่อสิ่งแวดล้อม ประชาคม ยุโรป โลกาภิวัตน์ และสมรรถนะด้านองค์การและการสื่อสารในประเทศแคนาดา มีการสนับสนุน

โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในระดับประเทศ โดยมุ่งสร้างพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active citizenship) เข้าร่วมทางการเมืองและการจัดการชุมชน (Public participation) มีความเชื่อมั่นว่าประชาชนมีศักยภาพในการใช้อำนาจในการปกครองของตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง (Politics) มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม รวมทั้งมีความรู้ด้านสังคมและเศรษฐกิจ วัฒนธรรมประวัติศาสตร์และการร่วมมือของชุมชน (Culture and Collaboration) ที่สัมพันธ์กับชีวิตของคนด้วย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา แนวคิดด้านการจัดการการเรียนการสอนและการอบรมเพื่อสร้างความ เป็นพลเมืองเป็นหน้าที่ของแต่ละรัฐ โดยการศึกษาวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องของแบบเรียน และตำรามาตรฐานกลางสำหรับเป็นพื้นฐานในการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับระดับชั้น และวัยของผู้เรียน การเรียนการสอนมุ่งสร้างให้พลเมืองเกิดความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ขอบเขตการศึกษาประกอบด้วย เรื่องของการเป็นพลเมืองในบริบทของสิทธิมนุษยชน ภายใต้สังคมเปิดและการเมืองโลก ระบอบการปกครอง รัฐ สถาบันและกระบวนการอันเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวอยู่ภายใต้ศูนย์การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่ทรงอิทธิพลมากของประเทศชื่อว่า Center for Civic Education ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการในประเทศไทย หลักการสอนความเป็นพลเมืองให้มีความสำคัญกับหลัก 3 ประการ ดังนี้

- 1) ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อสังคมและจริยธรรม (Social and moral responsibility)
- 2) ความรู้ด้านการเมืองการปกครอง (Political literacy)
- 3) การมีส่วนร่วมในชุมชน (Community involvement)

2.6.2 การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนของประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมูลนิธิคอนอร่าเดนาว่าร์ (2548, หน้า 3 - 4) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของประชาธิปไตย คุณลักษณะของสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งอาจจะใช้วิธีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่นการบรรยาย การอภิปราย การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ การฝึกปฏิบัติ/ การทดลอง/ การแสดงบทบาทสมมติ และการสัมภาษณ์บุคคลผู้มีความรู้และประสบการณ์ เป็นต้น

2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งอาจจะใช้วิธีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่เน้นให้ผู้เรียน ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์

จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพ ห้องสมุด วิทยุทัศน์/สไลด์ สถานการณ์จำลอง และเหตุการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ในการมีส่วนร่วมในวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการปฏิบัติตนตามกฎ กติกา ระเบียบวินัยของกลุ่ม/ โรงเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับห้องเรียน ระดับ โรงเรียน ระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ

4) การฝึกให้ผู้เรียน ได้รู้จักประเมินผลการปฏิบัติและการพัฒนาตนตามแนวทางของวิถีประชาธิปไตย และให้ผู้เรียน ได้รู้จักเสนอแนะและแสดงออกถึงวิธีการพัฒนาตนเองและผู้อื่นตามหลักการอย่างมีเหตุผลและมีความยุติธรรมส่งเสริมการปกครองส่วน ท้องถิ่น (อ้างอิงใน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 5) ได้กล่าวถึง การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยสอนให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มกระตุ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ในเรื่องต่าง ๆ ฝึกหัดให้นักเรียนยอมรับฟังความเห็นและเหตุผลของผู้อื่นพยายามโน้มน้าวใจให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุผลในกฎระเบียบต่าง ๆ มากกว่าที่จะใช้อำนาจบังคับแต่เพียงอย่างเดียวพยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกและมีความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่มฝึกหัดให้นักเรียนยอมรับในข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 3-4) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตย ในด้านการเสริมสร้างควมมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย ไว้ดังนี้ ควมมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตยเป็นปัจจัยและองค์ประกอบที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน การพัฒนาและการเสริมสร้างควมมีวิจยและความเป็นประชาธิปไตยจะต้องดำเนินการพร้อม ๆ กันและมีขั้นตอนที่พัฒนา 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นสร้างความเคยชินและกลายเป็นนิสัย วินัย และประชาธิปไตยมีพื้นฐานมาจากวัยแรกของชีวิตที่มีการฝึกรอบมเลี้ยงดู มีกระบวนการเรียนรู้จากการเลียนแบบและการฝึกฝนจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและสังคมที่แวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน จนเกิดการซึมซับและรับรู้เป็นคุณธรรมเกิดขึ้นภายในของจิตใจและปฏิบัติต่อมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นนิสัยของแต่ละบุคคล

2) ขั้นการใช้ปัญญาในการพัฒนาวินัยในตนเองและความเป็นประชาธิปไตยเมื่อเด็กโตขึ้น พัฒนาการควมมีเหตุผลคือ ปัญญา สามารถเรียนรู้และใช้ปัญญาเข้าใจในผลของการกระทำที่เกิดขึ้น รู้จักคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ของบุคคลอื่น การเสริมสร้างฝึกรอบมพัฒนาเด็ก โดยใช้เหตุผลหรือปัญญาให้ฝึกปฏิบัติและการดำเนินชีวิตให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการกำหนด

ข้อตกลง กฎกติกาของที่บ้าน ที่โรงเรียนและปฏิบัติตามข้อตกลงเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความสงบและสันติสุข ฝึกให้เด็ก ได้ควบคุมตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่น โดยใช้ปัญญาคือเหตุผลในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองและความเป็นประชาธิปไตย เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น

2.7 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

2.7.1 กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

กิจกรรมประชาธิปไตยโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปัจจุบัน โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนเข้าใจถึงวิถีชีวิตและกระบวนการประชาธิปไตยกิจกรรมในหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2540 ได้เสนอกิจกรรมในหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนดังนี้

- 1) กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองของนักเรียน
- 2) กิจกรรมห้องสมุด
- 3) กิจกรรมอาหารกลางวัน
- 4) กิจกรรมกีฬา
- 5) กิจกรรมสิ่งตีพิมพ์
- 6) กิจกรรมตรวจสุขภาพ
- 7) กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
- 8) กิจกรรมรักษาความสะอาดอาคารและสถานที่
- 9) กิจกรรมปรับปรุงห้องเรียน
- 10) กิจกรรมปรับปรุงสภาพแวดล้อม
- 11) กิจกรรมวันสำคัญ
- 12) กิจกรรมบุคคลดีเด่น
- 13) กิจกรรมศูนย์ข่าวสาร
- 14) กิจกรรมจัดป้ายแสดงความคิดเห็น
- 15) กิจกรรมประชาสัมพันธ์
- 16) กิจกรรมผู้แสดงความคิดเห็น

2.7.2 บทบาทของบุคลากรเกี่ยวกับประชาธิปไตย

- 1) ศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้เข้าใจและปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี

2) ในการทำงานยึดหลักการทำงานเป็นกลุ่ม

3) การร่วมกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ได้แก่ โครงการฝึกฝนอาชีพ เป็นต้น การฝึกอบรมนักเรียนให้เห็นพฤติกรรมประชาธิปไตยนั้นกระทำได้จากการจัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ จัดทำจากบทเรียนทุกวิชาและสามารถจัดทำได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยเน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะจากการปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระมีครูคอยแนะนำและให้คำปรึกษาทั้งนี้ นักเรียนจะใช้เหตุผลพิจารณาตัดสินใจปฏิบัติเพื่อหุ้มคณะ

2.8 สภาพพื้นที่ทำการวิจัย

2.6.1 สภาพทั่วไป

ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2525 โดยพระครูโสภณธรรมสาคร เจ้าอาวาสวัดอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอกระทุ่มแบน พร้อมด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนตำบลอ้อมน้อยได้ยื่นเรื่องขอจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อ ดร.เกษม ศิริสัมพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้น โดยขอจัดตั้งโรงเรียนในที่ธรณีสงฆ์ของวัดอ้อมน้อยซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่ กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้เปิดเรียนตั้งแต่วันจันทร์ที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2525 โดยให้เป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนกระทุ่มแบน “วิเศษสมุทคุณ” และประกาศ จัดตั้งเป็นทางการในวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525 โดยมีนายสมปอง สุวรรณโหมเป็นอาจารย์ใหญ่ คนแรกเนื่องจากโรงเรียนอยู่ในความอุปถัมภ์ของพระครูโสภณธรรมสาครและประชาชนชาวตำบลอ้อมน้อยให้การอุปถัมภ์เป็นมงคลนามแก่โรงเรียนจึงขอใช้ชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์”

โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ เปิดทำการสอนในปีการศึกษา 2525 รับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 88 คน ครูอาจารย์ จำนวน 5 คน เป็นโรงเรียนสหศึกษา ในปี พ.ศ. 2527 โรงเรียนได้รับงบประมาณจัดสร้างอาคารเรียนแบบ 318ล/30 เป็นอาคารเรียน 3 ชั้น (อาคาร 1) และอาคาร โรงฝึกงาน แบบ 107/27 ในปี พ.ศ. 2528 โรงเรียนได้รับงบประมาณจัดสร้างอาคารโรงฝึกงานแบบ 107/27 เป็นอาคารฝึกงานหลังที่ 2 ในปี พ.ศ. 2529 โรงเรียนได้รับมอบ “พระศรีสมุทรสาครภูมิบาล” จากจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำสถานศึกษาเนื่องในมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจริญพระชนมายุ ครบ 60 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 เพื่อเป็นหลักในการอบรมให้นักเรียนยึดมั่นในพระศาสนาเป็นผู้มีศีลธรรมจรยาอันดี ซึ่งตั้งประดิษฐานอยู่ที่ศาลาตะเคียนนุช ในปี พ.ศ. 2540 โรงเรียนได้รับ

งบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบพิเศษ 7 ชั้นและได้รับพระราชทานนามว่า “อาคารเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา”

ข้อมูลทั่วไป

1) โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ตั้งอยู่เลขที่ 1/13 หมู่ 4 ถนนเพชรเกษม ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 74130

Website <http://www.osc.ac.th>

โทรศัพท์ 02-4202435

E-mail : osc.sch@hotmail.com

2) เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่

- มีเขตพื้นที่บริการ อำเภอกระทุ่มแบน อำเภอสสามพราน

วิสัยทัศน์ (Vision)

- สถาบันที่สร้างคนดี มีความรู้ พัฒนาสู่สากล

พันธกิจ

1) พัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและความเป็นสากล เป็นคนดี มีความรู้ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2) พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรับผิดชอบดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) ส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานตามวิชาชีพ

4) พัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

เป้าหมาย

1) นักเรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรและคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ความเป็นสากล

2) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

3) นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างพอเพียงตามแนวทางวิชาชีพเต็มตามศักยภาพ เพื่อยกระดับเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพขั้นสูง

5) ครูมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ

6) มีระบบบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

7) โรงเรียนมีภาคีเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบการนิเทศกำกับติดตามอย่างมีประสิทธิภาพ

อัตลักษณ์ (Identity) ของสถานศึกษา

- แจ่มใส ไหว้งาม

เอกลักษณ์ (Uniqueness) ของสถานศึกษา

- มีคุณธรรม

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1) พัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) สนับสนุนให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้

3) สนับสนุนให้มีการจัดวิชาเลือกที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความถนัด

4) ระดมทรัพยากรจากชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้

5) สนับสนุนให้ผู้ปกครองเอาใจใส่นักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรมในทุกรายวิชา

6) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด

7) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

8) สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

9) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

10) ส่งเสริมการบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545

11) ส่งเสริมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

12) ส่งเสริมการให้บริการการศึกษาของโรงเรียนให้ครอบคลุมนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

13) ส่งเสริมการนิเทศกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน

14) พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

15) พัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

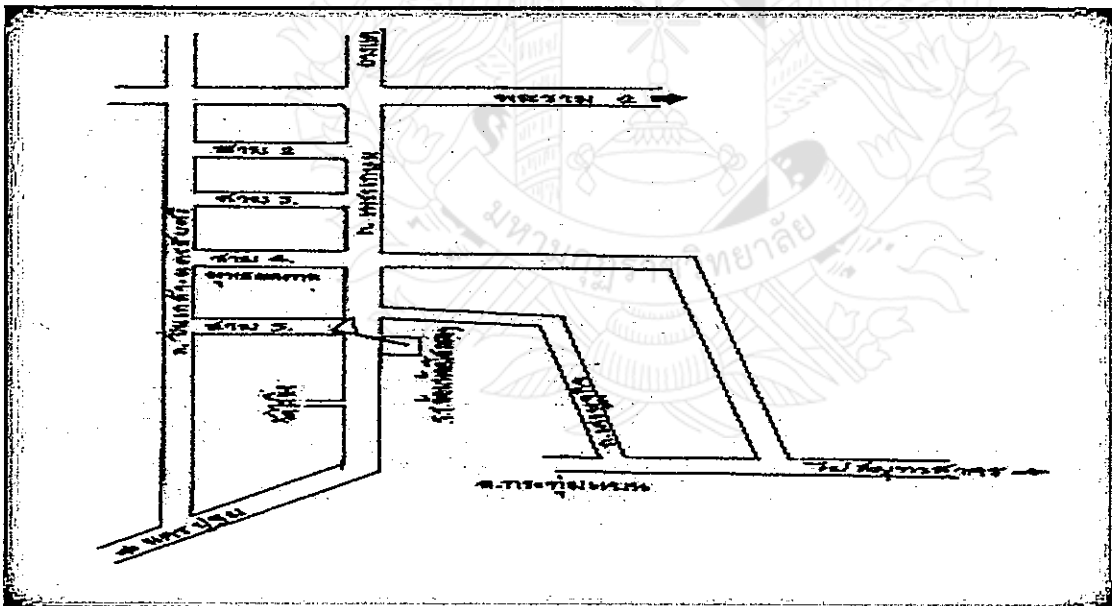
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขกระดับคุณภาพผู้เรียนและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาชาติเทียบเคียงมาตรฐานสากลและมีความเป็นพลโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมพัฒนาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และสร้างจิตสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระหว่างโรงเรียนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการบริหารจัดการ

แผนภูมิที่ 2.1 แผนที่โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณานุพัฒน์

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนระดับต่าง ๆ เพื่อใช้แนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

พระอิทธิ จันทรมุโณ (เสมอใจ) (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนศรีธรรมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า 1) การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนศรีธรรมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้านตามลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดดังนี้ คือ ด้านการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตย รองลงมาคือ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนที่มีเพศ และระดับช่วงชั้นต่างกัน มีการเสริมสร้างประชาธิปไตยด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตย และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีการเสริมสร้างประชาธิปไตยด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนศรีธรรมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร นักเรียนส่วนใหญ่อยากให้คณะครูสามัคคีกันมากกว่านี้ ผู้บริหารไม่ค่อยลงมารับฟังปัญหาจากนักเรียนเท่าที่ควร ที่สำคัญคือการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนยังมีน้อย

โกเมศ หอยมุกข์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการพัฒนาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียน โรงเรียนพิมายศึกษา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยที่เปลี่ยนแปลงไป 3 ด้าน คือ 1. พฤติกรรมของครู ครูมีแนวคิดว่า การจะให้นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้จริง กิจกรรมที่จัดขึ้นให้นักเรียนผู้จัดกิจกรรมจะต้องคิดหากกลยุทธ์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงหรือปฏิบัติจริงนั้น ซึ่งอาจจัดขึ้นในสถานศึกษา หรือ จะให้จัดภายนอกสถานศึกษาก็ได้และ 2. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลักจากจัดกิจกรรมพัฒนาประชาธิปไตยต่างๆที่ได้จัดการเรียนรู้และปฏิบัติจริงแล้ว ทำให้นักเรียนแล้วนักเรียนเกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป 3 ด้าน คือ ด้านคารวธรรม ด้านสามัคคี และ ด้านปัญญาธรรมไปในทางที่ดีขึ้น ทำให้นักเรียนทราบว่าการนำกิจกรรมพัฒนาส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนจะช่วยให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสามารถในการดำเนินการอบรมสั่งสอน นักเรียนให้เกิดมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ฉวีวรรณ กฤษสินชัย (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ศึกษายาทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการส่งเสริมค่านิยมและบุคลิก ภาพประชาธิปไตย ให้แก่นักเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6” วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ศึกษายาทบาทของครูตามการรับรู้ตนเอง ในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ให้แก่นักเรียนประถมศึกษา ทั้งที่เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง รวมทั้งศึกษาปัญหาและแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย เขตการศึกษา 6 จำนวน 378 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

1) การรับรู้ของครูต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ในการจัดกิจกรรมรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยครูรับรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามลำดับ

2) การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครูในทุกด้านพบว่ามีความแตกต่าง

3) การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังครูในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและสภาพของครูพบว่า ไม่แตกต่าง

4) ปัญหาในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ให้แก่นักเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ขาดการสนับสนุนและติดตามผล โรงเรียนขาดสื่อสารการสอน

5) ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนด้วยการจัดอบรมและเอกสาร คู่มือเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยแก่ครูอย่างทั่วถึง

ชูชาติ หอมจันทิก (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ครูมัธยมศึกษาที่มีอายุต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน ครูมัธยมศึกษาที่มีอายุต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน ครูมัธยมศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ไม่แตกต่างกัน ครูมัธยมศึกษาที่มีระดับเงินเดือนต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน และครูมัธยมศึกษาที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ไม่แตกต่างกัน

บุหงา ทาระพันธ์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4: ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนโยธรพวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธรปีการศึกษา 2549” ผลการวิจัย พบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีการร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก เปรียบเทียบนักเรียนชายและนักเรียนหญิงด้านความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการนำเรื่องระบอบประชาธิปไตยไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน เปรียบเทียบนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ด้านการร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยว่า นักเรียนชายมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนปัญหาและแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนพบว่า นักเรียนเสนอปัญหาประชาธิปไตยในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.66 และเสนอแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 65.11

ประสิทธิ์ เติศศรี (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย โรงเรียน บ้านปราสาทขาว สำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จากการศึกษาผลของการวิจัยพบว่า ก่อนการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน บ้านปราสาทขาวนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม เช่น การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ การตรงต่อเวลา กับครู การที่นักเรียนหรือเพื่อนนักเรียนด้วยกันค่านิยมของการเสียดสี การทำงานร่วมกับผู้อื่น การกล้าแสดงออก หรือ การรับผิดชอบ เมื่อได้มีการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการวิจัยทำให้นักเรียนแสดงความรักต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่ละเมิดต่อกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ไม่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ด้านสามัคคีธรรม นักเรียนได้ทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบ มีความรักสามัคคีในหมู่คณะ ด้านปัญหาธรรมนักเรียนแสดงความคิดเห็นตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล

ปริญญา ทองเสน (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษวิจัยได้ปรากฏดังนี้

1) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์มีปัญหาการเสริมสร้างประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน โดยเรียงลำดับกิจกรรมภายนอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะประชาธิปไตยด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย เมื่อพิจารณาตามตัวแปรพบว่า

(1) โรงเรียนทุกขนาด มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย มากกว่าด้านอื่น ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตยมากกว่าด้านอื่น

(2) โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ มีปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและมีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยมากกว่าด้านอื่นๆ และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาในด้านการจัดการองค์การบริหารให้มีลักษณะประชาธิปไตยอยู่ในระดับเดียวกันกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย

2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการเสริมสร้างประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามตัวแปรปรากฏดังนี้

(1) โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยโดยภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาพรวมด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก สำหรับด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง

(2) โรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่างกัน มีปัญหาด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยโดยภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พิชัย กองสุข (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียน โรงเรียนบ้านห้วยนา อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลของการศึกษาพบว่า ก่อนการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยนักเรียนกระบวนการจัดการเรียนการสอนมักใช้การบรรยายไม่ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยนักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในพฤติกรรมประชาธิปไตยทั้ง 3 ด้าน และ ระบบประชาธิปไตยที่ดี กล่าวคือ ด้านการระดมความคิดเห็น การพหุสิทธิของผู้อื่นขาดความควบคุมดูแลตนเอง ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มและกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านสามัคคีธรรมขาดการร่วมกัน ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มส่วนด้านปัญญาธรรมขาดการใช้ปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา หลังจากการพัฒนาประชาธิปไตย โดยใช้หลักกิจกรรม 3 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมสถานักเรียน ได้แก่ กิจกรรมเลือกตั้งและประชุมชี้แจง กิจกรรมปฏิบัติตามบทบาทและกิจกรรมบุคคลดีเด่น กิจกรรมศาลา

ประชาธิปไตย ได้แก่ กิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กิจกรรมป้ายแสดงความคิดเห็นและ กิจกรรมศูนย์ข่าวสารกิจกรรมหมู่บ้าน ได้แก่ กิจกรรมแบ่งกลุ่มการทำงาน กิจกรรมการทำความสะอาด และกิจกรรมเดินแถวไปโรงเรียนและกลับบ้านพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่น่าพอใจมาก เรียงลำดับ คือ ด้านสามัคคีธรรม ด้านการระดมและด้านปัญญาธรรม โดยด้านสามัคคีธรรม นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานแบ่งปันร่วมกันทำงานกลุ่มจนสำเร็จ ขอมรับผลงานกลุ่มและร่วมปรับปรุงแก้ไขผลงานของกลุ่ม ด้านการระดมนักเรียนเคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำตามข้อตกลงของกลุ่มและกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่ใช่ หรือ หยิบสิ่งของของคนอื่นหรือส่วนรวมโดยไม่รับอนุญาตและเข้าแถวส่งงานหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลังและด้านปัญญาธรรมนักเรียนเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา แสดงความคิดเห็นตัดสินใจแก้ปัญหาวิเคราะห์ข่าวสารประมวลเหตุการณ์โดยใช้เหตุผลและสติปัญญา ส่วนพฤติกรรมด้านระบบประชาธิปไตย นักเรียนเข้าร่วมกลุ่ม ร่วมกลุ่ม ร่วมกำหนดข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความสมัครใจและรู้จักเลือกตั้งตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ในกลุ่มและโรงเรียน

รชนี พลารักษ์ (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน โดยศึกษาจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ระดับประถมศึกษา สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ” จำนวน 13 โรงเรียน ผลวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์รับรู้ว่ามีบทบาทในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมาก และส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนในระดับปานกลางส่วนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมนั้น ส่งเสริมด้านการเคารพซึ่งกันและกันด้านการแบ่งปันมีส่วนร่วมและร่วมมือกันในระดับมาก แต่ส่งเสริมด้านความเชื่อมั่นวิธีการแห่งปัญญาในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนรับรู้ว่าคุณครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีบทบาทในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่เรียนระดับประถมศึกษา ในระดับปานกลาง

วาทิต นครราช (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาประชาธิปไตยนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมโดยเน้นกระบวนการกลุ่มโรงเรียนบ้านทางขวาง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาวิจัยพบว่าก่อนการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หลายด้าน นอกจากนี้ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย แต่หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาประชาธิปไตยนักเรียน โดยใช้กิจกรรมหมู่บ้านโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม ผู้บริหารครูประจำชั้นผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการหมู่บ้าน มีความพึงพอใจในการพัฒนาประชาธิปไตย เห็นว่ากิจกรรมหมู่บ้านมีประโยชน์และสามารถพัฒนาประชาธิปไตยของนักเรียนได้

เป็นอย่างดี และอยากให้จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง นักเรียนจะได้มีพฤติกรรมที่ยั่งยืนและถาวรต่อไป กิจกรรมที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครอง กรรมการหมู่บ้านมากที่สุดคือ การรักษาความสะอาดในหมู่บ้านและการเดินแถวมาโรงเรียนและกลับบ้าน ด้านประชาธิปไตยของนักเรียน มีผลเป็นที่น่าพอใจมากที่สุดคือ ด้านการวาระธรรมและสามัคคีธรรม ส่วนด้านปัญญาธรรมมีความน่าพอใจอยู่ในระดับน้อยแต่มีแนวโน้มที่น่าพอใจมากขึ้นหลังจากได้มีการพัฒนา นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกและเสนอความคิดเห็น มีเหตุผลมากขึ้น ส่วนพฤติกรรมด้านระบบเป็นที่น่าพอใจมาก คือ การเข้าร่วมกลุ่ม และยินดีปฏิบัติตามกลุ่มด้วยความสมัครใจ การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันในกลุ่ม การรู้จักเลือกตั้งตัวแทนตนเองเพื่อทำหน้าที่ในกลุ่มและโรงเรียน

วิชัย ศรีเมฆ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย โรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ครูผู้สอนเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เนื้อหาที่เน้นวิถีชีวิตและระบบประชาธิปไตย องค์กรประกอบที่เสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือ การสร้างบรรยากาศในโรงเรียน กิจกรรมดำเนินการประชาธิปไตยได้แก่ กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมบริการอาหารกลางวันกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมสถานักเรียน ลักษณะและวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเข้าทุกรายวิชา ผลการดำเนินการพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้าน การวาระธรรมและด้านสามัคคีธรรมมาก โดยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่ามีกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

สายสุณี ศักราญ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเพศชาย นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้ความเข้าใจที่ต่างกัน นักเรียนที่มีที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีเขตที่พักอาศัยต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

สุพัตรา หอมทอง (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ครูส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.53) โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวาทกรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.91) รองลงมาคือ ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม โดยมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3.62) และระดับปานกลาง (3.48) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิควิธีสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่มพบว่า ครูส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.42) โดยจัดกิจกรรมการเรียนนอกสถานที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.75) รองลงมาคือการทำงานเป็นกลุ่ม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3.70) การสาธิต มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (3.36) การศึกษาค้นคว้ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (3.33) และการสร้างสถานการณ์จำลอง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (3.30) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยนักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ครูส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3.68) โดย การจัดกิจกรรมคณะกรรมการนักเรียนมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.81) รองลงมาคือ กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3.76) กิจกรรมกีฬา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3.75) กิจกรรมวันสำคัญ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3.74) กิจกรรมห้องสมุด มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง (3.44) และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (3.38)

วิระชัย อุดรแก้ว (2540, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษา “การสร้างเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานปัญหาสาเหตุและการแก้ไขปัญหาการสร้างเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างาน ครูอาจารย์ คณะกรรมการนักเรียน และนักเรียน 71 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนคณะกรรมการ สมาคมศิษย์เก่าศึกษานิเทศก์ และวิทยากรผู้ให้ความรู้ จำนวน 12 คน รวม 83 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านการจัดองค์กรบริหาร พบว่า โรงเรียนมีการจัดองค์กรบริหารที่เป็นประชาธิปไตย โดยการจัดแผนภูมิบริหารออกคำสั่งกระจายอำนาจไปตามฝ่ายต่าง ๆ มีคณะกรรมการร่วมประชุมร่วมรับผิดชอบ เพื่อนำสู่การปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีการเลือกตั้งหัวหน้าหมวดวิชา

หัวหน้าคณะดี หัวหน้าระดับชั้น มีระบบการควบคุมนิเทศ ติดตามประเมินผล มีรายละเอียดลักษณะงานและขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน ปัญหาสำคัญที่พบคือครูอาจารย์มีหน้าที่รับผิดชอบหลายอย่างบางงานที่รับผิดชอบไม่มีความถนัดและขาดประสบการณ์ซึ่งมีสาเหตุจากโรงเรียนกำหนดแผนภูมิการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา จึงมีปริมาณงานเพิ่มมากขึ้นขาดอัตรากำลังครูอาจารย์ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของคณะกรรมการข้าราชการครูและยังไม่มีการวางแผนงานระยะยาวที่ชัดเจน โรงเรียนได้แก้ไขโดยการพัฒนาบุคลากรให้การอบรมนิเทศศึกษาดูงาน ใช้กระบวนการทำงานเป็นทีม และมีการหมุนเวียนตำแหน่งหน้าที่กันไป

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า โรงเรียนได้มีการจัดแผนการเรียนให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจความถนัดของผู้เรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมร่วมกันคิดร่วมกันทำรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คิดค้นด้วยตนเองจากแหล่งความรู้จากวิทยากรจากหนังสือและห้องสมุด ปัญหาสำคัญที่พบคือ โรงเรียนไม่สามารถเปิดสอนวิชาเลือกเสรีได้ตามความต้องการของนักเรียนอย่างทั่วถึง ซึ่งมีสาเหตุมาจากขาดครูอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในบางวิชา ขาดสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นในรายวิชาที่นักเรียนต้องการ โรงเรียนได้แก้ไขปัญหาโดยเปิดรายวิชาเลือกเสรีตามสภาพความพร้อมของหมวดวิชา จัดให้มีการประชุมอบรมครูอาจารย์มีการนิเทศติดตาม จัดการประกวดผลงานทางวิชาการ และจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรของโรงเรียน

3) ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า โรงเรียนได้จัดกิจกรรมตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ ปัญหาสำคัญที่พบคือ นักเรียนไม่มีเวลาในการทำกิจกรรม ครูอาจารย์มีชั่วโมงสอนมากซึ่งมีสาเหตุมาจากเนื้อหาของกิจกรรมมีมากและต้องบริหารเวลาตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ โรงเรียนได้แก้ไขปัญหาโดยเชิญบุคลากรภายนอกมาเป็นวิทยากรและปรับปรุงลักษณะกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเวลา

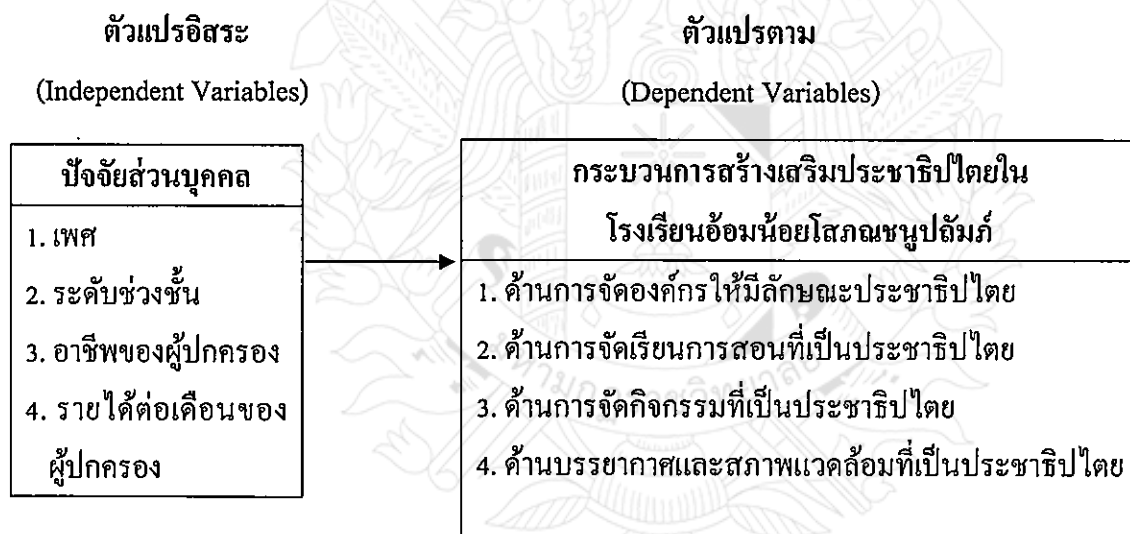
4) ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพแวดล้อมทั้งภายในชั้นเรียน และอาคารเรียน น้ำดื่ม น้ำใช้และบริเวณต่าง ๆ มีความสะอาดเป็นระเบียบร่มรื่นสวยงาม มีการจัดสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ โดยจัดประกวดผลงานนักเรียนหลายรูปแบบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสภาพด้านบริหารและการจัดการ โดยจัดกองทุนสวัสดิการกระจายอำนาจตามสายงานทำงานเป็นทีม และเผยแพร่ผลงานวิชาการของครูอาจารย์ปัญหาสำคัญที่พบคือ ปริมาณน้ำดื่ม น้ำใช้ไม่เพียงพอ ราววัลและวัสดุในการจัดประกวดผลงานของนักเรียนไม่เพียงพอ ครู

อาจารย์มีความสนใจการจัดทำผลงานทางวิชาการมีปริมาณน้อย ซึ่งมีสาเหตุมาจากงบประมาณมีจำกัด ครูอาจารย์ขาดประสบการณ์ในการทำผลงานทางวิชาการ โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการจัดอบรมการทำผลงานทางวิชาการ

สุภาภรณ์ เกิดศรี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนำเสนอแนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานีการดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาปัญหาพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูจำนวน 244 คน นักเรียนจำนวน 393 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 นำเสนอแนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา โดยการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาพฤติกรรมการแสดงออกวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานีทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการยอมรับ ด้านสามัคคีธรรม ด้านปัญญาธรรม อยู่ในระดับมีปัญหาน้อย แนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ด้านการยอมรับ นุเคราะห์ในสถานศึกษา ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและสถานศึกษาต้องสร้างเสริมพฤติกรรมวิถีประชาธิปไตยให้กับนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ด้านสามัคคีธรรม ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นรวมทั้งครอบครัวและชุมชนต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบเพื่อสร้างเสริมให้นักเรียนกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก ด้านปัญญาธรรม กระบวนการจัดการเรียนการสอนครูต้องฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองและสรุปผลจากการคิดวิเคราะห์ว่ามีผลกระทบต่อบุคคลรอบตัว ศีลธรรมจริยธรรมมากน้อยเพียงใด

2.10 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนที่ได้ศึกษาก่อนแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวความคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดองค์กรบริหารที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2536, หน้า 12) มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและการวางกรอบแนวคิดเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 4 ด้าน คือ ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย ด้านการจัดเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โดยมีตัวแปรต้น 4 ด้าน คือ เพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ของต่อเดือนของผู้ปกครอง ตามตัวแปรต้น และตัวแปรตามทั้ง 4 ด้านมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการเินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยทำการศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการ ดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มและเลือกตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวัดค่าตัวแปร
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล
- 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรได้แก่

- นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1,600 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่

- นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 320 คน โดยใช้สูตรการ คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

- เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{1,600}{1 + 1,600 (0.05)^2}$$

$$= 320$$

ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มและเลือกตัวอย่าง

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 320 คน นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ และนำมาหาอัตราส่วนของประชากรนักเรียนในโรงเรียน (Proportional Size) ตามสูตรดังนี้

$$n_1 = \frac{N_i}{N} * n$$

n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละระดับช่วงชั้น
 N_i = จำนวนประชากรแต่ละระดับช่วงชั้น
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทุกระดับช่วงชั้น
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด

$$\text{แทนค่า } n_1 = \frac{1,054 * 320}{1,600}$$

$$= 211$$

จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรนักเรียนและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นโรงเรียนอ้อมน้อย

โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มณฑลภูเก็ต จังหวัดสมุทรสาคร

ระดับชั้น	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	539	515	1,054	211
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	184	362	546	109
รวม	723	877	1,600	320

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เมื่อได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คนแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียน โรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยไม่ได้จำเพาะเจาะจงว่าเป็นใคร

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย
- 2) ด้านการจัดเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย
- 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย
- 4) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดจำนวน 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดค่า ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ (Interviews) คือ เครื่องมือที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง เป็นคำถามโดยรวมให้ผู้ตอบ ๆ ตามความเป็นจริง 4 ข้อ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 5 คน

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ บทความ ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ

1) พระครูสิริธรรมนิเทศ, ดร.

วุฒิการศึกษา	ศนบ., ค.ม., Ph.D. มหาวิทยาลัยมหคธ ประเทศอินเดีย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์สิรินธรราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

2) นางกรรณา ชันทอง

วุฒิการศึกษา	ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

3) นางสาวปรานี อังติลานนท์

วุฒิการศึกษา	ศน.ม. พุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

โดยให้ตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา

3.4.5 นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) ตามสูตรดังนี้ (ธีระศักดิ์ อุ๋นอารมณเลิศ, 2549, หน้า 65)

สูตร	IOC	=	$\frac{\sum x}{N}$
เมื่อ	IOC	แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์	
	$\sum X$	แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ	
	N	แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ	
โดยที่	+1	แน่ใจว่าสอดคล้อง	
	0	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง	
	-1	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง	

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 20 ข้อให้ได้จำนวน 20 ข้อซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.66-1.00

3.4.6 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.4.7 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

3.4.8 เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มแต่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มณฑล จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้ (กัลยา วานิชปัญญา, 2548, หน้า 35)

สูตร	rtt	=	$\frac{k}{k-1} \left(\frac{1 - s_1^2}{s_x^2} \right)$
เมื่อ	k	=	จำนวนข้อสอบทั้งหมด
	s_1^2	=	ผลรวมของค่า ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	s_x^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.8762

3.4.9 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

3.5.1 ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทำหนังสือขอความร่วมมือไปถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ที่ต้องการเก็บข้อมูล

3.5.2 ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.5.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

3.5.4 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3.6 การวัดค่าตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (รศ.ดร. สรชัย พิศาลบุตร, 2548, หน้า 43)

ระดับ	คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด		การแปลผล	
	จำนวนระดับ	ค่าช่วงค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด
5	5	4.21 - 5.00	ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด
4		3.41 - 4.20	ระดับความคิดเห็น	มาก
3		2.61 - 3.40	ระดับความคิดเห็น	ปานกลาง
2		1.81 - 2.60	ระดับความคิดเห็น	น้อย
1		1.00 - 1.80	ระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามลำดับคือ

3.7.1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.7.2 วิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.7.3 ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านเพศและระดับช่วงชั้น โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้าน อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

3.7.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.7.5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเจาะจง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการอ่านจับใจความแล้วสรุปเพื่อตอบ โจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย 2 ประเภท ได้แก่

3.8.1 สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.8.2 สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) การหาค่าร้อยละ (Percentage) (นิภาเมธธาวิชัย, 2543, หน้า 128)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

$$P = \text{ค่าร้อยละ}$$

$$X = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูล}$$

2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) (สังศรี ชมพวงศ์, 2547, หน้า 55)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูล}$$

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540, หน้า 53)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

$$S = \text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูล}$$

4) การทดสอบสมมติฐาน (t-test) (นิภา เมธาวีชัย, 2534, หน้า 238)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

- เมื่อ t = ค่าที-เทสต์ (t- test)
 $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
 S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
 n_1, n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

5) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE WAY ANOVA) หรือ (F-test)

(นิภา เมธาวีชัย, 2534, หน้า 110)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร” นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ 3 ประการ คือ

1) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร

2) เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีเพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน

3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 320 คน โดยวิธีเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.4 ผลจากการสัมภาษณ์ทั้ง 4 ด้าน

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	นัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และเปรียบเทียบหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 5 สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปากฎตั้งตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	147	45.90
หญิง	173	54.10
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.1 นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 54.10 และเพศชาย จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 45.90

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนก
ตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	65.90
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	34.10
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.2 นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม มีระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 65.90 มีระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนก
ตามอาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้าง/ค้าขาย	144	45.00
เกษตรกรกรรม	62	19.40
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	3.80
บริษัทเอกชน	77	24.10
อื่น ๆ	25	7.80
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.3 นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง/ค้าขาย จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมา ผู้ปกครองมีอาชีพบริษัทเอกชน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 และน้อยที่สุด ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น ๆ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน
 ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนก
 ตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
9,500 บาท ลงมา	87	27.20
9,501-10,000 บาท	131	40.90
10,001-15,000 บาท	67	20.90
15,001 บาท ขึ้นไป	35	10.90
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 4.4 นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,501-10,000 บาท จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90 รองลงมา ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,500 บาท ลงมา จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 และน้อยที่สุด ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 10.90

ตอนที่ 2 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร

การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปากฎดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย	3.89	0.53	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย	4.05	0.52	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย	4.34	0.50	มากที่สุด
4. ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	4.00	0.54	มาก
รวม	4.07	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย

ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการประชุมผู้บริหาร โรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.78	0.70	มาก
2. โรงเรียนให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.04	0.76	มาก
3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ และเจตคติในด้านประชาธิปไตยแก่ชุมชน	3.90	0.76	มาก
4. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แนวทางการปฏิบัติและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน	3.80	0.77	มาก
5. เมื่อนักเรียนได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และใช้การแก้ปัญหาด้วยหลักคุณธรรม และความมีเหตุผล	3.98	0.80	มาก
รวม	3.89	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 โรงเรียนให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 5 เมื่อนักเรียนได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และใช้การแก้ปัญหาด้วยหลักคุณธรรม และความมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 มีการประชุมผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย

ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนจัดวิชาเลือกที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้เลือกตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน	4.11	0.76	มาก
2. มีเนื้อหาการเรียนการสอนในเรื่องประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระ และเกิดลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยตามที่มุ่งหวัง	3.94	0.72	มาก
3. มีการสอดแทรกกระบวนการประชาธิปไตยในรายวิชาต่างๆ ในกระบวนการเรียนการสอน เช่น มีการแบ่งกลุ่ม เป็นต้น	4.00	0.77	มาก
4. ครูให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการทำงานกลุ่ม ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามบทบาท และหน้าที่ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์	4.10	0.74	มาก
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและประเมินการสอนของครู	4.12	0.78	มาก
รวม	4.05	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและประเมินการสอนของครู อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 1 โรงเรียนจัดวิชาเลือกที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้เลือกตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 มีเนื้อหาการเรียนการสอนในเรื่องประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระ และเกิดลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยตามที่มุ่งหวัง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย

ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนจัดให้มีการเลือกตั้งสถานักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียน	4.35	0.72	มากที่สุด
2. โรงเรียนมีการมอบรางวัลเพื่อยกย่องคนดี เผยแพร่ผลงานของครูและนักเรียน ที่มีความรู้ความสามารถให้สาธารณชนได้รับรู้	4.38	0.71	มากที่สุด
3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดกิจกรรมชุมนุมและชมรมต่าง ๆ ขึ้น โดยนักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและดำเนินการเอง มีครูเป็นที่ปรึกษา	4.29	0.74	มากที่สุด
4. โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของนักเรียน	4.34	0.70	มากที่สุด
5. โรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา เช่น กิจกรรมกีฬา เป็นต้น	4.33	0.72	มากที่สุด
รวม	4.34	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 โรงเรียนมีการมอบรางวัลเพื่อยกย่องคนดี เผยแพร่ผลงานของครูและนักเรียน ที่มีความรู้ความสามารถให้สาธารณชนได้รับรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 1 โรงเรียนจัดให้มีการเลือกตั้งสถานักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดกิจกรรมชุมนุมและชมรมต่าง ๆ ขึ้น โดยนักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและดำเนินการเอง มีครูเป็นที่ปรึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหาร ครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ในด้านประชาธิปไตย เช่น เป็นคนมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เป็นต้น	4.15	0.76	มาก
2. ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนมีอัธยาศัยไมตรี มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้ม แจ่มใส ต่อกันและกัน	4.12	0.70	มาก
3. ภายในบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม	3.90	0.78	มาก
4. ภายในบริเวณ โรงเรียนมีการจัดทำป้ายนิเทศการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ให้นักเรียนได้ศึกษา	3.93	0.77	มาก
5. นักเรียนสามารถเสนอความรู้เรื่องประชาธิปไตย โดยใช้ป้ายประกาศ ป้ายนิเทศ ลื่อเอกสารและกิจกรรมหน้าเสาธง	3.90	0.76	มาก
รวม	4.00	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ผู้บริหาร ครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ในด้านประชาธิปไตย เช่น เป็นคนมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เป็นต้น รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 2 ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนมีอัธยาศัยไมตรีมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้ม แจ่มใส ต่อกันและกัน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 นักเรียนสามารถเสนอความรู้เรื่องประชาธิปไตย โดยใช้ป้ายประกาศ ป้ายนิเทศ ลื่อเอกสารและกิจกรรมหน้าเสาธง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า นักเรียนที่มีเพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย และโดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	147	4.06	0.47	มาก
หญิง	173	4.08	0.42	มาก
รวม	320	4.07	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	147	4.06	0.47	2.87	0.09
หญิง	173	4.08	0.42		

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	147	3.89	0.57	มาก
หญิง	173	3.90	0.49	มาก
รวม	320	3.89	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	147	3.89	0.57	-4.37	0.03*
หญิง	173	3.90	0.49		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีทักษะมากกว่าเพศชาย

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาระบวกรเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	147	4.04	0.54	มาก
หญิง	173	4.06	0.51	มาก
รวม	320	4.05	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.14 นักเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีภาระบวกรเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบภาระบวกรเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	147	4.04	0.54	-1.61	0.20
หญิง	173	4.06	0.51		

จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีภาระบวกรเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	147	4.33	0.50	มากที่สุด
หญิง	173	4.34	0.49	มากที่สุด
รวม	320	4.34	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.16 พบว่า นักเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	147	4.33	0.50	-0.73	0.39
หญิง	173	4.34	0.49		

จากตารางที่ 4.17 พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	147	3.99	0.57	มาก
หญิง	173	4.01	0.51	มาก
รวม	320	4.00	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า นักเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	147	3.99	0.57	1.31	0.25
หญิง	173	4.01	0.51		

จากตารางที่ 4.19 พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวม
ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	4.06	0.45	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	4.08	0.41	มาก
รวม	320	4.07	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.20 พบว่า นักเรียนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอ
กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนก
ตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	4.06	0.45	3.35	0.06
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	4.08	0.41		

จากตารางที่ 4.21 พบว่า นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	3.90	0.55	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	3.89	0.49	มาก
รวม	320	3.89	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า นักเรียนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอ
กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก
ตามลำดับ

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มี
ลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	3.90	0.55	4.41	0.03*
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	3.89	0.49		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้าน
การจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย แตกต่างกัน โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมี
ทัศนคติมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	4.03	0.54	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	4.08	0.50	มาก
รวม	320	4.05	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า นักเรียนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูป
ถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย อยู่
ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการ
สอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	4.03	0.54	2.02	0.15
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	4.08	0.50		

จากตารางที่ 4.25 พบว่า นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้าน
การจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	4.31	0.51	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	4.39	0.47	มากที่สุด
รวม	320	4.34	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.26 พบว่า นักเรียนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูป
ถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับ
มากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็น
ประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	4.31	0.51	2.17	0.14
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	4.39	0.47		

จากตารางที่ 4.27 พบว่า นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้าน
การจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้าน
บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	4.01	0.53	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	3.98	0.56	มาก
รวม	320	4.00	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.28 พบว่า นักเรียนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูป
ถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็น
ประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.29 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและ
สภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามระดับช่วงชั้น

ระดับช่วงชั้น	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211	4.01	0.53	0.05	0.81
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	109	3.98	0.56		

จากตารางที่ 4.29 พบว่า นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้าน
บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวม
ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับจ้าง/ค้าขาย	144	4.03	0.41	มาก
เกษตรกรกรรม	62	4.18	0.43	มาก
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	4.30	0.43	มากที่สุด
บริษัทเอกชน	77	4.04	0.46	มาก
อื่น ๆ	25	4.01	0.52	มาก
รวม	320	4.07	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.30 พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรกรรม อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนก
ตามอาชีพของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.72	4	0.43	2.23	0.06
ภายในกลุ่ม	61.25	315	0.19		
รวม	62.99	319			

จากตารางที่ 4.31 พบว่า นักเรียนที่อาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยใน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับจ้าง/ค้าขาย	144	3.84	0.49	มาก
เกษตรกร	62	3.96	0.51	มาก
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	4.13	0.54	มาก
บริษัทเอกชน	77	3.87	0.58	มาก
อื่น ๆ	25	3.99	0.59	มาก
รวม	320	3.89	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.32 พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง/ค้าขาย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มี
ลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.64	4	0.41	1.44	0.21
ภายในกลุ่ม	89.23	315	0.28		
รวม	90.87	319			

จากตารางที่ 4.33 พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับจ้าง/ค้าขาย	144	4.01	0.51	มาก
เกษตรกรกรรม	62	4.16	0.53	มาก
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	4.33	0.40	มาก
บริษัทเอกชน	77	4.01	0.55	มาก
อื่น ๆ	25	3.96	0.53	มาก
รวม	320	4.05	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.34 พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพบริษัทเอกชน อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.35 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.12	4	0.53	1.91	0.10
ภายในกลุ่ม	87.03	315	0.27		
รวม	89.15	319			

จากตารางที่ 4.35 พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับจ้าง/ค้าขาย	144	4.35	0.47	มากที่สุด
เกษตรกรกรรม	62	4.42	0.47	มากที่สุด
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	4.56	0.51	มากที่สุด
บริษัทเอกชน	77	4.28	0.49	มากที่สุด
อื่น ๆ	25	4.12	0.63	มาก
รวม	320	4.34	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.36 พบว่า นักเรียนมีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรกรรม อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.37 แสดงการเปรียบเทียบภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.46	4	0.61	2.50	0.06
ภายในกลุ่ม	77.34	315	0.24		
รวม	79.80	319			

จากตารางที่ 4.37 พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับจ้าง/ค้าขาย	144	3.91	0.53	มาก
เกษตรกรกรรม	62	4.17	0.52	มาก
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	4.16	0.58	มาก
บริษัทเอกชน	77	4.00	0.53	มาก
อื่น ๆ	25	3.98	0.54	มาก
รวม	320	4.00	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.38 พบว่า นักเรียนมีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรกรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง/ค้าขาย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.29	4	0.82	2.85	0.02*
ภายในกลุ่ม	90.82	315	0.28		
รวม	94.11	319			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.39 พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีภาระงานการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.40 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

อาชีพของผู้ปกครอง	รับจ้าง/ ค้าขาย ($\bar{X} = 3.91$)	เกษตรกร ($\bar{X} = 4.17$)	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 4.16$)	บริษัทเอกชน ($\bar{X} = 4.00$)	อื่น ๆ ($\bar{X} = 3.98$)
รับจ้าง/ค้าขาย ($\bar{X} = 3.91$)	-	-0.26*	-0.25	-0.08	-0.06
เกษตรกร ($\bar{X} = 4.17$)		-	0.01	0.17	0.19
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 4.16$)			-	0.16	0.18
บริษัทเอกชน ($\bar{X} = 4.00$)				-	0.02
อื่น ๆ ($\bar{X} = 3.98$)					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.40 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง/ค้าขาย มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย แตกต่างกับนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
9,500 บาท ลงมา	87	4.12	0.34	มาก
9,501-10,000 บาท	131	4.07	0.44	มาก
10,001-15,000 บาท	67	4.03	0.53	มาก
15,001 บาท ขึ้นไป	35	4.03	0.44	มาก
รวม	320	4.07	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.41 พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,500 บาท ลงมา อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,501 – 10,000 บาท อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาท ขึ้นไป อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ 4.42 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.39	3	0.13	0.66	0.57
ภายในกลุ่ม	62.60	316	0.19		
รวม	62.99	319			

จากตารางที่ 4.42 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนของต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
9,500 บาท ลงมา	87	4.00	0.41	มาก
9,501-10,000 บาท	131	3.87	0.52	มาก
10,001-15,000 บาท	67	3.85	0.62	มาก
15,001 บาท ขึ้นไป	35	3.84	0.60	มาก
รวม	320	3.89	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.43 พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,500 บาท ลงมา อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,501 – 10,000 บาท อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาท ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.44 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.27	3	0.42	1.49	0.21
ภายในกลุ่ม	89.60	316	0.28		
รวม	90.87	319			

จากตารางที่ 4.44 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
9,500 บาท ลงมา	87	4.07	0.43	มาก
9,501-10,000 บาท	131	4.05	0.55	มาก
10,001-15,000 บาท	67	4.05	0.59	มาก
15,001 บาท ขึ้นไป	35	4.01	0.52	มาก
รวม	320	4.05	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.45 พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,500 บาท ลงมา อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาท ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.46 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการ
สอนที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.08	3	0.02	0.09	0.96
ภายในกลุ่ม	89.07	316	0.28		
รวม	89.15	319			

จากตารางที่ 4.46 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการ
จัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
9,500 บาท ลงมา	87	4.36	0.45	มากที่สุด
9,501-10,000 บาท	131	4.34	0.50	มากที่สุด
10,001-15,000 บาท	67	4.29	0.54	มากที่สุด
15,001 บาท ขึ้นไป	35	4.33	0.53	มากที่สุด
รวม	320	4.34	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.47 พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามรายได้ของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,500 บาท ลงมา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,501 – 10,000 บาท อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.48 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็น
ประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.19	3	0.06	0.25	0.85
ภายในกลุ่ม	79.61	316	0.25		
รวม	79.80	319			

จากตารางที่ 4.48 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.49 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้าน
บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
9,500 บาท ลงมา	87	4.05	0.46	มาก
9,501-10,000 บาท	131	4.02	0.54	มาก
10,001-15,000 บาท	67	3.92	0.64	มาก
15,001 บาท ขึ้นไป	35	3.93	0.50	มาก
รวม	320	4.00	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.49 พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,500 บาท ลงมา อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,501 – 10,000 บาท อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.50 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.88	3	0.29	1.00	0.39
ภายในกลุ่ม	93.22	316	0.29		
รวม	94.11	319			

จากตารางที่ 4.50 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

**ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่
นักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร**

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอแนะแนวทางการกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครและใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปากฎดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.51 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะแนวทางการกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย

ปัญหา	ความถี่	แนวทางเสริมสร้าง	ความถี่
1. คณะกรรมการนักเรียนมีการดำเนินงานตามลักษณะประชาธิปไตยที่น้อยเกินไป	7	1. คณะกรรมการนักเรียนควรมีการดำเนินงานตามลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยให้มากกว่านี้	8
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตยที่น้อยเกินไป	6	2. นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตยให้มากกว่านี้	7
3. องค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนน้อยเกินไป	5	3. ควรมีองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนให้มากกว่านี้	5
รวม	18	รวม	20

จากตารางที่ 4.51 พบว่า นักเรียนได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย มากที่สุด คือ คณะกรรมการนักเรียนมีการดำเนินงานตามลักษณะประชาธิปไตยที่น้อยเกินไป คณะกรรมการนักเรียนจึงควรมีการดำเนินงานตามลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยให้มากกว่านี้ รองลงมา คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตยที่น้อยเกินไป นักเรียนจึงควรมีส่วนร่วมในการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตยให้มากกว่านี้ และน้อยที่สุด คือ องค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนน้อยเกินไป ควรมีองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนให้มากกว่านี้

ตารางที่ 4.52 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะแนวทางการระบวงเสริมสร้าง
 ประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน
 จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย

ปัญหา	ความถี่	แนวทางเสริมสร้าง	ความถี่
1. การเรียนการสอนมีการ สอดแทรกกระบวนการ ประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ น้อยเกินไป	8	1. ควรจัดการเรียนการสอนโดย สอดแทรกกระบวนการ ประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ ให้มากกว่านี้	8
2. นักเรียนไม่ให้ความสำคัญใน การแสดงออกความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ผลงานประกอบการ เรียนน้อยเกินไป	7	2. นักเรียนควรให้ความสำคัญใน การแสดงออกความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ผลงานประกอบการ เรียนให้มากกว่านี้	7
รวม	15	รวม	15

จากตารางที่ 4.52 พบว่า นักเรียนได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการ
 เรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย มากที่สุด คือ การเรียนการสอนมีการสอดแทรกกระบวนการ
 ประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ น้อยเกินไป ควรจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกกระบวนการ
 ประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ ให้มากกว่านี้ น้อยที่สุด คือ นักเรียนไม่ให้ความสำคัญในการ
 แสดงออกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานประกอบการเรียนน้อยเกินไป นักเรียนควรให้
 ความสำคัญในการแสดงออกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานประกอบการเรียนให้มากกว่านี้

ตารางที่ 4.53 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะแนวทางกระบวนการเสริมสร้าง
 ประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน
 จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย

ปัญหา	ความถี่	แนวทางเสริมสร้าง	ความถี่
1. นักเรียนมีโอกาสเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจน้อยเกินไป	8	1. นักเรียนควรมีโอกาสที่จะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจมากกว่านี้	8
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยน้อยเกินไป	7	2. นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยให้มากกว่านี้	7
รวม	15	รวม	15

จากตารางที่ 4.53 พบว่า นักเรียนได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย มากที่สุด คือ นักเรียนมีโอกาสเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจน้อยเกินไป นักเรียนควรมีโอกาสที่จะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจมากกว่านี้ น้อยที่สุด คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยน้อยเกินไป นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยให้มากกว่านี้

ตารางที่ 4.54 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะแนวทางกระบวนการการเสริมสร้าง
 ประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน
 จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

ปัญหา	ความถี่	แนวทางเสริมสร้าง	ความถี่
1. นักเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการดูแลรักษาความสะอาด สถานที่บริเวณโรงเรียน	9	1. นักเรียนควรให้ความร่วมมือ ใน การดูแลรักษาความสะอาด สถานที่บริเวณโรงเรียน ให้มี ระเบียบ เรียบร้อย สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม	9
2. ครูและนักเรียนมีอัธยาศัยไมตรี มีความเป็นมิตร ชี้แจงแจ่มใส ต่อกันน้อยเกินไป	7	2. ครูและนักเรียนมีอัธยาศัยไมตรี มีความเป็นมิตร ชี้แจงแจ่มใส ต่อกันให้มากกว่านี้	7
รวม	16	รวม	16

จากตารางที่ 4.54 พบว่า นักเรียนได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ด้านบรรยากาศ
 และสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มากที่สุด คือ นักเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการดูแล
 รักษาความสะอาดสถานที่บริเวณโรงเรียน นักเรียนควรให้ความร่วมมือ ในการดูแลรักษาความ
 สะอาดสถานที่บริเวณโรงเรียน ให้มีระเบียบ เรียบร้อย สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม น้อยที่สุด คือ
 ครูและนักเรียนมีอัธยาศัยไมตรีมีความเป็นมิตร ชี้แจงแจ่มใสต่อกันน้อยเกินไป ครูและนักเรียนมี
 อัธยาศัยไมตรีมีความเป็นมิตร ชี้แจงแจ่มใสต่อกันให้มากกว่านี้

**ตอนที่ 5 สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยใน
โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร**

แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ ประชาชน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ดุลยพินิจในการตอบตามที่สนใจ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ข้อคำถามอันเป็นโครงร่างโดยรวม

คำถามเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย

จากคำถามข้อที่ 1 ท่านมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตยอย่างไร

ท่านที่ 1 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ คือ การจัดระบบองค์กรด้านบริหาร โรงเรียน ตั้งแต่การเปิดโอกาสให้ครูทุกกลุ่มสาระเรียนรู้ คัดเลือก และลงคะแนนเสียงในการเลือกหัวหน้ากลุ่มสาระฯ คนใหม่เป็นประจำทุกปี และการดำเนินงานทุกฝ่ายงานจะประชุมหาข้อยุติการแสดงความคิดเห็น

ท่านที่ 2 โรงเรียนจัดให้มีสถานนักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยประธานนักเรียน และกรรมการที่ได้มาจากแต่งตั้งและตามตำแหน่งมีหน้าที่สำรวจปัญหา แนวทางแก้ไข และแนวทางการพัฒนาองค์กร โดยเสนอและร่วมประชุมกับทีมบริหารของโรงเรียน

ท่านที่ 3 มีการประชุม แสดงความคิดเห็นทั้งของครูและนักเรียน ตลอดจนยอมรับทั้งความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความสามารถในการทำงาน

ท่านที่ 4 ฝ่ายบริหาร หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย และคณะกรรมการนักเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือและวางแผน การดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็น และมีการลงมติจากที่ประชุม

ท่านที่ 5 จะต้องมีการประชุมวางแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยในการทำงาน

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย

จากคำถามข้อที่ 2 ท่านมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตยอย่างไร

ท่านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูทุกกลุ่มสาระจะเน้นย้ำหรือสอดแทรกด้านประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่มของนักเรียน ปลูกฝังให้ยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน และฝึกการยอมรับ และปฏิบัติตามมติของคนส่วนใหญ่ ฝึกการเลือกหัวหน้าชั้นเรียน ประธานชุมชน ชมรม และกิจกรรมกีฬา จะเห็นว่านักเรียนสามารถยอมรับฟังคำสั่งของประธานด้วยความเรียบร้อย

ท่านที่ 2 นอกจากการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนด้านประชาธิปไตยแล้ว ทางโรงเรียนยังจัดให้มีวิชาเลือกเรียนตามความถนัด ตลอดจนกิจกรรมตามความสนใจ เช่น ชมรม หรือชุมนุมต่าง ๆ ด้วย

ท่านที่ 3 คุณครูผู้รับผิดชอบได้จัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตยให้กับนักเรียน เช่น การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างและปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาของห้องเรียน มีการเลือกหัวหน้าห้อง เลือกกรรมการนักเรียนเลือกประธานนักเรียน

ท่านที่ 4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่

ท่านที่ 5 ในวิชาสังคมศึกษาจะมีการสอนเรื่องประชาธิปไตยในทุกชั้นเรียนและในการจัดกิจกรรมกลุ่มในวิชาต่าง ๆ ต้องมีการตกลงเลือกคนที่จะมาดำรงตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ในกลุ่ม ต้องมีการยอมรับ รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ ในกลุ่ม

3) ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย

จากคำถามข้อที่ 3 ท่านมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างน้อย 10 ทัศนชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยอย่างไร

ท่านที่ 1 กิจกรรมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับรู้ถึงประชาธิปไตยมีจำนวนมาก เช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม 5 ส. กิจกรรมโครงการของแต่ละรายวิชา ฯลฯ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกัน ด้วยความสามัคคี รู้สิทธิ รู้หน้าที่ของตนเอง

ท่านที่ 2 กิจกรรมเด่น ๆ ของโรงเรียน คือ (1) การจัดการเลือกตั้งประธานนักเรียนทุกปี (2) กิจกรรมที่ดูแลน้อง โดยใช้กิจกรรมคณะสี ทั้งทางด้านความประพฤติ และกิจกรรมกีฬา (3) กิจกรรมแข่งขันทักษะวิชาการ และกิจกรรมแสดงผลงานนักเรียน

ท่านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย โรงเรียนพยายามจัดให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน

ท่านที่ 4 โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเลือกตั้ง ประธานนักเรียน และมีคณะกรรมการนักเรียน มีการประชุมคณะกรรมการนักเรียนในการดำเนินงาน โดยครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา

ท่านที่ 5 มีการจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนและหัวหน้าห้องทุกปี รวมถึงมีการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน รวมถึงกระบวนการทำงานของนักเรียนจะมีการใช้กระบวนการประชาธิปไตยอยู่ด้วย

4) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

จากคำถามข้อที่ 3 ท่านมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยอย่างไร

ท่านที่ 1 การจัดบรรยากาศในการสร้างเสริมประชาธิปไตย โรงเรียนได้จำลองรูปแบบการเลือกตั้งประธานนักเรียนเป็นประจำทุกปีจากการสังเกตจะพบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้สิทธิของตนเอง และยอมรับคะแนนการเลือกตั้งด้วยความสุข และผลที่เกิดขึ้นประธานที่ได้รับคัดเลือกมีความมั่นใจในการดำเนินงาน และเกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ชื่นชม

ท่านที่ 2 มีการแบ่งพื้นที่ภายในโรงเรียนเป็นสัดส่วนและจัดให้นักเรียนแต่ละคณะสี เป็นผู้ดูแลความสะอาดและออกแบบ จัดบรรยากาศให้เหมาะสม ตามความคิดของนักเรียนคณะสีนั้น ๆ

ท่านที่ 3 ด้านการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม โรงเรียนพยายาม จัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมตามแก้้อตภาพ

ท่านที่ 4 โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ จัดภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย เช่น ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู และนักเรียน รับฟังให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตย เช่น การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต และห้องสมุด

ท่านที่ 5 มีห้องเรียนที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ห้องศูนย์สังคมศึกษา ห้อง 245

สรุปการให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ได้ให้ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ คือ การเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหาร หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย คณะครู และนักเรียน ได้มีการประชุมปรึกษาหารือ และวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรร่วมกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครู ทุกกลุ่มสาระมีการสอดแทรกประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่มของนักเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ฝึกการยอมรับและปฏิบัติตามมติของคนส่วนใหญ่ ด้วยความ

สามัคคี รัฐพิธี ฐูหน้าทีของตนเอง โรงเรียนมีการจัดภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย เช่น ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู และนักเรียน รับฟังให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตย เช่น การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต และ ห้องสมุด เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องส “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนนับเป็นสถาบันแห่งแรกและแห่งสุดท้ายที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีโอกาสได้รับการฝึกฝน และการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่มีความสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้และทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียนในทุกระดับชั้นได้เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขวิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด โดยเฉพาะในสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมนั้นจะทำให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนเห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพบทบาทสิทธิเสรีภาพหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย การที่โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ไม่สามารถที่จะปลูกฝังประชาธิปไตยได้ตามความคาดหวังได้นั้นประการหนึ่งในด้านบรรยากาศการเรียนการสอนก็ยังไม่เน้นการปฏิบัติตามคำสั่งของครู ทำให้เด็กไม่รู้จักคิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ด้านการจัดกิจกรรมโรงเรียนจะเน้นการปฏิบัติเรื่องการหาเสียงเลือกตั้งผู้นำหรือประธานนักเรียน รวมไปถึงหัวหน้าชั้นเรียน โดยคิดว่าการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวคือประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ คือ เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ที่มี เพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ จากนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มณฑล จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1,600 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 320 คน โดยวิธีการใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัย ตามข้อค้นพบ (Fact Findings) ได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 54.10 มีอายุ 13-15 ปี จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 65.90 มีระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 65.90 ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง/ค้าขาย จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 9,501-10,000 บาท จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90

5.1.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มณฑล จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มณฑล จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และจำแนกในแต่ละด้านได้ดังนี้

1) ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มณฑล จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มณฑล จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมากที่สุด

4) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ที่มี เพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มี เพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ที่แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย และด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นต่างกันมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ที่แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีช่วงชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย และด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกันมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ที่แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 นักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองต่างกันมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ที่แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย และบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

5.1.4 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ดังนี้

1) ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย ได้แก่ มากที่สุด คือ คณะกรรมการนักเรียนมีการดำเนินงานตามลักษณะประชาธิปไตยที่น้อยเกินไป คณะกรรมการนักเรียนจึงควรมีการดำเนินงานตามลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยให้มากกว่านี้ รองลงมา คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตยน้อยเกินไป นักเรียนจึงควรมีส่วนร่วมในการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตยให้มากกว่านี้ และน้อยที่สุด คือ องค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนน้อยเกินไป ควรมีองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนให้มากกว่านี้

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย ได้แก่ มากที่สุด คือ การเรียนการสอนมีการสอดแทรกกระบวนการประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ น้อยเกินไป ควรจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกกระบวนการประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ ให้มากกว่านี้ น้อยที่สุด คือ นักเรียนไม่ให้ความสำคัญในการแสดงออกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานประกอบการเรียนน้อย

เกินไป นักเรียนควรให้ความสำคัญในการแสดงออกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานประกอบการเรียนให้มากกว่านี้

3) ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย ได้แก่ มากที่สุด คือ นักเรียนมีโอกาสเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจน้อยเกินไป นักเรียนควรมีโอกาสที่จะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจมากกว่านี้ น้อยที่สุด คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยน้อยเกินไป นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยให้มากกว่านี้

4) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ได้แก่ มากที่สุด คือ นักเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่บริเวณโรงเรียน นักเรียนควรให้ความร่วมมือ ในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่บริเวณโรงเรียน ให้มีระเบียบเรียบร้อย สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม น้อยที่สุด คือ ครูและนักเรียนมีอิทธยาศัยไมตรีมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกันน้อยเกินไป ครูและนักเรียนมีอิทธยาศัยไมตรีมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกันให้มากกว่านี้

5.1.5 สรุปผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

สรุปการให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ได้ให้ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ คือ การเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหาร หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย คณะครู และนักเรียน ได้มีการประชุมปรึกษาหารือและวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรร่วมกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูทุกกลุ่มสาระมีการสอดแทรกประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่มของนักเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ฝึกการยอมรับและปฏิบัติตามมติของคนส่วนใหญ่ ด้วยความสามัคคี รู้สิทธิ รู้หน้าที่ของตนเอง โรงเรียนมีการจัดภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย เช่น ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู และนักเรียน รับฟังให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตย เช่น การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต และห้องสมุด เป็นต้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

5.2.1 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ มีนโยบายในการจัดองค์กร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในสถานศึกษา ปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ยึดมั่นในความกตัญญู เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บำเพ็ญคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม ยอมรับฟังความคิดเห็นและเคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นางอัมพร ใจดี กล่าวว่า “ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูทุกกลุ่มสาระจะเน้นย้ำหรือสอดแทรกด้านประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่มของนักเรียน ปลูกฝังให้ยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน และฝึกการยอมรับ และปฏิบัติตามมติของคนส่วนใหญ่ ฝึกการเลือกหัวหน้าชั้นเรียน ประธานชุมชน ชมรม และกิจกรรมกีฬา จะเห็นว่านักเรียนสามารถยอมรับฟังคำสั่งของประธานด้วยความเรียบร้อย” และสอดคล้องกับงานวิจัยของแนวคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดคุณลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยที่โรงเรียนมัธยมควรส่งเสริมให้แก่เด็กนักเรียนมีอยู่ 12 คุณลักษณะแต่ละลักษณะจะมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ชัดเจนดังนี้

1) การรู้จักบทบาทและหน้าที่ มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ รู้จักสถานภาพของตนเองที่เป็นอยู่รู้จักสัมพันธ์ภาพระหว่างตนเองกับผู้อื่น รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสัมพันธ์ภาพ โดยยึดหลักกาลเทศะบุคคล รู้จักปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจจริงจังรับผิดชอบและเกิดผลต่อส่วนร่วมยึดถือระเบียบเป็นแนวปฏิบัติในการทำงาน เป็นต้น

2) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ ให้โอกาสผู้แสดงความคิดเห็น ไม่แสดงปฏิกิริยาต่อต้านดูถูกเหยียดหยามความคิดเห็นของผู้อื่น สนใจฟังผู้อื่นด้วยความตั้งใจซักถามโดยใช้เหตุผล เมื่อไม่เข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

3) การมีความรับผิดชอบ พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ เป็นที่พึงของตนเองได้ ไม่เป็นภาระของผู้อื่น ทำหน้าการทำงานสำเร็จอย่างดีตามที่ได้รับมอบหมาย เอาใจใส่การปฏิบัติงาน โดยไม่ทอดทิ้งยอมรับเมื่อมีความผิดพลาดที่เกิดขึ้นและพยายามแก้ไข เป็นต้น

4) ความเป็นผู้มีวินัยในตนเอง พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบเรียบร้อยจนเป็นนิสัย มีความเที่ยงตรงและยุติธรรมต่อตนเองและผู้อื่นและสังคม เคารพและ

ปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนของสังคม ปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลปฏิบัติตรงต่อเวลาและการนัดหมาย เป็นต้น

5) การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ รู้จักเสียสละทรัพย์ กำลังกาย กำลังความคิด เวลา โอกาส โดยพิจารณาตามเหตุผลและความเหมาะสม กระทำการใด ๆ โดยมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เลือกตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมอันจะมีผลดีต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นต้น

6) การมีส่วนร่วมทั้งความคิด การกระทำ และน้ำใจ ด้วยมารยาทที่ดีตามวัฒนธรรมไทย พฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้ เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มด้วยความสุจริตใจโดยไม่ละเลย ยินดีปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของกลุ่มที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ แสดงความคิดเห็นเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย เป็นต้น

7) การให้เกียรติซึ่งกันและกันตามฐานานุกรม พฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้ รู้จักยกย่องสรรเสริญกระทำความดีโดยปราศจากอคติ รู้จักแสดงออกต่อผู้อื่น โดยไม่แสดงความรังเกียจและดูถูกเหยียดหยาม แต่งกายให้เหมาะสม เพื่อให้เกียรติแก่งาน บุคคล สถานที่ และกิจกรรมอื่น ๆ ให้เกียรติต่อความคิดเห็นและทักษะของผู้อื่นและตอบสนองอย่างเหมาะสม เป็นต้น

8) การยอมรับและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของเอกบุคคล พฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้ ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด โดยไม่ก้าวก่าย หรือรบกวน หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อื่น รู้จักให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น ไม่สนใจและให้ความสำคัญแต่เฉพาะตนเองเท่านั้น ไม่โอ้อวด ให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น ไม่สนใจและให้ความสำคัญแต่เฉพาะตนเองเท่านั้น เป็นต้น

9) การใช้ปัญญาหรือเหตุผลในการตัดสินใจ ปัญหา พฤติกรรมบ่งชี้ชัดดังนี้ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาเมื่อเกิดข้อขัดแย้ง ไม่ใช้อารมณ์ของตนมีอิทธิพลเหนือเหตุผลในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ ตัดสินใจปัญหาโดยอาศัยข้อมูลประกอบไม่นำความเชื่อโชคลางมาเป็นเครื่องตัดสินใจ เป็นต้น

10) การรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี พฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้ยอมรับบทบาทของหัวหน้าที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้ง ยอมรับข้อกำหนดหรือนโยบายซึ่งได้กำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำหรือผู้บริหาร เป็นผู้นำในการสร้างขวัญแก่ผู้ร่วมงานในฐานะผู้นำในการปฏิบัติงาน ให้เกียรติรับฟังความคิดเห็นตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของผู้ร่วมงาน ไม่ใช้อำนาจในฐานะผู้นำเพียงอย่างเดียว เป็นต้น

11) การยึดมั่นในความกตัญญู เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ รู้จักตอบแทนบุญคุณแก่ตนและสังคม ให้เกียรติ ยกย่องเคารพนับถือบุคคลที่ทำประโยชน์

ให้แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติ แสดงความเคารพ ปกป้อง เสียดสละ และเทิดทูนพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นประมุขของประเทศ เป็นต้น

12) การยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต พฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้ ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้ประสบความเดือดร้อนตามเหตุผลอันสมควรปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ไม่เบียดเบียนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น

5.2.2 กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกเป็นรายด้าน

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย พบว่านักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ มีการกำหนดนโยบายการบริหารงานในลักษณะประชาธิปไตย โดยให้ทุกฝ่าย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และเคารพในสิทธิของผู้อื่น ตลอดทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ช่วยคิดช่วยทำ รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้รักสามัคคี ยอมรับฟังซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดที่พึงจะเกิดขึ้นแก่โรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นางสาวปราณี อังติลาพันธ์ กล่าวว่ “ฝ่ายบริหาร หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย และคณะกรรมการนักเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือและวางแผน การดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็น และมีการลงมติจากที่ประชุม” และสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ กล่าวว่ คณะกรรมการนักเรียนในโรงเรียนมีประโยชน์ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2) ช่วยให้นักเรียน ได้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิของบุคคลอื่น
- 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และวิจารณ์ญาณ
- 4) นักเรียนมีส่วนร่วมในภารกิจของโรงเรียน
- 5) ฝึกให้นักเรียนรู้จักการบริหารงาน การวางโครงการ การดำเนินงานและประสานงานกับผู้อื่นได้ดี
- 6) ส่งเสริมความสามัคคีของนักเรียนและความมีน้ำใจต่อหมู่คณะและสังคม
- 7) ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียน
- 8) ช่วยให้นักเรียนรู้จักฐานะของตนเองในสังคม เช่น เมื่อเป็นผู้นำก็สามารถจะนำหมู่คณะไปด้วยดี เมื่อเป็นผู้ตามก็สามารถเป็นผู้ตามที่ดีได้ เช่นกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 โรงเรียนให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ มีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมให้นักเรียนได้ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองต่อระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ให้แก่ชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่าการจัดการศึกษาไม่สามารถที่จะแยกชุมชนออกจากโรงเรียนได้ เพราะชุมชนมีส่วนในการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา และการสร้างเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) โรงเรียนมีแผน และ โครงการพัฒนาและให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) โรงเรียนและชุมชนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองต่อระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ชาติบ้านเมืองมุ่งเน้น เช่น การไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง การต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง เป็นต้น
- 3) บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้และเจตคติที่ดีด้านประชาธิปไตยแก่นักเรียน เช่น การเชิญบุคลากรเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น
- 4) บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ และเจตคติด้านประชาธิปไตยแก่ชุมชน เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องประชาธิปไตยแล้วนำไปเผยแพร่ ส่งครูและอาจารย์ที่มีความรู้และความสามารถ เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชน หรือ การจัดนิทรรศการทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น
- 5) รมรงค์ส่งเสริมด้วยการประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบให้ชุมชนใช้สิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1 มีการประชุมผู้บริหาร โรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จัดให้มีสถานนักเรียนและคณะกรรมการนักเรียน โดยฝึกให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจในสังคมระบอบประชาธิปไตย การทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อความรักสามัคคีในหมู่คณะ โดยมีหน้าที่สำรวจปัญหา แนวทางแก้ไข และแนวทางการพัฒนาองค์กร แล้วนำเสนอและร่วมประชุมกับผู้บริหารของโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นายพันธ์ศักดิ์ สุวรรณน้อย กล่าวว่า “โรงเรียนจัดให้มีสถานนักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยประธานนักเรียน และกรรมการที่

ได้มาจากแต่งตั้งและตามตำแหน่งมีหน้าที่สำรวจปัญหา แนวทางแก้ไข และแนวทางการพัฒนาองค์กร โดยเสนอและร่วมประชุมกับทีมบริหารของโรงเรียน” และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชาวนันท์ มณีวงศ์ ได้สรุปเกี่ยวกับการบริหารคณะกรรมการนักเรียนเอาไว้ว่า

1) คณะกรรมการนักเรียนเป็นองค์กรที่สำคัญและจำเป็นในการฝึกหัดนักเรียนได้รู้จักและเข้าใจในสังคมระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มและให้มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว

2) นักเรียนครู อาจารย์ ตลอดจนผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องมองเห็นความสำคัญและคุณค่าของการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน พร้อมทั้งต้องสนับสนุนและแสดงพฤติกรรมสนับสนุนอย่างจริงจังเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน

3) คณะกรรมการนักเรียนจะต้องเป็นตัวแทนที่แท้จริงของนักเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดรู้จัก

4) นักเรียนทุกคนต้องมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเรียนอยู่ชั้นใด ระดับคะแนนการเรียนเท่าใด มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพียงใดก็ตาม นักเรียนเหล่านั้นต้องมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

5) นักเรียนทุกคนต้องมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเรียนอยู่ชั้นใด ระดับคะแนนการเรียนเท่าใด มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพียงใดก็ตาม นักเรียนเหล่านั้นต้องมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

6) นักเรียนทุกคนสามารถเข้ารับการเลือกตั้งในตำแหน่งใดๆก็ได้ โดยไม่จำกัดเชื้อชาติศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ สติปัญญา หรือความสามารถเหล่านี้ควรที่จะมีโอกาสทำหน้าที่เพื่อโรงเรียนอาจจะยกเว้นเฉพาะตำแหน่งประธานนักเรียน ซึ่งจะเป็นนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน

7) บทบาทของผู้บริหารหรือครู อาจารย์ปรึกษาและคณะกรรมการนักเรียนนั้นมิใช่มีหน้าที่แต่เพียงขยับยั้ง กลั่นกรองอย่างเดียว แต่ต้องช่วยให้คำปรึกษาแนะนำคณะกรรมการนักเรียนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่จะไม่ใช่ผู้ชี้ขาดหรือตัดสินใจในการแก้ปัญหา นอกจากกรณีที่ร้ายแรงจริงๆ เท่านั้น

8) คณะกรรมการนักเรียน ควรมีความสำคัญต่อนักเรียนทุกคน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ชมรมหรือชุมนุมต่างๆควรจะมีหรือไม่มีจะแปรเปลี่ยนไปอย่างไรหรือคงไว้ก็ด้วยความเห็นของนักเรียนและคณะกรรมการนักเรียนเป็นผู้ชี้ขาดหรือตัดสินใจนั่นเอง

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย พบว่านักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนอ้อมน้อย

โสภณชนูปถัมภ์ ได้มีการจัดการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน ทั้งในทางตรง ได้แก่ การสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหาของประชาธิปไตย และทางอ้อม ได้แก่ การจัดกิจกรรมสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิถีของประชาธิปไตย ซึ่งผลการวิจัยนี้ ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นางอัมพร ใจดี กล่าวว่า “ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูทุกกลุ่มสาระจะเน้นย้ำหรือสอดแทรกด้านประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่มของนักเรียน ปลุกฝังให้ยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน และฝึกการยอมรับ และปฏิบัติตามมติของคนส่วนใหญ่ ฝึกการเลือกหัวหน้าชั้นเรียน ประธานชุมชน ชมรม และกิจกรรมกีฬา จะเห็นว่านักเรียนสามารถยอมรับฟังคำสั่งของประธานด้วยความเรียบร้อย” และสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนดังนี้

1) การบริหารหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย

(1) การจัดวิชาเลือกที่หลากหลาย เพื่อสนองความสามารถและความถนัด และความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมให้โรงเรียนสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ได้อย่างกว้างขวางเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

(2) การมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาประชาธิปไตยซึ่งหลักสูตรกำหนดไว้ในกลุ่มวิชา สังคมศึกษาทั้งในรายวิชาบังคับและวิชาเลือก

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย กำหนดแนวทางการปลูกฝังไว้ เป็น 2 แนวทาง คือ

1) สอนเนื้อหาประชาธิปไตยที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระและเกิดลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยที่มุ่งหวัง

2) สอนสอดแทรกกระบวนการประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์มีการตัดสินใจโดยยึดหลักเหตุผล มีการตัดสินใจโดยยึดเสียงข้างมาก นักเรียนได้อยู่ร่วมกันทำงานร่วมกัน และปฏิบัติต่อกันฉันท์มิตร มีความรัก ความเมตตา เอาใจใส่ และเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน มีการยึดกฎเกณฑ์กติกาที่กำหนดด้วยความเสมอภาคและยึดหยุ่นตามเหตุผลและสถานการณ์ที่จำเป็น และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมซักถามในการสอนของครู ฯลฯ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและประเมินการสอนของครู ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดพฤติกรรมคุณลักษณะประชาธิปไตยเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น โดยครูจะเป็นผู้สังเกตการณ์ในการวัดผลประเมินผล เพื่อให้การเรียน

การสอนมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นางศิริพรรณ ทัศนียม กล่าวว่ “คุณครูผู้รับผิดชอบได้จัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตยให้กับนักเรียน เช่น การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างและปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาของห้องเรียน มีการเลือกหัวหน้าห้อง เลือกกรรมการนักเรียนเลือกประธานนักเรียน” และสอดคล้องกับแนวคิดของ บัญญัติ สมชอบ กล่าวถึงการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ

ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องกำหนดพฤติกรรมคุณลักษณะ ประชาธิปไตยไว้ล่วงหน้าในการสอนแต่ละครั้งว่าต้องการให้เด็กมีคุณลักษณะอย่างไร การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมประชาธิปไตยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร ได้ลงมือปฏิบัติและทดลอง โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลัก เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่มีความเป็นกันเอง ใช้วิธีการสอนหลายๆแบบ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีเหตุผลรู้จักแก้ปัญหาเช่นการแบ่งกลุ่มศึกษา ค้นคว้า อภิปรายการโต้แย้งยกย่องชมเชยผู้มีจิตใจประชาธิปไตย

ด้านกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตร ควรปลูกฝังในทุกเรื่อง เช่น ให้นักเรียนมีส่วนร่วมเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตย การประชาสัมพันธ์ชักชวนผู้ปกครองไปใช้สิทธิเลือกตั้งฝึกให้นักเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ฝึกให้รู้จักความเสมอภาคในโอกาสต่างๆเช่น การเข้าแถวก่อนหลังในการส่งงาน การซื้อหาอาหาร การเลือกตั้งกรรมการนักเรียน สภาพนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมสหกรณ์ การจัดทัศนศึกษาของโรงเรียนการมีส่วนร่วมกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ตลอดจนการจัดให้มีผู้แสดงความคิดเห็นสำหรับนักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ด้านการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนจะต้องใช้เครื่องมือหลายๆแบบในการประเมินผลการปฏิบัติ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ สังคมมิติ และควรมีเครื่องมือในการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อประเมินผลการปฏิบัติด้วย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2 มีเนื้อหาการเรียนการสอนในเรื่องประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระ และเกิดลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยตามที่มุ่งหวังซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์นั้น มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ครอบคลุมในทุกด้าน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยคิดช่วยทำ มีเหตุมีผลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับคุณลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยตามที่โรงเรียนกำหนดไว้ ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นายพันธ์ศักดิ์ สุวรรณน้อย กล่าวว่ “นอกจากการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนด้านประชาธิปไตยแล้ว ทางโรงเรียนยังจัดให้มีวิชาเลือกเรียนตามความถนัด

ตลอดจนกิจกรรมตามความสนใจ เช่น ชมรม หรือชุมนุมต่าง ๆ ด้วย” และสอดคล้องกับแนวคิดของ บัญญัติ สมชอบ กล่าวถึงการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ

ด้านหลักสูตร หลักสูตรในระดับมัธยมตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นได้ กล่าวถึงการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยไว้หลายประการ ได้แก่ การมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพสังคมอย่างแท้จริง ตลอดจนมองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาไปด้วย

ด้านผู้สอน ครูจะต้องเป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง เป็นผู้มีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตยเรื่องบทบาทของผู้สอนนั้น ครูจะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาสนับสนุนให้นักเรียน ได้เรียนรู้เข้าใจและเห็นจริงด้วยตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนสนใจและติดตามการทำงานของตัวเองแทนประชาชนในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ นอกจากนี้ยังจะต้องคอยเป็นผู้ชี้แนะหลักเกณฑ์ในการเลือกบุคคลที่จะเป็นตัวแทนของนักเรียนแนะวิธีการเลือกตั้งกระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเลือกตั้ง

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัยเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นผู้รับผิดชอบต่อตนเอง เป็นผู้ฟังที่ดีมีเหตุผล มีน้ำใจเป็นนักประชาธิปไตย มีเหตุผลในการตัดสินใจปัญหา เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นด้วยความเต็มใจยอมรับในบทบาทซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีอีกด้วย

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า นักเรียน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชูปถัมภ์ ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการจัดกิจกรรมมุ่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นางสาวบุษบง อูยาหาญ กล่าวว่า “มีการจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนและหัวหน้าห้องทุกปี รวมถึงมีการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน รวมถึงกระบวนการทำงานของนักเรียนจะมีการใช้กระบวนการประชาธิปไตยอยู่ด้วย” และสอดคล้องกับแนวคิดของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียนในทำนองเดียวกันว่า เป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนได้กระทำในสิ่งที่ตนสนใจทำให้รู้จักติดต่อสัมพันธ์บุคคลอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการสำรวจความสามารถของนักเรียน โดยการทดลองปฏิบัติจริง ๆ หลังจากได้ศึกษา

ทฤษฎีมาจากห้องเรียน กิจกรรมอาจก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียนทำให้ครูได้รู้จักนักเรียนดีขึ้น การจัดกิจกรรมนักเรียนที่ดีขึ้นนั้นจะต้องสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน มุ่งเสริมการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นจะเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ อุบัติสัยค่านิยม อีกทั้งยังปลูกฝังเจตคติที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนอีกด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษาว่า กิจกรรมที่กำหนดในโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย หมายถึง การปฏิบัติร่วมกันของผู้เรียนเป็นกลุ่มๆตามความสนใจและความถนัดมิใช่การจัดกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อผู้เรียนในการเรียนวิชาต่างๆ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนและสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ทว่าเป็นการประกอบกิจกรรมร่วมกัน โดยผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำและช่วยกันแก้ไขปัญหาอันเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 โรงเรียนมีการมอบรางวัลเพื่อยกย่องคนดี เผยแพร่ผลงานของครูและนักเรียน ที่มีความรู้ความสามารถให้สาธารณชนได้รับรู้ ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ สนับสนุนให้นักเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และทางโรงเรียนมีการมอบรางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่คณะครูและนักเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันของนักเรียนทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นายพันธ์ศักดิ์ สุวรรณน้อย กล่าวว่า “กิจกรรมเด่น ๆ ของโรงเรียน คือ (1) การจัดการเลือกตั้งประธานนักเรียนทุกปี (2) กิจกรรมที่ดูแลน้อง โดยใช้กิจกรรมคณะสี ทั้งทางด้านความประพฤติ และกิจกรรมกีฬา (3) กิจกรรมแข่งขันทักษะวิชาการ และกิจกรรมแสดงผลงานนักเรียน” และสอดคล้องกับแนวคิด กรมสามัญศึกษา การจัดกิจกรรมวันสำคัญที่ส่งเสริมเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนควรกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานหรือปฏิทินของโรงเรียนให้ชัดเจน การดำเนินงานควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อาจเป็นการคิด ประดิษฐ์ หรือคิดค้นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกันอื่น ๆ เช่น ส่งเสริมนักเรียนนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประดิษฐ์คิดค้นทำผลงานทางวิทยาศาสตร์ในรูปแบบโครงงานโดยใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรจากท้องถิ่นหรือกิจกรรมรุ่นพี่ช่วยเหลือน้อง เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ โรงเรียนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมในลักษณะต่าง ๆ เช่น ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนจัดประกวดผลงานดีเด่น จัดนิทรรศการเสนอผลงานมอบประกาศนียบัตรยกย่อง ชมเชย เป็นต้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3 โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดกิจกรรมชุมนุม และชมรมต่าง ๆ ขึ้น โดยนักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและดำเนินการเอง มีครูเป็นที่ปรึกษา ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์มีนโยบายให้นักเรียนจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ โดยให้นักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มเสนอ โครงการ และวิธีดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมโครงการ ได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นายพันธ์ศักดิ์ สุวรรณน้อย กล่าวว่า “กิจกรรมที่โรงเรียนเปิด โอกาสให้นักเรียนได้รับรู้ถึงประชาธิปไตยมีจำนวนมาก เช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม 5 ส. กิจกรรมโครงการของแต่ละ รายวิชา ฯลฯ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกัน ด้วยความสามัคคี รู้สิทธิ รู้หน้าที่ของตนเอง” และสอดคล้องกับแนวคิด อุดมย์ ต้นประยูร กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน คือ กิจกรรมนอก หลักสูตรที่นักเรียนได้รับนอกห้องเรียน กิจกรรมของนักเรียนที่นิยมกันตามโรงเรียนต่าง ๆ มีที่ สำคัญดังต่อไปนี้

1) สถานักเรียน คือ สภาพของผู้แทนนักเรียนที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาช่วยเหลือนักเรียน ในการปกครอง ซึ่งเป็นการเปิด โอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครองนักเรียนคือให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการปกครองนักเรียนนั่นเอง

2) ชมรม คือ ชมรมควรมีครูเป็นที่ปรึกษา โดยทำหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ นักเรียนเท่านั้น ครูควรปล่อยให้ นักเรียนริเริ่มและดำเนินงานเองตลอดตัวอย่างเช่น ชมรมสังคม ศึกษาศาสตร์ ชมรมวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

3) การจัดทำวารสาร โรงเรียนอาจสนับสนุนให้นักเรียนจัดทำวารสารของโรงเรียน เช่น วารสารประจำปีหรือวารสารภายในโรงเรียน โดยครูมีส่วนร่วมในการตรวจสอบดูแลข้อเขียน ตลอดจนข้อความในบทความต่างๆก่อนการตีพิมพ์เพื่อไม่ให้ขัดกับหลักความสงบเรียบร้อยและ ศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

4) การจัดนิทรรศการต่าง ๆ เช่น การแสดงวัสดุทางศิลปะ เพื่อเปิด โอกาสให้ นักเรียนชั้นอื่น และประชาชน ผู้ปกครองมีโอกาสชื่นชมฝีมือและผลงานของนักเรียน

5) การแสดงดนตรี โรงเรียนมีส่วนส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวงดนตรีของโรงเรียน เช่น วงดนตรีไทย วงดนตรีสากล เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการแสดงออกของนักเรียน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ชมเป็นครั้งคราวเพื่อเป็นการบริการชุมชน

6) ลูกเสือและยุวกาชาด โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาดของ โรงเรียนโดยจัดทำกิจกรรมนี้ โดยฝึกให้นักเรียนมีส่วนช่วยเหลือสังคม รู้จักเสียสละและต่อส่วนรวม ในอันที่จะเต็มโตเป็นพลเมืองดีในสังคมต่อไป

7) ทักษะศึกษา โรงเรียนควรจัดพานักเรียนไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราวเพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสกับภายนอกและได้ประสบการณ์ในสิ่งแปลกใหม่

8) พิธีรับประกาศนียบัตร โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการซึ่งอาจเป็นการเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาร่วมงาน มีปาฐกถาพิเศษจากศิษย์เก่าซึ่งประสบความสำเร็จในการทำงานและตอนคำอาจมีงานรื่นเริงประกอบก็ได้

4) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ มีการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีชีวิตชีวา มีสิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศน่าศึกษาเล่าเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นใจ เสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีให้แก่ นักเรียนสามารถเรียนหนังสือได้อย่างมีความสุข ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นายพันธ์ศักดิ์ สุวรรณน้อย กล่าวว่า “มีการแบ่งพื้นที่ภายในโรงเรียนเป็นสัดส่วนและจัดให้นักเรียนแต่ละคณะ เป็นผู้ดูแลความสะอาดและออกแบบ จัดบรรยากาศให้เหมาะสม ตามความคิดของนักเรียนคณะนั้น ๆ” และสอดคล้องกับแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กล่าวว่า บรรยากาศในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ที่ให้ครูและบุคลากรให้ความเอื้ออาทรต่อนักเรียน ที่นักเรียนกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ฉันท์มิตรต่อกันและที่มีระเบียบ มีความสะอาด เหล่านี้เป็นบรรยากาศที่นักเรียนต้องการ ทำให้นักเรียนเกิดความสุขในการมาเรียนในการเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ และถ้าครูผู้สอนสามารถสร้างความรู้สึกรักนี้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ได้ก็นับว่าครูได้ทำหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชนของประเทศให้เติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม โดยแท้จริง ในการสร้างบรรยากาศมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนได้ดำเนินไปอย่างราบรื่น

2) ช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามและความมีระเบียบวินัยให้แก่ นักเรียน เช่น สภาพโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น สภาพโรงเรียนเป็นสัดส่วน บุคลากรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน นักเรียนจะซึมซับสิ่งเหล่านี้โดยไม่รู้ตัว

3) ช่วยเสริมสร้างสุขภาพที่ดีให้แก่ นักเรียน เช่น ภายในโรงเรียนมีสถานที่นั่งเล่น ร่มรื่นอากาศปลอดโปร่ง

4) ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างความสนใจให้แก่ นักเรียนมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดมุม วิชาการ ป้ายนิเทศ ป้ายแสดงผลงานของนักเรียน

5) ช่วยส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เช่น การฝึกให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การฝึกให้มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีในการอยู่ร่วมกัน ฯลฯ

6) ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการมาโรงเรียน เพราะในโรงเรียนมีครูและบุคลากรที่เข้าใจนักเรียนให้ความเมตตาเอื้ออารีต่อนักเรียน และนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ผู้บริหาร ครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ในด้านประชาธิปไตย เช่น เป็นคนมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เป็นต้น ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์มีนโยบายการบริหารจัดการในการเรียนการสอน โดยยึดหลักการของประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นมิตรต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนในการเรียนรู้วิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นางอัมพร ใจดี กล่าวไว้ว่า “การจัดบรรยากาศในการส่งเสริมประชาธิปไตย โรงเรียนได้จำลองรูปแบบการเลือกตั้งประธานนักเรียนเป็นประจำทุกปีจากการสังเกตจะพบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้สิทธิของตนเอง และยอมรับคะแนนการเลือกตั้งด้วยความสุข และผลที่เกิดขึ้นประธานที่ได้รับคัดเลือกมีความมั่นใจในการดำเนินงาน และเกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ชื่นชม” และสอดคล้องกับแนวคิดของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กล่าวถึง บรรยากาศในโรงเรียนที่ช่วยปลูกฝังวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยเอาไว้ว่าบรรยากาศในโรงเรียนที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือ พฤติกรรมของครูและความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเข้าใจบทบาทของครูและของตนเอง ดังนั้น ครูจึงควรเป็นคนมีเหตุผล เคารพความคิดเห็นของนักเรียน รู้จักฟังเคารพสิทธิของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ในแง่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะครูก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพราะเมื่อนักเรียนอย่างก้าวเข้ามาในโรงเรียนนั้น ภาพทุกภาพที่เห็นเป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกันก็ดี ระหว่างครูและผู้บริหารก็ดี นับเป็นตัวอย่างสำคัญของเด็กในการเรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตย ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน ในรูปแบบของความเป็นมิตรต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารที่ดีต่อกันมีความรู้สึกดีว่านักเรียนทุกห้องเป็นลูกศิษย์ของตนเหมือน ๆ กันความร่วมมือร่วมใจระหว่างครูในลักษณะเช่นนี้จะช่วยปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยมองจากสิ่งที่ครูปฏิบัติ ส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูสอนที่จะมุ่งสร้างสังคมวิถีชีวิตประชาธิปไตยนั้น พฤติกรรมผู้นำ ของผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ แบบประชาธิปไตยก่อน กล่าวคือ ผู้บริหารควรจะมีการปรึกษาหารือกับคณะครูเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ ปรับปรุงบุคลิกภาพที่จะก่อให้เกิดความเป็นกันเอง

การบริหารควรจะเน้นหนักไปในด้านการทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการบริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับนักเรียน

ข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5 นักเรียนสามารถเสนอความรู้เรื่องประชาธิปไตย โดยใช้ป้ายประกาศ ป้ายนิเทศ สื่อเอกสารและกิจกรรมหน้าเสาธง ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ มีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยให้นักเรียนได้เรียนรู้ เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ตามที่โรงเรียนได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นางสาวปราณี อังติลานนท์ กล่าวว่า “โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ จัดภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย เช่น ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู และนักเรียน รับฟังให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตย เช่น การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต และห้องสมุด” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสามัญศึกษาได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ต้องการ โรงเรียนวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยผู้บริหารครูและนักเรียนร่วมกันแล้วแต่กรณี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนว่าพฤติกรรมอะไรที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างหรือปรับปรุง โดยพิจารณาจากพฤติกรรมประชาธิปไตย 12 ลักษณะที่กรมสามัญศึกษากำหนด
- 2) เลือกกิจกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตยที่ต้องการผู้บริหาร ครูหรือนักเรียน ร่วมกันเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพความจำเป็นในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ สำเร็จได้ บางกรณีที่เป็นนโยบายและจะต้องปฏิบัติ โรงเรียนสามารถเลือกกิจกรรมก่อน แล้วสอดคล้องวัตถุประสงค์พฤติกรรมประชาธิปไตยเข้าไปในวัตถุประสงค์ในกิจกรรมนั้น ๆ
- 3) ดำเนินตามหลักกิจกรรมที่เลือกแล้วผู้เกี่ยวข้องตามปฏิบัติ หรือ จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยโดยการใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อ เช่นการทำงานเป็นกลุ่ม การสาธิต การอภิปราย หรือ การทดลอง ฯลฯ โดยการให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบ ร่วมจิตร่วมใจ เพื่อให้เกิดการตระหนักมีจิตสำนึกและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย
- 4) ประเมินพฤติกรรมที่กำหนดเมื่อพิจารณาว่าพฤติกรรมที่เสริมสร้างนั้นเกิดขึ้นหรือไม่ เพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนใด เช่น สังเกตพฤติกรรมว่าเกิดตามจุดประสงค์หรือไม่ ถ้ายังไม่เกิดตามจุดประสงค์ก็ต้องกลับไปจัดกิจกรรมนั้นใหม่
- 5) สร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดพฤติกรรมถาวรเมื่อพบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามเป้าหมายแล้ว ต้องกำหนดมาตรการต่าง ๆ เช่น ครูทำเป็นตัวอย่างออกเป็นระเบียบของโรงเรียน จัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อม เป็นต้น

5.2.3 การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนกตาม เพศ ระดับช่วงชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าเพศที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุณี ศักราจกูร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเพศชาย

2) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าระดับช่วงชั้นที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอิทธิ จันทรมุโม (เสมอใจ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนศรีธรรมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีเพศ และระดับช่วงชั้นต่างกัน มีการเสริมสร้างประชาธิปไตยด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตย และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

3) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย โสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าอาชีพของ

ผู้ปกครองที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันได้

4) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองต่างกัน มีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อธิบายได้ว่ารายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 1 คือ ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย พบว่า อยู่ในระดับมาก โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์จึงควรรักษาและพัฒนาส่งเสริมให้มีการประชุมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ วิเคราะห์ ปรีกษาหารือ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นระบบองค์กรที่มีลักษณะประชาธิปไตยให้ดียิ่งขึ้น

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 2 คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า อยู่ในระดับมาก โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์จึงควรรักษาและพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยสอดแทรกเนื้อหาสาระในเรื่องของประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์จึงควรรักษาและพัฒนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย โดยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน และสามารถดำเนินการเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 4 คือ ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย พบว่า อยู่ในระดับมาก โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์จึงควรรักษาและพัฒนา

บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด สดชื่น สวยงาม และสนับสนุนให้นักเรียนได้ร่วมคิดร่วมทำป้ายนิเทศ ป้ายประกาศเพื่อนำเสนอความรู้เรื่อง ประชาธิปไตยให้มากยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) คว้าศึกษาเรื่อง “บทบาทและแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”
- 2) คว้าศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”
- 3) คว้าศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบุคลากรด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กรมวิชาการ. (2524). *การเมือง การปกครอง*. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมวิชาการ. (2532). *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2532*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา.

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). *แนวทางการนิเทศกิจกรรมการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร. กรมสามัญศึกษา.

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *ประชาธิปไตยในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร. กรมสามัญศึกษา.

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (2533). *การบริหารกิจการนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2518). *ประชาธิปไตยของไทย*. กรุงเทพมหานคร. อมรการพิมพ์.

จรูญ สุภาพ. (2518). *หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิสดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร. บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

_____. (2519). *ระบบการเมืองเปรียบเทียบและหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่*. กรุงเทพมหานคร. บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ชวงค์ ฉายะบุตร. (2535). *ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. กรมการปกครอง.

เชาว์ มณีวงษ์. (2535). *การบริหารกิจการนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร. บุรพาสาน.

เชาวรัตน์ คັນสยะวิชัย. (2535). *ประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ชานินทร์ กรีวิเชียร. (2520). *ระบอบประชาธิปไตยคนรุ่นใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร. แผนกที่ทหารการพิมพ์.

บรรจง ชุตกุลชาติ. (2543). *ประชาธิปไตยในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภา.

หุสดี รอบรู้. (2534). *ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พรรณี ชูทัย. (2522). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. วรุฒิกการพิมพ์.

- พินทุพันธ์ นาคะตะ. (2526). *กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนาการเมืองการบริหารของไทยในทศวรรษที่ 1980*. กรุงเทพมหานคร. สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2548). *หลักรัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร. บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- สนธิ คชสิทธิ์. (2527). *การศึกษากับสังคม*. ลพบุรี. วิทยาลัยครูเทพสตรี.
- สาโรจ บัวศรี. (2528). *พื้นฐานการเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- _____. (2535). *การปลูกฝังประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2545). *มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร*. กรุงเทพมหานคร. วัชรินทร์การพิมพ์.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2520). *การบริหารกิจการนักเรียน*. พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). *คู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2536.
- อดุลย์ ดันประยูร. (2538). *สังคมวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร. โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.
- อมร รักษาศักดิ์. (2543). *ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพมหานคร. การันต์การพิมพ์.
- _____. (2539). *ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณ รักรธรรม. (2546). *พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น.

2) วิทยานิพนธ์ / สารนิพนธ์ / รายงานการวิจัย

- โกเมศ หอยมุกข์. (2547). *การดำเนินการพัฒนาด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียน โรงเรียนพิมายศึกษา อำเภอพิมาย*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉวีวรรณ กฤษสินชัย. (2543). *บทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการส่งเสริมค่านิยมและคุณลักษณะประชาธิปไตย ให้แก่นักเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา 6*. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ หอมจันทิก. (2543). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย : ศึกษากรณีक्रमมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- บุหงา ทาระพันธ์. (2550). ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2549. สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประสิทธิ์ เลิศศรี. (2546). การพัฒนาการดำเนินการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยโรงเรียน บ้านปราสาทขาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญา ทองเสน. (2546). ปัญหาการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชัย กองสุข. (2547). การดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนบ้านหัวนา อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เยาวลักษณ์ มิ่งโสภา. (2551). ปัจจัยปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3-4 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัชณี พลารักษ์. (2541). บทบาทของครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาทีต นครราช. (2546). การพัฒนาประชาธิปไตยนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม โรงเรียนบ้านทางขวาง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิชัย ศรีเมฆ. (2544). การดำเนินการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายสุณี ตักรางกูร. (2542). ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุพัศตรา หอมทอง. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3) การสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ นางอัมพร ใจดี. วันที่ 2 ธันวาคม 2557.

สัมภาษณ์ นายพันธ์ศักดิ์ สุวรรณน้อย. วันที่ 2 ธันวาคม 2557.

สัมภาษณ์ นางศิริพรรณ ทศนิยม. วันที่ 2 ธันวาคม 2557.

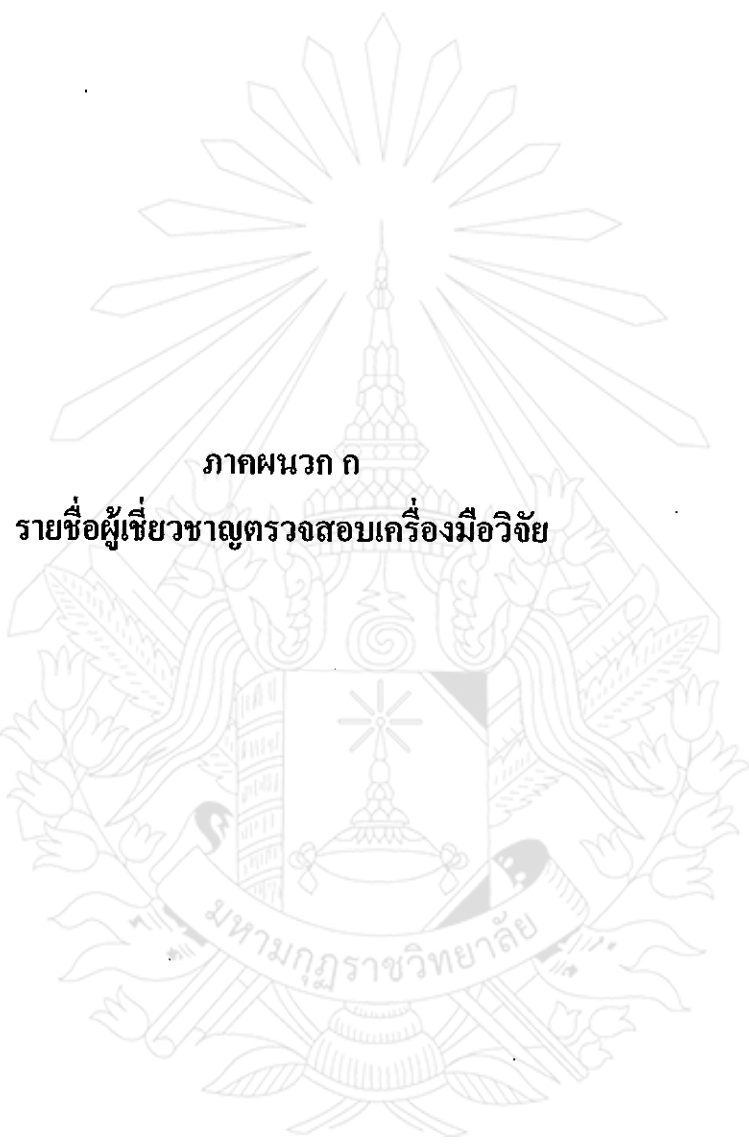
สัมภาษณ์ นางสาวปราณี อังติลาหนท์. วันที่ 2 ธันวาคม 2557.

สัมภาษณ์ นางสาวบุศบง อุยยาหาญ. วันที่ 2 ธันวาคม 2557.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1. พระครูสิทธิธรรมนิเทศ, ดร.

วุฒิการศึกษา Ph.D. มหาวิทยาลัยมจร ประเทศอินเดีย
ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์สิรินธรราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

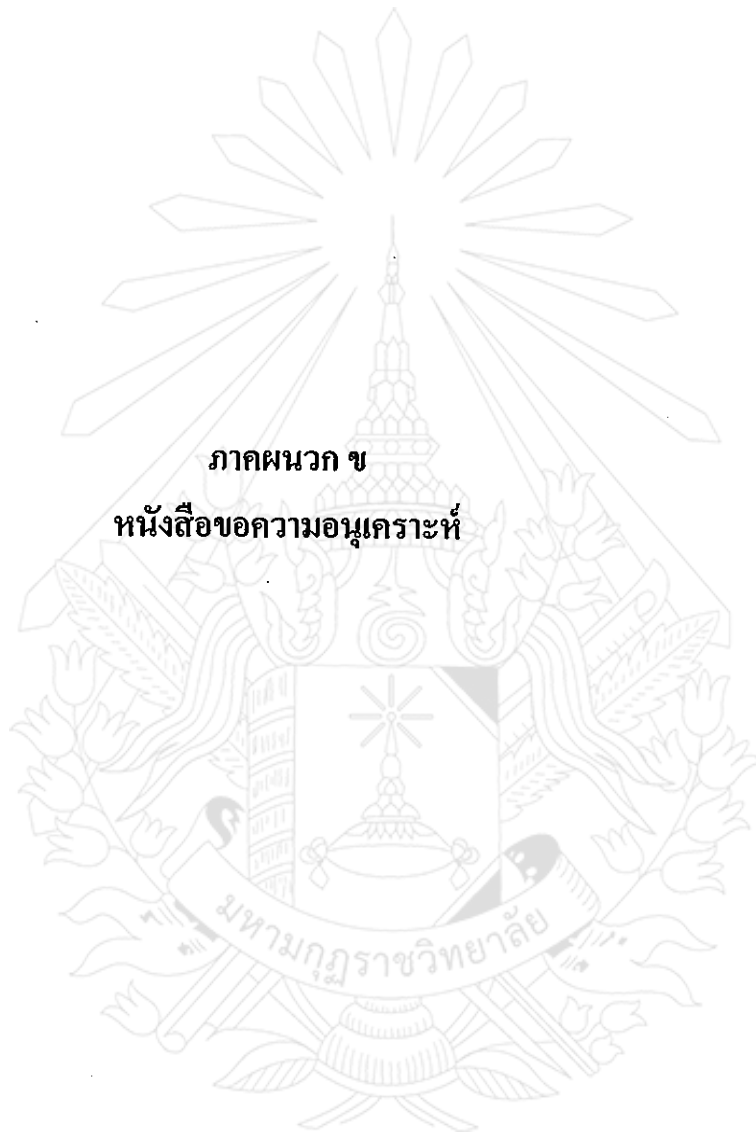
2. นางกรรณา ชันทอง

วุฒิการศึกษา ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์บรรยาย / เจ้าหน้าที่
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

3. นางสาวปรานี อังติลานนท์

วุฒิการศึกษา ศน.ม. พุทธศาสนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
ตำแหน่งปัจจุบัน ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

วิทยาลัยศาสนศาสตร์
รับที่ ๑๗๑
วันที่ ๒๖/๙/๕๗
ผู้รับ พช ๑๗๑

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๕
ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๕๗/๑ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๗
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูสิริธรรมนิเทศ ดร.

ด้วย พระพงษ์ศิริ สิริสมปนโน (สุล่านาง) เลขประจำตัว ๕๕๒๐๑๕๐๓๑๐๔๓ นักศึกษาหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาม
กุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อม
น้อยโสภณชนูปถัมภ์ เขตอำเภอกะหุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” (THE PROCESS FOR
STRENGTHENING OF DEMOCRACY IN OMNOI SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL,
KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและด้านรัฐศาสตร์การปกครอง
เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเรียนมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้
นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วย
ตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญศรี ภาณุวุฒิไธม, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ปกครอง

จ: ได้อธิบายตามนี้
ขอสงวนอภัย

๒๖ ก.ย. ๒๕๕๗

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙
ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๒๗๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร อาจารย์กรุณา ชั้นทอง

ด้วย พระพงษ์ศิริ สิริสมปโน (สุล่านาจ) เลขประจำตัว ๕๕๒๐๑๕๐๓๑๑๔๓ นักศึกษาหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาม
กุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อม
น้อยโสภณชนูปถัมภ์ เขตอำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”(THE PROCESS FOR
STRENGTHENING OF DEMOCRACY IN OMNOI SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL,
KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและด้านรัฐศาสตร์การปกครอง
เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย
ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่าน
ด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโต, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ส่งเป็นแฟ้ม
พรตพร
๗๙๖๖ ๖๓๐๖
๒๖ ๗๕ ๕๗

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๕๗๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร อาจารย์ปรานี อังติลานนท์

ด้วย พระพงษ์ศิริ สิริสมปโน (สุล่านาจ) เลขประจำตัว ๕๕๒๐๑๕๐๓๑๑๐๔๓ นักศึกษาหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาม
กุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อม
น้อยโสภณชนูปถัมภ์ เขตอำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”(THE PROCESS FOR
STRENGTHENING OF DEMOCRACY IN OMNOI SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL,
KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและด้านรัฐศาสตร์การปกครอง
เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขออนุมัติให้ท่านตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่าน
ด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขออนุมัติ

(พระมหาบุญศรี ภาณุวุฒโฒ, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ บ้านวัดสุวรรณ ถนนศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๒๘๗

๒๔ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง การทดลองเก็บข้อมูล (Try out)
เจริญพร นายบพพร สุขวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย พระพงษ์ศิริ สิริสมปนโน (สุล่านาจ) เลขประจำตัว ๕๕๒๐๑๕๐๓๑๑๐๔๓ นักศึกษาหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ เขตอำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”(THE PROCESS FOR STRENGTHENING OF
DEMOCRACY IN OMNOI SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL, KRATHUM BAEN DISTRICT,
SAMUT SAKHON PROVINCE) มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ในการทดลองเก็บข้อมูล(Try out)เพื่อ
เป็นข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลดังกล่าว
สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)

๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถนนศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๐๐

โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๕ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ บ้านวัดสุวรรณ ถนนศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๒๘๗

๒๔ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบเก็บข้อมูล

เจริญพร นายนพพร สุขวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย พระพงษ์ศิริ สิริสมปนโน (สุล่านาง) เลขประจำตัว ๕๕๒๐๑๕๐๓๑๑๔๓ นักศึกษาหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ เขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”(THE PROCESS FOR STRENGTHENING OF
DEMOCRACY IN OMNOI SOPHON CHANUPATHAM SCHOOL, KRATHUM BAEN DISTRICT,
SAMUT SAKHON PROVINCE)

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลดังกล่าว
สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฺฒโธ, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

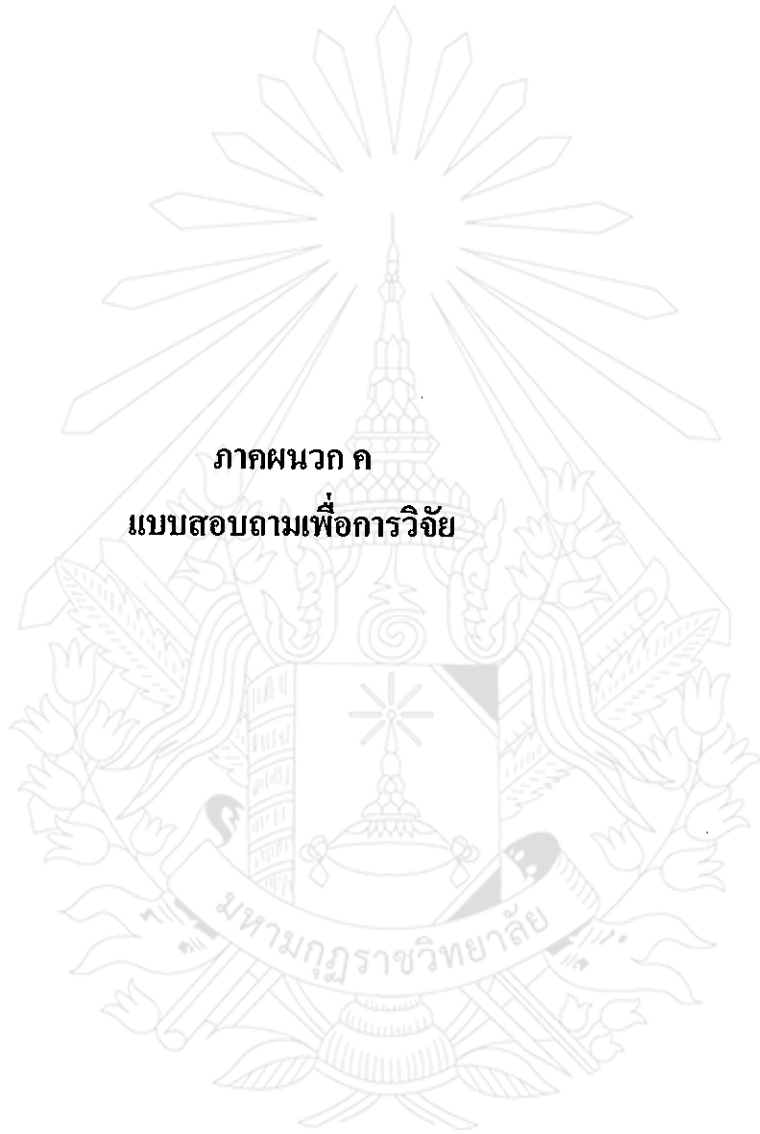
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)

๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถนนศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๒๐๐

โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๕ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๕๑

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เลขที่.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

*****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยประกอบการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ตอบแต่อย่างใด เพราะวิเคราะห์และเสนอผลการวิจัยในภาพรวม
3. ขอความกรุณาให้ตอบแบบสอบถามทุกตอนและทุกข้อ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
4. แบบสอบถามแบ่งออกเป็นสามตอน คือ
ตอนที่ 1 บัญชีส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครทั้งสี่ด้าน
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

พระพงษ์ศิริ สิริสมุปนุโน (สุล่านาง)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามความเป็นจริงของท่านและกรอกข้อความ
ในช่องว่าง

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. ระดับช่วงชั้น

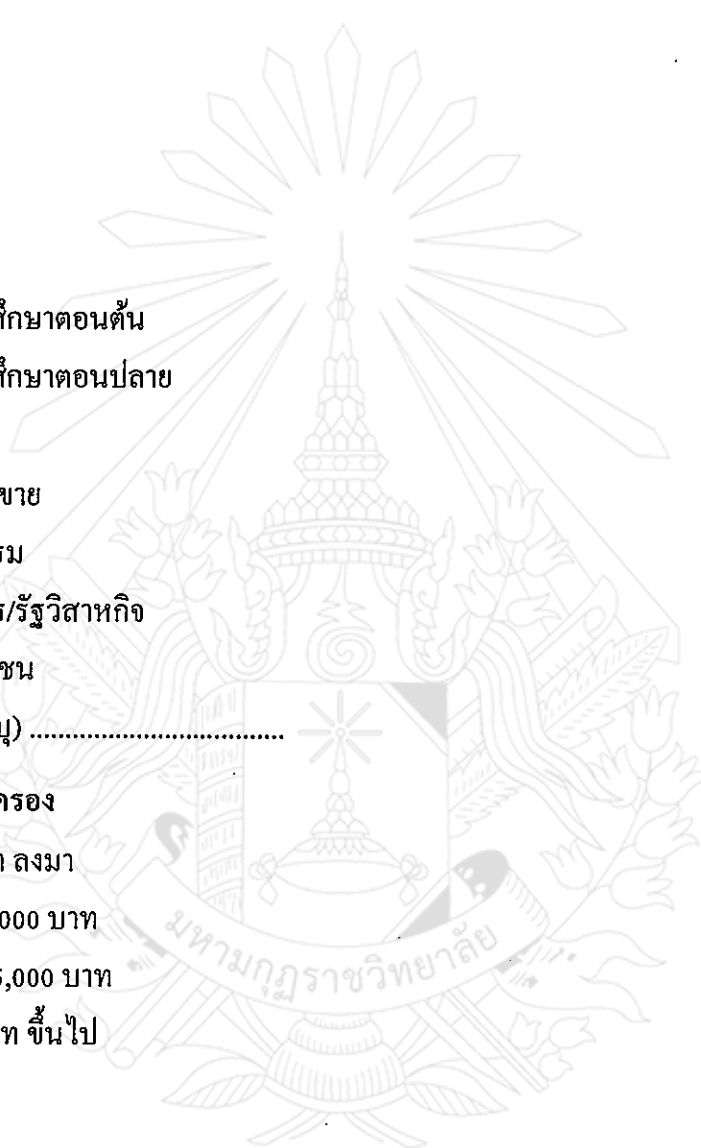
- ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. อาชีพของผู้ปกครอง

- รับจ้าง/ค้าขาย
 เกษตรกรรม
 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 บริษัทเอกชน
 อื่น ๆ (ระบุ) .....

4. รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

- 9,500 บาท ลงมา
 9,501–10,000 บาท
 10,001–15,000 บาท
 15,001 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ที่มีต่อกระบวนการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

- 5 มีค่าเท่ากับ มีระดับความคิดเห็น... มากที่สุด
 4 มีค่าเท่ากับ มีระดับความคิดเห็น... มาก
 3 มีค่าเท่ากับ มีระดับความคิดเห็น... ปานกลาง
 2 มีค่าเท่ากับ มีระดับความคิดเห็น... น้อย
 1 มีค่าเท่ากับ มีระดับความคิดเห็น... น้อยที่สุด

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งเพียงช่องเดียวที่ตรงกับแรงงใจของท่าน

ข้อ	กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะประชาธิปไตย						
1	มีการประชุมผู้บริหาร โรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
2	โรงเรียนให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข					
3	โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ความรู้ และเจตคติในด้านประชาธิปไตยแก่ชุมชน					
4	นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแนว ทางการปฏิบัติและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน					
5	เมื่อนักเรียนได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และใช้การแก้ปัญหาด้วยหลักคุณธรรม และความมี เหตุผล					

ข้อ	กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย						
1	โรงเรียนจัดวิชาเลือกที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้เลือกตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน					
2	มีเนื้อหาการเรียนการสอนในเรื่องประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระ และเกิดลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยตามที่มุ่งหวัง					
3	มีการสอดแทรกกระบวนการประชาธิปไตยในรายวิชาต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนการสอน เช่น มีการแบ่งกลุ่ม เป็นต้น					
4	ครูให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการทำงานกลุ่มให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามบทบาท และหน้าที่ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์					
5	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและประเมินการสอนของครู					
ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย						
1	โรงเรียนจัดให้มีการเลือกตั้งสภานักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียน					
2	โรงเรียนมีการมอบรางวัลเพื่อยกย่องคนดี เผยแพร่ผลงานของครูและนักเรียน ที่มีความรู้ความสามารถให้สาธารณชนได้รับรู้					
3	โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดกิจกรรมชุมนุมและชมรมต่าง ๆ ขึ้น โดยนักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและดำเนินการเอง มีครูเป็นที่ปรึกษา					
4	โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของนักเรียน					

ข้อ	กระบวนการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
5	โรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา เช่น กิจกรรมกีฬา เป็น ต้น					
ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย						
1	ผู้บริหาร ครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ในด้าน ประชาธิปไตย เช่น เป็นคนมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็น ของนักเรียน เป็นต้น					
2	ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนมีอัธยาศัยไมตรีมีความ เป็นมิตร ยิ้มแย้ม แจ่มใส ต่อกันและกัน					
3	ภายในบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย สะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม					
4	ภายในบริเวณ โรงเรียนมีการจัดทำป้ายนิเทศการให้ ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ให้นักเรียนได้ศึกษา					
5	นักเรียนสามารถเสนอความรู้เรื่องประชาธิปไตย โดยใช้ ป้ายประกาศ ป้ายนิเทศ ตี้อเอกสารและกิจกรรมหน้าเสา ธง					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนโรงเรียน
อ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

1) ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย

.....

.....

.....

3) ด้านการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย

.....

.....

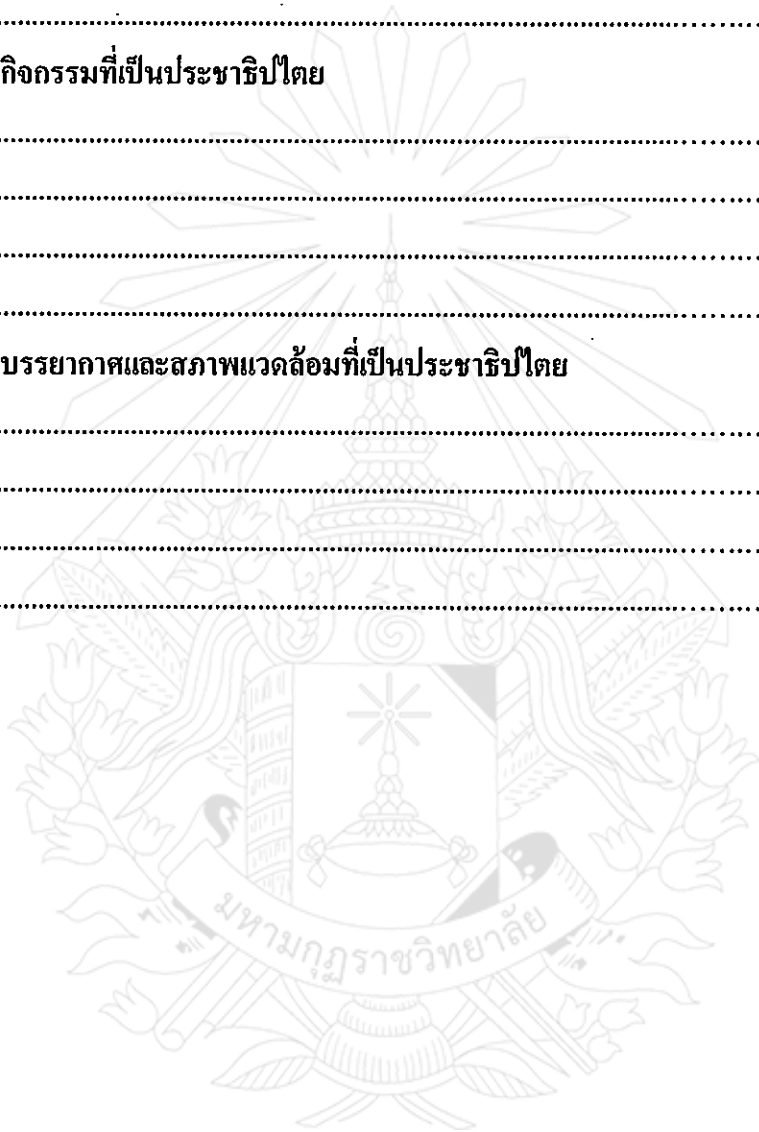
.....

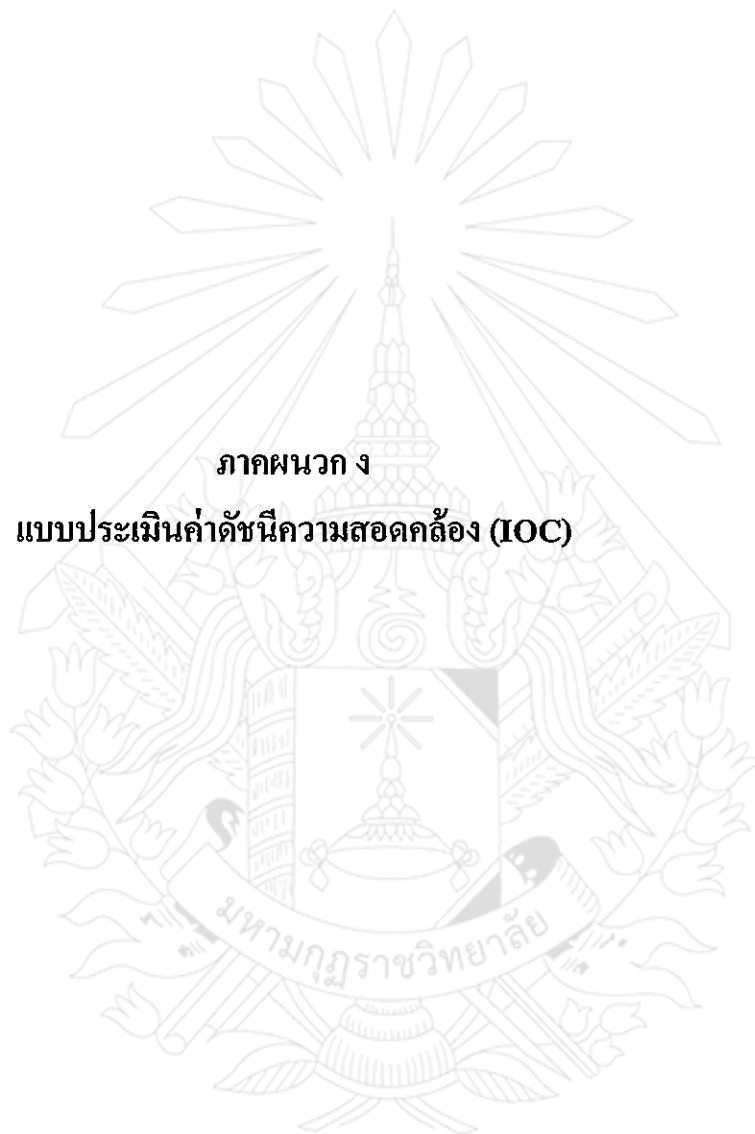
4) ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

เรื่อง

กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

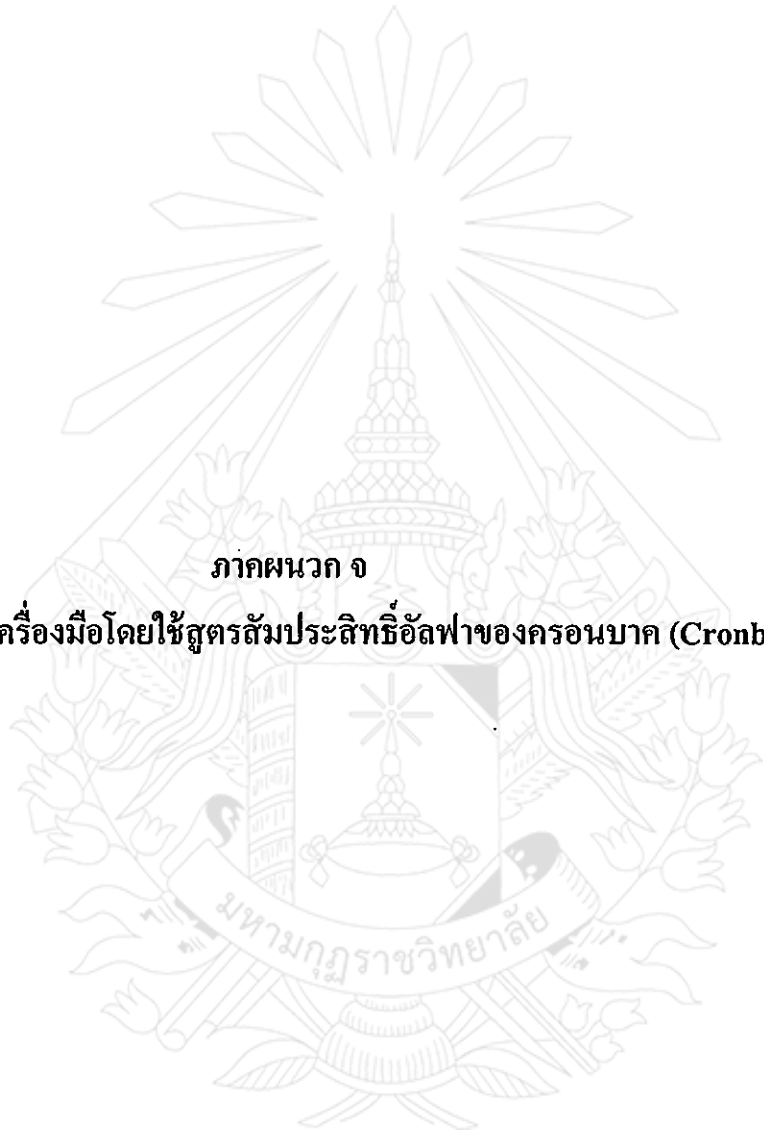
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย						
1.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย						
1.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3. ด้านการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตย						
1.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4. ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย						
1.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
4.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbaach)

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbaach)

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	78.6667	64.1609	.3391	.8748
A2	78.6333	62.8609	.4444	.8716
A3	78.7000	61.1138	.6149	.8663
A4	78.7667	59.9782	.5644	.8673
A5	78.6000	59.0069	.6905	.8627
B1	78.3333	62.3678	.5297	.8692
B2	78.7000	62.0793	.4198	.8728
B3	78.4333	61.8402	.5242	.8691
B4	78.7000	60.5621	.5428	.8682
B5	78.3667	64.9299	.2130	.8797
C1	78.1333	64.0506	.3410	.8748
C2	78.2333	61.4954	.4766	.8706
C3	78.3333	59.4713	.6253	.8650
C4	78.2333	60.3920	.6509	.8648
C5	78.1667	64.4885	.2744	.8771
D1	78.3000	61.1828	.5889	.8670
D2	78.6333	58.7230	.7368	.8612
D3	78.7667	63.9782	.3192	.8757
D4	78.6333	66.3782	.1083	.8825
D5	78.7000	60.7000	.5661	.8674

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 20

Alpha = .8762

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ประเด็นที่สัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อ..... นามสกุล.....

1.2 ตำแหน่ง.....

1.3 ที่อยู่.....

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

คำถามเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

1) ท่านมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอ
กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอย่างไร

2) ท่านมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอ
กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตยอย่างไร

3) ท่านมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอ
กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตยอย่างไร

4) ท่านมีกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อำเภอ
กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย
อย่างไร

พระพงษ์ศิริ สิริสมปบุโน (สุล่านาง)

พระนักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์

1. นางอัมพร ใจดี อายุ 58 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี สาขา ภาษาไทย

ตำแหน่ง ครู คศ.2 หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ

บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 11 ตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 74110

โทรศัพท์ 0-2420-2435
2. นายพันธ์ศักดิ์ สุวรรณน้อย อายุ 54 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี สาขา พลศึกษา

ตำแหน่ง ครู ชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล (ฝ่ายปกครอง)

บ้านเลขที่ 72/353 หมู่ที่ 11 ตำบลไร่จิง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม 73210

โทรศัพท์ 0-2420-7250 มือถือ 089-8834466
3. นางศิริพรรณ ทศนิยม อายุ 50 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี สาขา สังคมศึกษา

ตำแหน่ง ครูชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

บ้านเลขที่ 15/1 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 74130

โทรศัพท์ 0-2420-2435
4. นางสาวปราณี อังติลาหนท์ อายุ 48 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี สาขา สังคมศึกษา

ปริญญาโท สาขา พุทธศาสนศึกษา

ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ

บ้านเลขที่ 12/3 หมู่ที่ 1 ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 74130

โทรศัพท์ 0-2810-1034

5. นางสาวนุศบง อุดยาหาญ อายุ 35 ปี

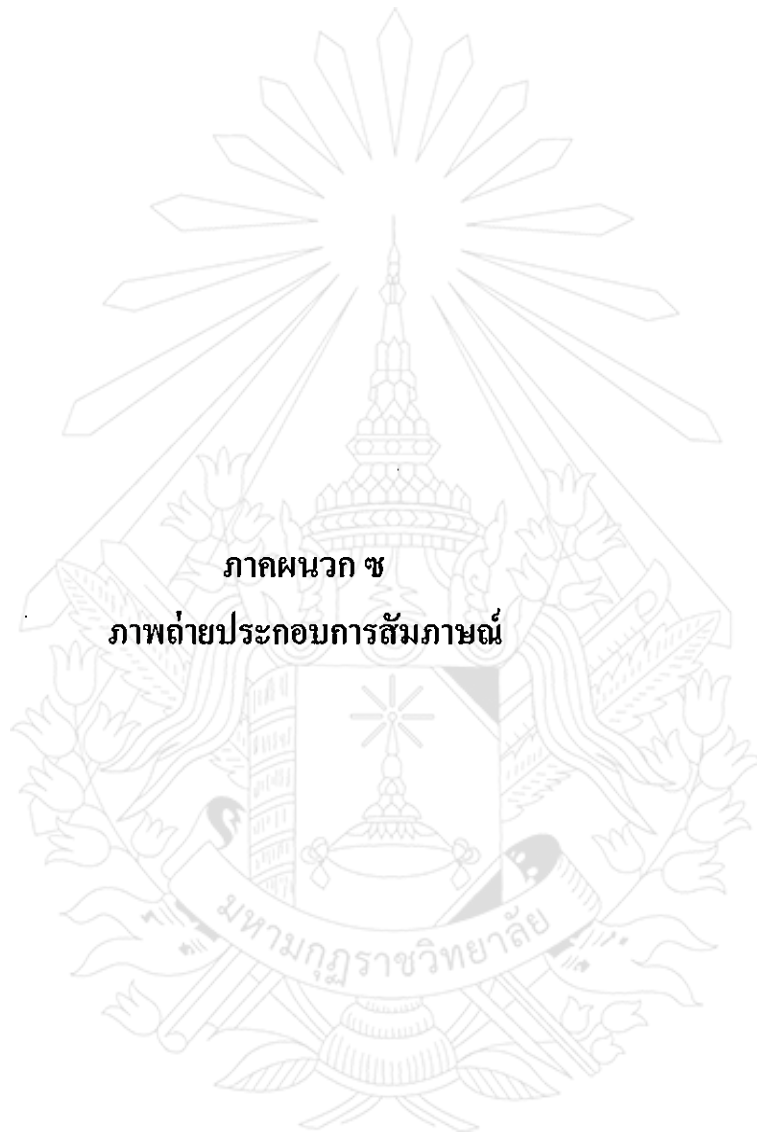
การศึกษา   ปริญญาตรี สาขา สังคมศึกษา

ตำแหน่ง   ครู คศ.2

บ้านเลขที่   24/1 หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 74000

โทรศัพท์   084-0970483

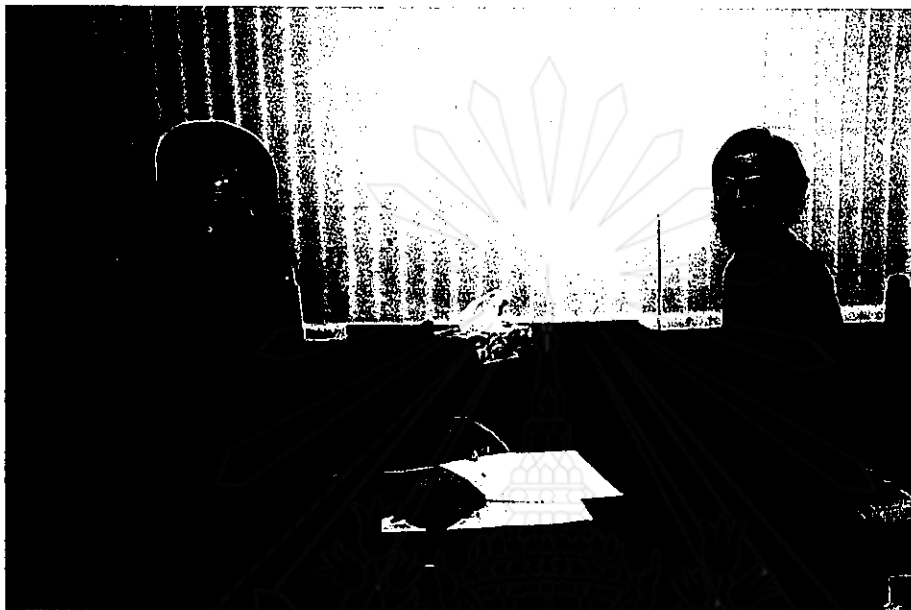

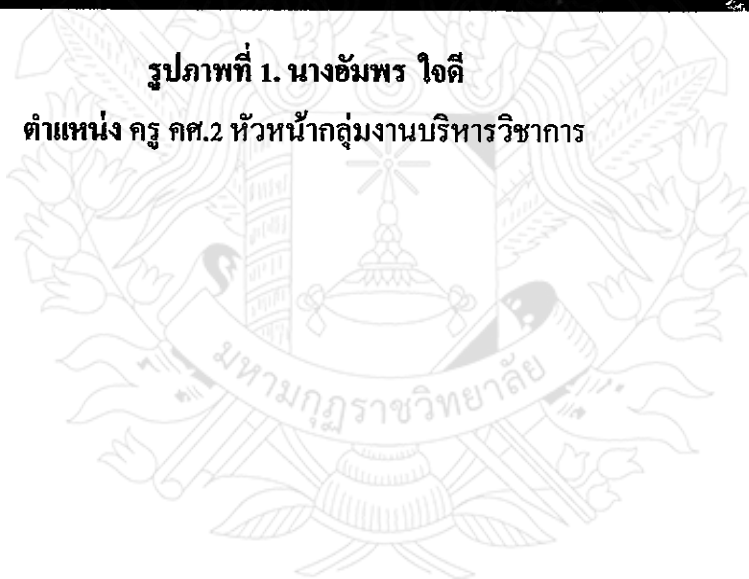
ภาคผนวก ซ
ภาพถ่ายประกอบการสัมมนา

ภาพถ่ายประกอบการสัมภาษณ์
กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

รูปภาพที่ 1. นางอัมพร ใจดี
ตำแหน่ง ครู คศ.2 หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ

รูปภาพที่ 2. นายพันธ์ศักดิ์ สุวรรณน้อย
 ตำแหน่ง ครูชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล (ฝ่ายปกครอง)

รูปภาพที่ 3. นางศิริพรรณ ทักษิณม
 ตำแหน่ง ครูชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รูปภาพที่ 4. นางสาวปราณี อังติฉานนท์
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ

รูปภาพที่ 5. นางสาวนุศบง อุยหาหาญ
ตำแหน่ง ครู คศ.2

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล-ฉายา	พระพงษ์ศิริ สิริสมฺปนฺโน (สุตํานาจ)
วัน เดือน ปี เกิด	23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531
ภูมิลำเนาเดิม	เลขที่ 136 บ้านนาดี หมู่ที่ 9 ตำบลหนองกว้าง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร 47140
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 26 หมู่ที่ 7 ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัด นครปฐม 73160
ประวัติการศึกษาทางธรรม	
ปี พ.ศ. 2545	สอบได้นักธรรมชั้นตรี
ปี พ.ศ. 2547	สอบได้นักธรรมชั้นโท
ปี พ.ศ. 2548	สอบได้นักธรรมชั้นเอก
ประวัติการศึกษาทางโลก	
ปี พ.ศ. 2549	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
ปี พ.ศ. 2554	ศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศน.บ.) คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2552 - ปัจจุบัน	พระธรรมวิทยากร สังกัด มมร. วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัด มมร. วิทยาเขตสิรินธร ราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม